

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyret

Møteinnkalling

Utvalg: Rondane-Dovre nasjonalparkstyret
Møtested: Lundes, Venabygdsfjellet
Dato: 29.11.2024
Tidspunkt: 10:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 35/2024	Godkjenning av innkalling og valg av medlem til å skrive under protokoll		
ST 36/2024	Sak - Grimsdalen LVO - mottatt rapport - utført pålegg om retting - bod og platting - Verkjessætre - avslutting av sak		2022/10258
ST 37/2024	Sak - Frydalen LVO - dispensasjon - 2024 - riving av eksisterende uthus og oppføring av nytt - Furusjøvegen 332 - 343/11 - Morten Skoglund		2024/11219
ST 38/2024	Sak - Rondane NP - Frydalen LVO - dispensasjon - istandsetting av brua ved Jøråfossen - motorferdsel - 2025 - snødekt mark - Kvamsfjellet Vel		2024/9485
ST 39/2024	Sak - Hemmeldalen NR - besøksstrategi - oversending faglig godkjenning - sluttbehandling		2024/4421
ST 40/2024	Sak - Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - midler til tiltak i verneområder - driftsmidler - SNO-ressurs - 2025		2024/11327
ST 41/2024	Sak - Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - møteplan 2025		2024/12895
ST 42/2024	Delegerte vedtak		
DS 59/2024	Delegert sak - Rondane NP - Frydalen LVO - avslag - søknad om tilskudd - skjøtsel av verdifull naturbeitemark - Steig gård		2024/10595
DS 60/2024	Delegert sak - Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2025 - 2028 - snødekt mark - transport av ved - vedlikeholdsarbeid - Hemmelsjøen - Høgskolen i Innlandet - Evenstad		2024/12800
DS 61/2024	Delegert sak - Rondane NP - Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - barmark - transport av materialer m.m. - Sødorp og Kvam Hestavlslag SA		2024/11375
DS 62/2024	Dovre NP - dispensasjon - motorferdsel - snødekt mark - gjenoppbygging av mose- og slåttebu - Frisvollhuset - 230/1/233 - Kari Stina Hjerkin Rabbum - Ellen Hjerkin Lauritzen		2023/9310
DS 63/2024	Delegert sak - innvilget forlenget frist - søknad om ekstratur - Frydalen LVO - barmark - intransport av byggevarer og uttransport av rivningsmaterialer - Frylia 44 - Liv Slåen Heyerdahl - Tony Heyerdahl		2024/5237
DS 64/2024		X	

DS 65/2024	Dispensasjon - en tur - Hemmeldalen NR - sekshjuling med belter - uttransport av felt elg - Raudfjellet - Severin Myrbakken		2023/9886
DS 66/2024	Delegert sak - Rondane NP - avslag - motorferdsel barmark - reparasjon av jaktbu - Bonde Siljehaugen		2024/10277
DS 67/2024	Delegert sak - Rondane NP - avslag - motorferdsel barmark - Spranget - Rondvassbu - forflytningshemmede - bryllupsarrangement - Rondvassbu AS		2024/5234
DS 68/2024	Delegert sak - innvilget - søknad om ekstratur - Frydalen LVO - barmark - inntransport av byggevarer og uttransport av rivningsmaterialer - Frylia 44 - Liv Slåen Heyerdahl - Tony Heyerdahl		2024/5237
DS 69/2024	Delegert sak - dispensasjon - Rondane NP - barmark - uttransport av felt elg - Ringebu fjellstyre		2024/9222
ST 43/2024	Referatsaker		
RS		X	
RS		X	
	Dørålen landskapsvernområde - oppsummering - åpent møte 10.09.24 om tiltak langs Dørålsvegen		
RS	Rondane NP - application research permission - samples of lichens and soil - request for additional information (2)		2024/8088
RS	Svar - brev til Nasjonalparkstyret pva Haugom seter - Selvtekt om parkering i Haverdalen – Grimsdalen landskapsvernområde		2024/12644
RS	Mottatt - rapport - Frydalen LVO - Fryosbrua - tiltak etter flom - kommentar		2020/8990
RS	Dørålen landskapsvernområde - utførte tiltak og informasjonsplakater - 2024		2024/293
RS	Mottatt - Frydalen LVO- rapport og faktura - avtale om skjøtsel av semi-naturlig eng - 2024 - Øygaardsetra		2024/8088
RS	Grimsdalen LVO - mottatt - rapport fra Grimsdalsprosjektet - skjøtsel - 2024 - godkjent		2020/6810
RS	Oppfølging - Rekvirering av øvingslende - Øvelse Birkebeiner - november 2024		2020/6272
RS	Innspill - Dørålen landskapsvernområde - oppsummering - åpent møte 10.09.24 om tiltak langs Dørålsvegen		2024/10629
RS	Grimsdalen LVO - mottatt rapport - utført pålegg om retting - bod og platting - Verkjessætre		2024/8088
RS			2022/10258

RS	Mottatt og godkjent - Frydalen LVO - rapport og faktura - avtale om skjøtsel av naturtypelokaliteter 2024 - Gammelsteig og Nysteig	2020/6810
RS	Strategi for bruk av ferdsestellere	2024/12954
RS	Mottatt - Frydalen LVO - rapport - avtale om skjøtsel av naturtypelokaliteter 2024 - Dalseg nordre seter	2020/6810
RS	Mottatt - Frydalen LVO - rapport - avtale om skjøtsel av naturtypelokaliteter 2024 - "Veslekvea"	2020/6810
RS	Rondane NP - Kvannslådalen - opplysning om mulig lavtflyging	2024/10436
RS	Svar - Rondane NP - Kvannslådalen - opplysning om mulig lavtflyging	2024/10436
RS	Referat FoU Rondane 30.10.2024	2022/11933
RS	Rapport 2024 - Dovre NP - helikopter - gjenoppbygging av mose- og slåttebu - Frisvollhuset - 230/1/233 - Kari Stina Hjerkin Rabbum - Ellen Hjerkin Lauritzen	2023/9310
RS	Rondane NP - Tillatelse til bruk av kommersielt merke Rondane - Rondane River Lodge	2024/11774
RS	Rondane NP - Stiprosjekt - Rondvassbu - 2024 - referat oppstartsmøte	2024/12957
RS	Mottatt - rapport 2024 - Dovre NP - Grimsdalen LVO - rypetaksering - Gråsida grunneigarlag SA - endring av vilkår - dispensasjon 2024 - 2027	2024/6862
RS	Veslehjerkinntjønnin NR - varsel om mulig pålegg om opprydding rundt fiskebu - Dovre - gbfnr 87/1/228 - Espen Hatlevoll	2024/4615
RS	Referat FoU Rondane 30.10.2024 (2)	2022/11933
RS	Rondane NP - Frydalen LVO - dispensasjon - strømfremføring til Rondvassbu Turisthytte - Fjellnett AS - DNT Oslo og Omegn - videre saksbehandling	2024/8191
RS	Vedtak - Rondane NP - Dovre NP - Grimsdalen LVO - Dørålen LVO - øvingsplan - øvelse A3 - B3 - B5 - B6 - Lesja - Brennhaug og Dombås Røde Kors Hjelpekorps	2024/9137
RS	Rondane NP - fornying av informasjon på Formokampen - utførte tiltak - 2024	2023/4673
RS	Mottatt - Frydalen LVO - avtale om skjøtsel - rapport og faktura - 2024 - Kjæstadsetra	2020/6810
RS	Melding om vedtak – Klagesak - Brøyting av Furusjøvegen fra Mysusæter sentrum til Veggumsætra, Mysusæter	2023/12162
RS	Rondane NP - samfinansiering/bestilling - GPS-sender villrein	2022/11933
RS	Valg av leverandør - bru over Tverråe på Barthstien	2023/4840

RS	Frydalen LVO - signert - avtale opplysningsskilt Tor Kjørum - 08.11.24 - fakturering	2021/6734
RS	Henvendelse - Rondane NP - programserien Norges nasjonalparker - NRK	2024/12652
RS	Invitasjon - møte med Rondane River Lodge 14.11.24	2023/5888
RS	Tilbakemelding - oversikt over ferdselstellere i verneområder - Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	2024/12399
RS	Hemmeldalen NR - Nedre Hemmeldalen seter - Hans Næss Olstad - svar - spørsmål om verneregler -	2024/9973
RS	Hemmeldalen NR - prosjekt restaurering av myr - status og videre saksgang	2023/161
ST 44/2024	Eventuelt	

**ST 35/2024 Godkjenning av innkalling og valg av medlem til å skrive under
protokoll**

Arkivsaksnummer: 2022/10258-47

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 20.11.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	36/2024	29.11.2024

Sak - Grimsdalen LVO - mottatt rapport - utført pålegg om retting - bod og platting - Verkjessætre - avslutting av sak

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 73 (jf. forvaltningsloven § 35) frafalles varsel om tvangsmulkt gitt i Rondane-Dovre nasjonalparkstyres vedtak styresak 2/2024, møte 16.02.24.

Vedtaket grunngis med at Ola Korsvoll har etterkommet pålegg om å fjerne plattingene rundt huset på eiendommen, samt vedtaket pkt. A i styresak 26/2024.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Saksprotokoll 20.09.24 - Sak - Grimsdalen LVO - dispensasjon - endring av bod - oppheving av vedtak om tvangsmulkt - Verkenssetra - Ola Håkon Korsvoll

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, 20.09.24, styresak 26/2024:

A.

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48, får Ola Håkon Korsvoll dispensasjon fra verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde § 3, pkt. 1.1 for oppføring av et uthus på gnr. 86 nr. 1 fnr 73. Vilkår:

- Plassering og utforming av uthuset skal være som vist i figur 1 og 5 i saken.
- Ytre mål, grunnflate 1,70 m x 1,22 m og mønehøyde 1,35 m.
- Frist for gjennomføring av tiltaket settes til 1. november 2024. Det legges til grunn at tiltaket ikke vil vesentlig endre landskapets art og karakter, at det ikke vil være i strid med verneformålet for Grimsdalen

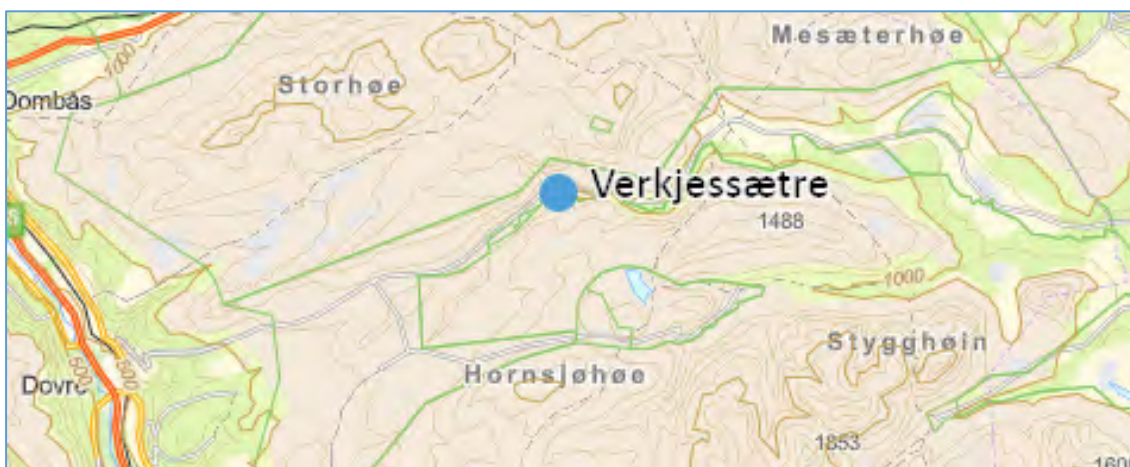
landscapsvernområde, og heller ikke vil påvirke verneverdiene i nevneverdig grad.

- Dersom tiltaket ikke er gjennomført innen fristen, pålegges tvangsmulkt med kr. 500,- pr. dag til det ulovlige utførte tiltaket på eiendommen er rettet, jf. naturmangfoldloven § 73.

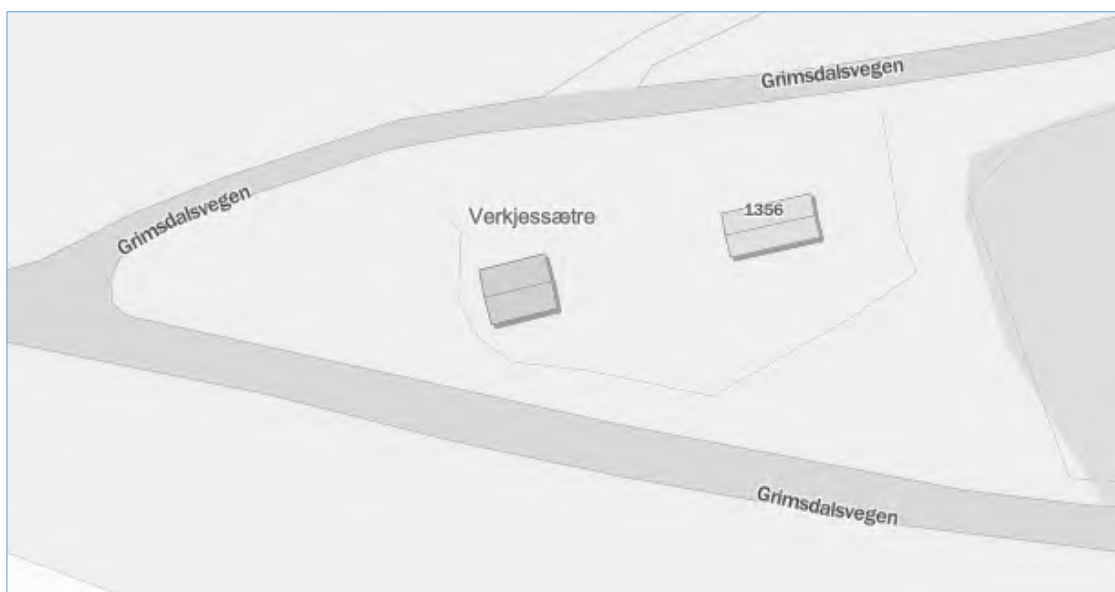
B.

Med bakgrunn i opplysningen gitt av nasjonalparkforvalteren opprettholder nasjonalparkstyret vedtak styresak 2/2024, møte 16.02.24, jf. naturmangfoldloven § 73.

Verkjessætre ligger i Grimsdalen landskapsvernområde, se figur 1 - 3.

Figur 1. Kartutsnitt, Verkjessætre i Grimsdalen landskapsvernområde.

Figur 2. Kartutsnitt, situasjon, gnr. 86, bnr. 1, fnr. 73, Verkjessætre.

Figur 3. Flyfoto, gnr. 86, bnr. 1, fnr. 73, Verkjessætre.

Rapport

Vi har i e-post, datert 05.10.24, mottatt følgende rapport frå Ola Korsvoll:

«Da har eg senket høyden på gass boden til under 135 cm som avtalt samt fjernet tre plattingen og lagt på plass at dei skiferhellene som var der.

Fint hvis du nå bekrefter at sakene er avsluttet.»

Det er lagt ved bilder som dokumentasjon, se figur 4 – 5.

Figur 4. Bilde, rapport fra Ola Korsvoll, 05.10.24.

Figur 5. Bilde, rapport fra Ola Korsvoll, 05.10.24.

Status og oppfølging

Nasjonalparkforvalteren har, 08.10.24, vært ved Verkjessætre, og sett på de utførte tiltakene. Bilde fra befaringen er vist i figur 6.

Figur 6. Bilde fra befaring ved Verkjessætre, 08.10.24.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77

Verneformål – forskrift

§ 2 Formål

Formålet med opprettelsen av Grimsdalen landskapsvernområde er å:

- ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,
- ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, med leveområder villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,
- sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen,
- ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

Pkt. 1.1.

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

Med de unntak som følger av forskriftens punkt 1.2 og 1.3 er det forbud mot inngrep som vegbygging, oppføring av bygninger eller anlegg, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrelgging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, framføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen er ikke uttømmende.

Pkt. 1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

d. Ombygginger og tilbygg til eksisterende bygninger i tråd med forvaltningsplan.

Forvaltningsplan

s. 42 - 45

Søknad om ombygginger og utvidelse vil behandles strengere innenfor nasjonalparkene enn innenfor landskapsvernområdene. Forutsetninger som må oppfylles for at det kan gis dispensasjon for tilbygg/ombygginger er blant annet at:

- Byggetiltaket skal være forankret i konkret behov (som vedplass, do e.l.) som ikke kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse
- Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate, svært små buer bør ikke påbygges

(...)

- Tillatelse til bygging av platting/veranda vil ikke bli gitt i seter-kulturlandskapsområder.

(...)

Hele Grimsdalen landskapsvernområde regnes som seter-/kulturlandskapsområde med unntak av bygninger på Vegaskillet.

Naturmangfoldloven

Det er dokumentert at det er utført tiltak i strid med verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde, § 3, pkt.1.1 (jf. naturmangfoldloven §§ 34 og 36), og vedtak fattet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, i møte 02.12.22, styresak 52/2022, etter naturmangfoldloven § 48.

I Miljødirektoratets «*Veileder M-617|2016 Oppfølging av ulovlige forhold i verneområder*», er det gitt at forvaltningen alltid kan påpeke ovenfor overtrederen at denne har en plikt til selv å rette opp i overtredelsen, og anmode vedkommende om å rydde opp i forholdet, f.eks. ved å fjerne ulovlig tiltaki strid med forskriften eller vedtaket.

Dersom overtrederen ikke ordner opp i det ulovlige forholdet, må det treffes formelt rettingsvedtak. etter naturmangfoldloven § 69.

Siden det allerede har gått en viss tid siden forholdene ble avdekket og påpekt, og at sesongen for gjennomføring av retting er kort, vil det her bli gitt et formelt forhåndsvarsel om et mulig vedtak om pålegg om retting av tiltak, se naturmangfoldloven **§ 69 (retting og avbøtende tiltak)**:

«Myndigheten etter loven kan pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forhold som er i strid med loven eller vedtak med hjemmel i loven.

Den som ved å overtre loven eller vedtak med hjemmel i loven forårsaker fare for forringelse av naturmangfoldet, skal sette i verk tiltak for å forhindre at slik forringelse skjer. Har forringelsen allerede inntrådt, gjelder plikten hindring av ytterligere forringelse og – om mulig – gjenoppretting av den tidligere tilstand for mangfoldet ved oppsamling, rydding, fjerning, planering eller andre egnede tiltak. Tiltak som i seg selv kan medføre miljøforringelse av noen betydning, skal bare iverksettes etter samtykke av myndigheten etter loven eller pålegg etter første ledd.

Plikten til forebygging, utbedring og gjenoppretting gjelder ikke i den utstrekning det i lys av kostnadene og virkningene av tiltakene, miljøvirkningene av overtredelsen og overtredersens skyld og økonomiske stilling, ville være særlig urimelig.

Tiltak etter denne paragrafen kan gå ut på avliving av fremmede organismer som overtredelsen gjelder, eller tilbakeføring av levende organismer til opprinnelsesstedet.»

§ 73 (tvangsmulkt)

For å sikre at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven blir gjennomført, kan myndigheten etter loven fatte vedtak om tvangsmulkt.

Tvangsmulkt kan fastsettes når overtredelse av en bestemmelse er oppdaget.

Tvangsmulkten begynner å løpe dersom den ansvarlige oversitter den frist for retting av forholdet som myndigheten etter loven har fastsatt. Tvangsmulkt kan fastsettes på forhånd dersom særlige grunner tilsier det, og løper da fra en eventuell overtredelse tar til. Det kan fastsettes at tvangsmulkten løper så lenge det ulovlige forhold varer, eller at den forfaller for hver overtredelse. Tvangsmulkt løper likevel ikke dersom etterlevelse er umulig på grunn av forhold som ikke skyldes den ansvarlige. Tvangsmulkt kan fastsettes som løpende mulkt eller engangsmulkt.

Tvangsmulkt pålegges den ansvarlige for overtredelsen. Er overtredelsen skjedd på vegne av et selskap eller en annen sammenslutning, en stiftelse eller et offentlig organ, skal tvangsmulkten vanligvis pålegges dette. Er tvangsmulkt pålagt et selskap som inngår i et konsern, kan påløpt tvangsmulkt også inndrives hos morselskap.

Departementet kan frafalle påløpt tvangsmulkt. Avgjørelsen regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

I delegeringsvedtak 14. januar 2021 har Miljødirektoratet delegert myndighet etter naturmangfoldloven til statsforvalterne og nasjonalpark- og verneområdestyrer med virkning fra 15. januar 2021. Delegeringen omfatter blant annet myndighet til å fatte vedtak om tvangsmulkt etter naturmangfoldloven § 73 første ledd. Miljødirektoratet har i brev, datert 29.04.22, **også delegert myndigheten å frafalle tvangsmulkt** til Statsforvalterne og nasjonalparkstyrene.

Forvaltningsloven

§ 35 (omgjøring av vedtak uten klage)

Et forvaltningsorgan kan omgjøre sitt eget vedtak uten at det er påklaget dersom

- a. endringen ikke er til skade for noen som vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser eller
- b. underretning om vedtaket ikke er kommet fram til vedkommende og vedtaket heller ikke er offentlig kunngjort, eller

c. vedtaket må anses ugyldig.

(...)

De begrensninger i adgangen til å omgjøre et vedtak som er forutsatt i første, annet og tredje ledd, gjelder ikke når endringsadgangen følger av annen lov, av vedtaket selv eller av alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Presedens

I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

«Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden.»

Vurdering

Nasjonalparkforvalteren bekrefter at tiltakene er utført i tråd med gitte pålegg om retting, senest ved vedtak i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, 20.09.24, styresak 26/2024. Saken kan avsluttes fra vår side.

Nasjonalparkforvalteren tilrår etter dette at vedtak om tvangsmulkt blir opphevet.

Varsel om tvangsmulkt har bidratt til å løse saken. En oppheving av vedtaket om tvangsmulkt vil etter nasjonalparkforvalterens vurdering ikke gi presedens for etablering av en ny forvaltningspraksis.

Arkivsaksnummer: 2022/10258-42

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 11.09.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	26/2024	20.09.2024

Sak - Grimsdalen LVO - dispensasjon - endring av bod - oppheving av vedtak om tvangsmulkt - Verkenssetra - Ola Håkon Korsvoll

Innstilling fra forvalter

A.

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48, får Ola Håkon Korsvoll dispensasjon fra verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde § 3, pkt. 1.1 for oppføring av et uthus på gnr. 86 nr. 1 fnr 73.

Vilkår:

- Plassering og utforming av uthuset skal være som vist i figur 1 og 5 i saken.
- Ytre mål, grunnflate 1,70 m x 1,22 m og mønehøyde 1,35 m.
- Frist for gjennomføring av tiltaket settes til 1. november 2024.

Det legges til grunn at tiltaket ikke vil vesentlig endre landskapets art og karakter, at det ikke vil være i strid med verneformålet for Grimsdalen landskapsvernområde, og heller ikke vil påvirke verneverdiene i nevneverdig grad.

B.

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 73 frafalles varsel om tvangsmulkt gitt i Rondane-Dovre nasjonalparkstyres vedtak styresak 2/2024, møte 16.02.24. Vedtaket grunngis med at Ola Korsvoll har etterkommet pålegg om å fjerne plattingene rundt huset på eiendommen, og samt vedtaket pkt. A i saken.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 20.09.2024

Kristin Langtjernet

Tilføying til pkt. A:

Dersom tiltaket ikke er gjennomført innen fristen, pålegges tvangsmulkt med kr. 500,- pr. dag til det ulovlige utførte tiltaket på eiendommen er rettet, jf. naturmangfoldloven § 73.

Kristian Ulen

Nytt pkt. B:

Med bakgrunn i opplysningen gitt av nasjonalparkforvalteren opprettholder nasjonalparkstyret vedtak styresak 2/2024, møte 16.02.24, jf. naturmangfoldloven § 73.

Behandling

Nasjonalparkforvalter opplyste at plattingen jf. punkt B i innstillingen ikke er fjernet pr. 20.09.24.

Innstillingen med endring i pkt. A, som foreslått av Kristin Langtjernet ble enstemmig vedtatt.

Innstillingen med forslag til nytt pkt. B fra Kristian Ulen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

A.

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48, får Ola Håkon Korsvoll dispensasjon fra verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde § 3, pkt. 1.1 for oppføring av et uthus på gnr. 86 nr. 1 fnr 73. Vilkår:

- Plassering og utforming av uthuset skal være som vist i figur 1 og 5 i saken.
- Ytre mål, grunnflate 1,70 m x 1,22 m og mønehøyde 1,35 m.
- Frist for gjennomføring av tiltaket settes til 1. november 2024. Det legges til grunn at tiltaket ikke vil vesentlig endre landskapets art og karakter, at det ikke vil være i strid med verneformålet for Grimsdalen landskapsvernområde, og heller ikke vil påvirke verneverdiene i nevneverdig grad.
- Dersom tiltaket ikke er gjennomført innen fristen, pålegges tvangsmulkt med kr. 500,- pr. dag til det ulovlige utførte tiltaket på eiendommen er rettet, jf. naturmangfoldloven § 73.

B.

Med bakgrunn i opplysningen gitt av nasjonalparkforvalteren opprettholder nasjonalparkstyret vedtak styresak 2/2024, møte 16.02.24, jf. naturmangfoldloven § 73.

Dokumenter i saken

Grimsdalen LVO - søknad - endring av bod - Verkenssetra - Ola Håkon Korsvoll.

Saksopplysninger

Vi har mottatt søknad fra **Ola Korsvoll**, datert 02.09.24:

«Viser til vedlagte bilder samt mail ang mønehøyde

Søker med dette om og få senke høyden på Gassbua mi på Verkes setra i Grimsdalen .

Det søkes da om ny mønehøyde på 135 cm, slik som vist på bilde. (eg holder der hånda på 120 cm ,så blir ca 15 cm høyere en dette)

I tillegg så fjerner eg treplatingene ved seterstua og legger på plass at skiferheller .

Ber om bekreftelse på at dette er ok.»

Figur 1. Senke takhøyden (møne) til 1,35 m over bakken. (Målestokken vise høyde 1,2 m over bakken)

Verkjessætre ligger i Grimsdalen landskapsvernområde, se figur 2.

Figur 2. Kartutsnitt, Verkjessætre i Grimsdalen landskapsvernområde.

Figur 3. Kartutsnitt, situasjon, gnr. 86, bnr. 1, fnr. 73, Verkjessætre.

Figur 4. Flyfoto, gnr. 86, bnr. 1, fnr. 73, Verkjessætre.

For saken kan det settes opp følgende **tidslinje**:

Nr	Dato	Part	Dokument
1	22.10.22	Ola Korsvoll	Søknad - Grimsdalen LVO - oppføring av bod og platting - Verkes sætra
2	02.12.22	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	Saksprotokoll - Grimsdalen LVO - oppføring av bod og platting - Verkenssetra - 86/1/73
3	26.05.23	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	Saksprotokoll - sak - Grimsdalen LVO - forhåndsvarsel - pålegg om retting - bod og platting - Verkjessætra
4	16.02.24	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	Saksprotokoll Sak - Grimsdalen LVO - pålegg om retting - bod og platting - Verkjessætra - fasetting av tvangsmulkt
5	29.06.24	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - sekretariatet	Delegert sak – Grimsdalen LVO – dispensasjon – skap for oppbevaring av gassflasker - Verkenssetra
6	30.06.24	Ola Korsvoll	Spørsmål til vedtak – Grimsdalen LVO – skap for oppbevaring av gassflasker - Verkenssetra
7	19.07.24	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - sekretariatet	Grimsdalen LVO - bod og platting - Verkenssetra - befaringsrapport 17.07.24 - oppsummering
8	23.07.24	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - sekretariatet	Svar - spørsmål om mønehøyde på bod - Grimsdalen LVO - oppføring av bod og platting - Verkenssetra
9	02.09.24	Ola Korsvoll	Grimsdalen LVO - søknad - endring av bod - Verkenssetra

Utdrag fra dokumentene i tidslinja er gjengitt nedenfor:

1 - 22.10.22 - Ola Korsvoll Søknad – Grimsdalen LVO – oppføring av bod og platting – Verkes sætra

Oversender bilder ,samt beskrivelse/søknad om bod og platting på Verkes sætra i Grimsdalen Er det flere spørsmål så ta kontakt Dette sendes kun til deg så ber om at du distribuerer til andre aktuelle.

SØKNAD OM BOD FOR GASSFLASKER

Viser til tidligere korrespondanse i saken.

På sætra har eg kjøleskap og komfyr som er går på propan.

Ønsker ikke og ha propanflaskene inne i hytta og alternativet med slikt metall skap utvendig på veggen er heller ikke noe løsning på et brunbeiset tømmerhus.

Satte derfor opp denne boden som er bygd av 1,5 toms plank,dør o front,og som er beiset i samme farge som seterstua.

Boden har en møn-høyde på 213 cm

Raft-høyde på 170 cm

Bredde på 170 cm

Lengde(dybd) på 122 cm .

Arealet er da ca 2,004m²

Da boden er bygd av ca 3-4 cm plank er BRA og BYA bortimot det samme.

Boden har et rom.

Vedlagt er :

-Situasjonskart som viser plasseringen av boden i tunet.

-Situasjonskartet viser også plasseringen av resten av bebyggelsen i tunet.

Søker hermed om og få beholde boden for gassflasker.

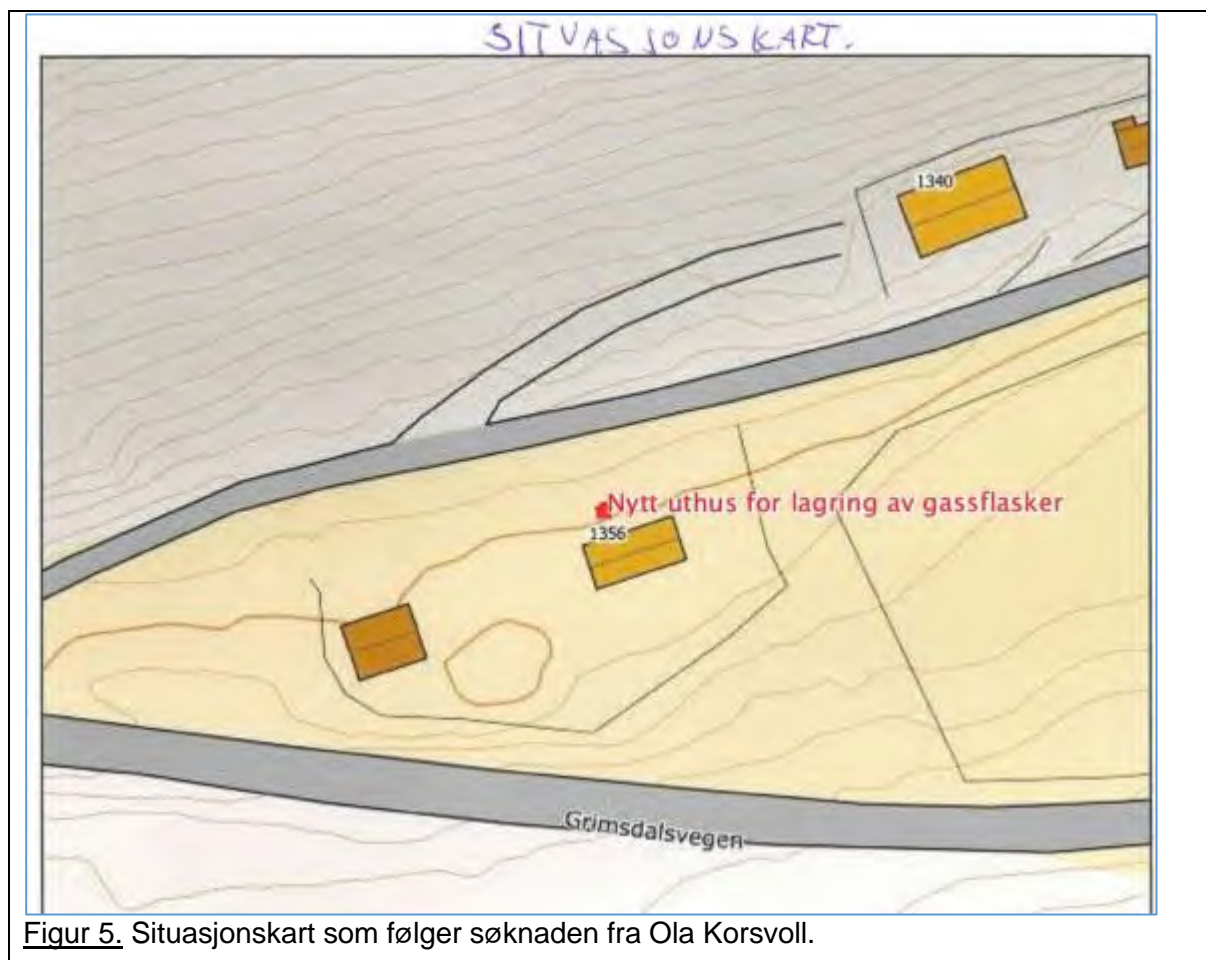
BYGGING AV TRE-PLATTINGER

Da eg kjøpte sætra så var det lagt skiferheller/steinheller på både nord og sørsiden av seterstua.(se vedlagte bilder)

Som det fremgår av bildene var denne plattingen skeiv og vanskelig og plassere bord eller stoler på.

Vi erstattet da skiferhellene med en enkel treplatting. Treplattingen ligger på samme nivå som skiferhellene og er brunbeiset så den synest veldig lite i terrenget.

Spør da om dette er ok ,eller skal eg legge på plass at skifer plattingene?Skiferhellene synest nok meir i terrenget da dei er lyse av farge,men begge deler passer fint inn og er benyttet på flere andre sætrer i Grimsdalen

Figur 6. Bilde av uthuset det søkes om godkjenning for. (Fra Ola Korsvolls søknad)

Figur 7. Bilde av uthuset det søkes om godkjenning for. (Fra Ola Korsvolls søknad)

Figur 8. Bilde av uthuset det søkes om godkjenning for. (Fra Ola Korsvolls søknad)

2 - 02.12.22 - Rondane-Dovre nasjonalparkstyre Saksprotokoll – Grimsdalen LVO – oppføring av bod og platting – Verkenssetra - 86/1/73

Behandling

Vedtak

3 - 26.05.23 - Rondane-Dovre nasjonalparkstyre Saksprotokoll – sak – Grimsdalen LVO – forhåndsvarsel – pålegg om retting – bod og platting - Verkjessætra

Behandling

Enstemmig vedtatt som innstillingen fra nasjonalparkforvalteren.

Vedtak

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 69, og med bakgrunn i Statens naturoppsyn sin «Minirapport – Kontroll byggesaker i Grimsdalen landskapsvernområde 2020» gis Ola H. Korsvoll pålegg om retting av følgende ulovlig utførte tiltak på gnr. 86 bnr. 1 fnr. 73 i Dovre kommune:

- Fjerne oppført uthus.
- Fjerne oppførte plattinger.

Det gis en frist for gjennomføring av retting, satt til 31. august 2023.

4 - 16.02.24 - Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - Saksprotokoll Sak – Grimsdalen LVO – pålegg om retting – bod og platting – Verkjessætra – fasetting av tvangsmulkt

Behandling

Enstemmig vedtatt som innstillinga fra nasjonalparkforvalteren.

Vedtak

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 73 gis eier av Verkenssetra gnr. 86 bnr. 1 fnr. 73 i Dovre kommune, Ola Korsvoll, pålegg fra og med 1. juli 2024, av løpende tvangsmulkt med kr. 500,- pr. dag til de ulovlig utførte tiltakene på eiendommen er rettet, jf. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre sitt vedtak i styresak 16/2023.

Vedtak

Med hjemmel i verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde § 3, pkt. 1.3 d) får Ola Korsvoll tillatelse til å sette opp et gasskap på hytte på gnr. 86 bnr. 1 fnr. 73 i Dovre kommune.

Vilkår:

- Gasskapets maksimale yte mål skal være grunnflate 1,5 m2 og høyde 1,8 m
- Gasskapet skal settes på østveggen på hytta.
- Gasskapet skal bygges med trevirke som materiale.
- Gasskapet skal ha samme farge som hytta, og stå på bakken, inntil hytta.
- Tiltaket må være utført innen 01.07.27.
- Forvaltningsmyndigheten skal ha tilsendt en kort rapport med bilde når tiltaket er ferdigstilt. Rapporten stiles til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, og merkes arkivsak 22/10258. Rapporten sendes på e-post til sfinpost@statsforvalteren.no.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. orvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Dokumenter i saken

Søknad fra Ola Korsvoll, e-post datert 22.02.24

E-post frå Ola Korsvoll, datert 28.06.24.

Saksopplysninger

Ola Korsvoll har i e-post datert 22.02.24 søkt om:

«Eller så spør Trond Stensby om målene på det planlagte skapet som skal settes inntil seterstua for og romme gassflaskene.

Dette blir bygd på stedet og på en slik måte at det passer best mulig til seterstua. Blir stående på øst veggen.

-Høyde ca 180 cm (avpasses innunder takskjegget på sæterstua.

-Bredda ca 150 cm

-Dybde ca 1 m»

Ola Korsvoll skriver i e-post datert 28.06.24:

«Har ikke satt igang noe arbeid her enda.

Vi snakket jo om at eg måtte ha gassflaskene en plass

Kan eg skru et slikt stort gass skap rett på veggen på sæterstua?»

(...)

Vurdering

Gass er en vanlig brukt energikilde på fritidseiendommer, og tiltakshaver kan vise til et berettiget behov for lagring av gassflasker i tilknytning til hovedhytta.

Verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygginger og tilbygg til eksisterende bygninger i tråd med forvaltningsplan. Forvaltningsplanens retningslinje gir at byggetiltaket

skal være forankret i et konkret behov (som vedplass, do e.l) som ikke kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse. Dette vurderes å være tilfelle i gjeldende sak.

Det er søkt om et tiltak med grunnflate (slik vi leser de oppgitte målene) på 1,5 m2 og 1,8 m høyt, plassert på hyttas østvegg. Tiltaket skal slik sett ha et svært begrenset omfang, plassert i tråd med retningslinjene i forvaltningsplanen, på veggen til eksisterende hytte. På Verkjessætre er det mange SEFRAK-bygninger. Korsvoll's fritidseiendom ligger i utkanten av seterstulen, og bygningene er av nyere dato uten særlige verneverdier, se figur 1. Et mindre tilbygg, som omsøkt, vurderes for denne fritidseiendommen ikke å påvirke landskapets art og karakter.

Figur 9. Verkjessætre – kartutsnitt fra Innlandsgis viser ingen SEFRAK-bygninger på eiendommen.

Det kan forventes flere søknader om lignende type tiltak. Det er her lagt vekt på at fritidseiendommen ikke har særlig bygningshistorisk verdi, og at tiltakets svært underordnede omfang, ikke vil påvirke landskapets art og karakter. Oppsetting av et gasskap kan heller ikke forventes å endre bruken av fritidseiendommen i nevneverdig grad.

6 - 30.06.24 - Ola Korsvoll - Spørsmål til vedtak – Grimsdalen LVO – skap for oppbevaring av gassflasker - Verkenssetra

Ser at gass skapet skal bygges i tre.

Målene på det tillatte gass skapet er ca samme som det bygget som står der i dag, og som eg har fått beskjed om og rive.

Hvis en ser på utseende av sæter stua så mener eg at dette ødelegger et fint liten tømmer hus med og plassere dette inntil/på veggen

Sikkerhetsmessig så er det også klart best og anbefalt av myndighetene og oppbevare gassflasker i egen/frittstående bu/skap.

Skal vi ta en tur innpå der en dag og se på dette ,slik at vi finner en løsning som passer inn på sætra.Eg har siden eg kjøpte Verkes setra fokusert på og ta vare på det fine og særprega sæterlandskapet.Vi må se om vi kan finne en løsning som ikke skjemmer ut dette.

Fristen for tilbakeføring går ut i morgen.Eg har ikke startet dette arbeidet,men regner med at vi har noen dager her nå til og finne en løsning til det beste for alle.

7 - 19.07.24 - Rondane-Dovre nasjonalparkstyre – sekretariatet Grimsdalen LVO – bod og plattning – Verkenssetra – befaring 17.07.24 - oppsummering

Befaring holdt 17.07.24, kl. 11:45 – 12:30, ved Ola Korsvolls hytte på Verkenssetra.

Til stede:

Ola Korsvoll, eier

Trond Stensby, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Bakgrunn

Ola Korsvoll hadde bedt om befaring av ulike byggetiltak på Verkenssetra, der Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har gitt pålegg om retting etter naturmangfoldloven § 69.

Befaring

Korsvoll opplyste at han har fjernet plattningen ved inngangsdøra på østveggen. Han vil videre fjerne plattningen ved kortveggen på vestsida av hytta, og legge på plass de tidligere skiferhellene.

Korsvoll har fått godkjent oppføring av et skap på veggen til det gamle seterhuset (hytta). Det ble vurdert å være en dårlig løsning, som ikke ivaretar estetiske hensyn for bygningen og landskapet.

Det ble derfor vurdert å ta ned mønehøyden på uthuset som er pålagt revet, slik at det kommer i høyde med gjerdet rundt eiendommen, 1,2 m over bakken, se figur 1 og 2 nedenfor.

Oppfølging

Korsvoll sørger for å få fjernet plattningen som nevnt ovenfor.

Korsvoll sender en søknad om godkjenning av redusert mønehøyde på uthuset som er pålagt fjernet. Søknaden stiles til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, og sendes på e-post til sfinpost@statsforvalteren.no, innen 05.08.24. Merkes «arkivsak 22/10258».

Sekretariatet legger saken fram for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, møte 20.09.24, som et forslag til løsning på saken som gjelder pålegg etter naturmangfoldloven § 69.

Figur 10. For uthuset ble det vurdert å senke takhøyden (møne) til 1,2 m over bakken.

Figur 11. Detalj - for uthuset ble det vurdert å senke takhøyden (møne) til 1,2 m over bakken.

8 - 23.07.24 - Rondane-Dovre nasjonalparkstyre – sekretariatet - Svar – spørsmål om mønehøyde på bod – Grimsdalen LVO – oppføring av bod og plattning - Verkenssetra

Jeg viser til e-post, datert 20.07.24, der du skriver:

Ang senking av høyden på boden så var vi enige om og senke ned til litt over hengelåsen. Mønehøyden blir da pga takvinkelen da rundt 1,35 m over bakken.

Hørest dette greit ut?

Svar

Når det tas hensyn til takvinkelen, kan du søke om godkjenning av mønehøgde 1,35 m over bakken.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

§ 2 Formål

Formålet med opprettelsen av Grimsdalen landskapsvernområde er å:

- ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,
- ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, med leveområder villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,
- sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen,
- ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

Pkt. 1.1.

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

Med de unntak som følger av forskriftens punkt 1.2 og 1.3 er det forbud mot inngrep som vegbygging, oppføring av bygninger eller anlegg, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, framføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen er ikke uttømmende.

Pkt. 1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- d. Ombygginger og tilbygg til eksisterende bygninger i tråd med forvaltningsplan.

Forvaltningsplan

s. 42 - 45

Søknad om ombygninger og utvidelse vil behandles strengere innenfor nasjonalparkene enn innenfor landskapsvernområdene. Forutsetninger som må oppfylles for at det kan gis dispensasjon for tilbygg/ombygninger er blant annet at:

- Byggetiltaket skal være forankret i konkret behov (som vedplass, do e.l) som ikke kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse
- Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate, svært små buer bør ikke påbygges

(...)

- Tillatelse til bygging av platting/veranda vil ikke bli gitt i seter-kulturlandskapsområder.

(...)

Hele Grimsdalen landskapsvernområde regnes som seter-/kulturlandskapsområde med unntak av bygninger på Vegaskillet

Naturmangfoldloven

Det er dokumentert at det er utført tiltak i strid med verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde, § 3, pkt.1.1 (jf. naturmangfoldloven §§ 34 og 36), og vedtak fattet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, i møte 02.12.22, styresak 52/2022, etter naturmangfoldloven § 48.

I Miljødirektoratets «*Veileder M-617|2016 Oppfølging av ulovlige forhold i verneområder*», er det gitt at forvaltningen alltid kan påpeke ovenfor overtrederen at denne har en plikt til selv å rette opp i overtredelsen, og anmode vedkommende om å rydde opp i forholdet, f.eks. ved å fjerne ulovlig tiltak i strid med forskriften eller vedtaket.

Dersom overtrederen ikke ordner opp i det ulovlige forholdet, må det treffes formelt rettingsvedtak. etter naturmangfoldloven § 69.

Siden det allerede har gått en viss tid siden forholdene ble avdekket og påpekt, og at sesongen for gjennomføring av retting er kort, vil det her bli gitt et formelt forhåndsvarsel om et mulig vedtak om pålegg om retting av tiltak, se naturmangfoldloven **§ 69 (retting og avbøtende tiltak)**:

«Myndigheten etter loven kan pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forhold som er i strid med loven eller vedtak med hjemmel i loven.

Den som ved å overtre loven eller vedtak med hjemmel i loven forårsaker fare for forringelse av naturmangfoldet, skal sette i verk tiltak for å forhindre at slik forringelse skjer. Har forringelsen allerede inntrådt, gjelder plikten hindring av ytterligere forringelse og – om mulig – gjenoppretting av den tidligere tilstand for mangfoldet ved oppsamling, rydding, fjerning, planering eller andre egnede tiltak. Tiltak som i seg selv kan medføre miljøforringelse av noen betydning, skal bare iverksettes etter samtykke av myndigheten etter loven eller pålegg etter første ledd.

Plikten til forebygging, utbedring og gjenoppretting gjelder ikke i den utstrekning det i lys av kostnadene og virkningene av tiltakene, miljøvirkningene av overtredelsen og overtreders skyld og økonomiske stilling, ville være særlig urimelig.

Tiltak etter denne paragrafen kan gå ut på avliving av fremmede organismer som overtredelsen gjelder, eller tilbakeføring av levende organismer til opprinnelsesstedet.»

§ 73 (tvangsmulkt)

For å sikre at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven blir gjennomført, kan myndigheten etter loven fatte vedtak om tvangsmulkt.

Tvangsmulkt kan fastsettes når overtredelse av en bestemmelse er oppdaget. Tvangsmulkten begynner å løpe dersom den ansvarlige oversitter den frist for retting av forholdet som myndigheten etter loven har fastsatt. Tvangsmulkt kan fastsettes på forhånd dersom særlige grunner tilsier det, og løper da fra en eventuell overtredelse tar til. Det kan fastsettes at tvangsmulkten løper så lenge det ulovlige forhold varer, eller at den forfaller for hver overtredelse. Tvangsmulkt løper likevel ikke dersom etterlevelse er umulig på grunn av forhold som ikke skyldes den ansvarlige. Tvangsmulkt kan fastsettes som løpende mulkt eller engangsmulkt.

Tvangsmulkt pålegges den ansvarlige for overtredelsen. Er overtredelsen skjedd på vegne av et selskap eller en annen sammenslutning, en stiftelse eller et offentlig organ, skal tvangsmulkten vanligvis pålegges dette. Er tvangsmulkt pålagt et selskap som inngår i et konsern, kan påløpt tvangsmulkt også inndrives hos morselskap.

Departementet kan frafalle påløpt tvangsmulkt. Avgjørelsen regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

I delegeringsvedtak 14. januar 2021 har Miljødirektoratet delegert myndighet etter naturmangfoldloven til statsforvalterne og nasjonalpark- og verneområdestyrer med virkning fra 15. januar 2021. Delegeringen omfatter blant annet myndighet til å fatte vedtak om tvangsmulkt etter naturmangfoldloven § 73 første ledd. Miljødirektoratet har i brev, datert 29.04.22, **også delegert myndigheten å frafalle tvangsmulkt** til Statsforvalterne og nasjonalparkstyrene.

Forvaltningsloven

I **forvaltningslovens § 16 (forhåndsvarsling)** står det bl.a.:

«Part som ikke allerede ved søknad eller på annen måte har uttalt seg i saken, skal varsles før vedtak treffes og gis høve til å uttale seg innen en nærmere angitt frist. Dersom en mindreårig over 15 år er part i saken og blir representert av verge, skal dette også gjelde den mindreårige selv. Fristen løper fra den dag varslet er avsendt, når ikke annet uttrykkelig er sagt.

Forhåndsvarslet skal gjøre greie for hva saken gjelder og ellers inneholde det som anses påkrevd for at parten på forsvarlig måte kan vareta sitt tarv. I regelen gis forhåndsvarsel skriftlig.»

Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men åpner for tiltak som «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må være oppfylt. Unntak kan også vurderes «dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig». Dispensasjon må heller ikke nødvendigvis gis om vilkåra skulle være oppfylt. Skjønn og instruks fra overordnede myndigheter spiller også inn. Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikke brukes for å utvide rammene gitt i vernevedtaket, men er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfelle som ikke ble vurdert på vernetidspunktet

I tillegg til behandling etter verneforskrift og eventuelle retningslinjer i forvaltningsplanen (og naturmangfoldloven § 48) må søknaden også vurderes etter de miljørettslige prinsippene i **naturmangfoldlovens §§ 8-12** i (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmf. § 7.

Presedens

I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

«Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden.»

Vurdering

Ola Korsvoll har etterkommet pålegget om å fjerne plattingene rundt hytta.

Når det gjelder pålegget om fjerning av uthuset har Korsvoll til erstatning for dette søkt om, og fått godkjent oppsetting av et skap inntil hytteveggen for oppbevaring av gassbeholdere, jf. delegert vedtak 29.06.24. På befaring 17.07.24 tok Korsvoll likevel opp att han ønsket å la uthuset stå. Etter en drøfting av saken på befaringen, åpnet nasjonalparkforvalteren for at Korsvoll kunne søke om godkjenning av et uthus med redusert høyde, og at saken legges fram for nasjonalparkstyret til godkjenning.

Grimsdalen landskapsvernområde er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre landskapets art og karakter. Det er videre forbud mot oppføring av nye bygninger, jf. verneforskriften § 3, pkt. 1.1. Verneforskriften § 3, pkt. 1.3 åpner heller ikke for at det kan gis tillatelse til ny bygninger. Derimot kan det gis tilatelse til ombygginger og tilbygg til eksisterende bygninger. Nasjonalparkforvalteren har med utgangspunkt i dette gjort et delegert vedtak for oppsetting av et skap inntil hytteveggen. Tiltakshaver ønsker nå å gå for en alternativ løsning med å ta ned høyden på uthuset som er pålagt fjernet.

Løsningen som Korsvoll nå har søkt om, er ikke hjemlet i verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde. Søknaden må derfor behandles etter naturmangfoldloven § 48. Før det blir tatt stilling til om det skal gis dispensasjon, skal det vurderes om tiltaket er i strid med verneformålet eller vil påvirke verneverdiene i nevneverdig grad. Etter nasjonalparkforvalterens vurdering vil et lite uthus med mønehøyde 1,35 m ha liten innvirkning på landskapets art og karakter, og da heller ikke være i strid med verneformålet for Grimsdalen landskapsvernområde. Virkningen vurderes å skille seg lite fra oppføring av et et mindre tilbygg på seterhuset.

Nasjonalparkforvalteren vurderer at det omsøkte tiltaket ikke vil gi større overnattingskapasitet eller medføre vesentlig økt bruk av fritidseiendommen. Ut fra det omfattende kunnskapsgrunnlaget om villrein og andre verneverdier i området, vurderes tiltaket å i liten grad påvirke villreinens leveområde eller bidra til økt samlet belastning på økosystemet. Nasjonalparkforvalteren vil derfor innstille på å gi dispensasjon for tiltaket slik det er søkt om.

Korsvoll har etter dette etterkommet pålegg om retting av ulovlig, og (om innstillingen følges) fått godkjent en alternativ løsning. Nasjonalparkforvalteren vil derfor innstille på at varslet om ilegg av tvangsmulkt frafalles.

Arkivsaksnummer: 2024/11219-2

Saksbehandler: Ingvild Skarsaune

Dato: 20.11.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	37/2024	29.11.2024

Frydalen LVO - dispensasjon - 2024 - riving av eksisterende uthus og oppføring av nytt - Furusjøvegen 332 - 343/11 - Morten Skoglund

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i Naturmangfoldloven § 48 får Morten Skoglund tillatelse til riving av eksisterende uthus og oppføring av nytt på Furusjøveien 332, gnr/bnr 343/11, jf. figur 1 og 2 i saksframlegget.

Det blir satt følgende vilkår:

1. Eksisterende uthus skal rives, og rivningsmaterialene leveres til godkjent mottak/bruk utenfor Frydalen landskapsvernområde.
2. Nytt uthus skal bygges der det gamle uthuset står i dag.
3. Ytre mål på nytt uthus skal være: lengde: 449 cm; bredde: 305 cm; mønehøyde: 275 cm.
4. Grad av utnytting blir satt til: *10,6 m² (BRA)*, *12,1 m² (BYA)*.
5. Uthuset skal gis god terrengtilpasning, uten unødvendig høye fyllinger eller terrengskjæringer.
6. Til kledning av fasader skal det brukes tre som materiale, og utformingen skal ellers tilpasses.
7. Fargebruk som ikke bryter med omgivelsene.
8. Frist for gjennomføring blir satt til 01.06.2028.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

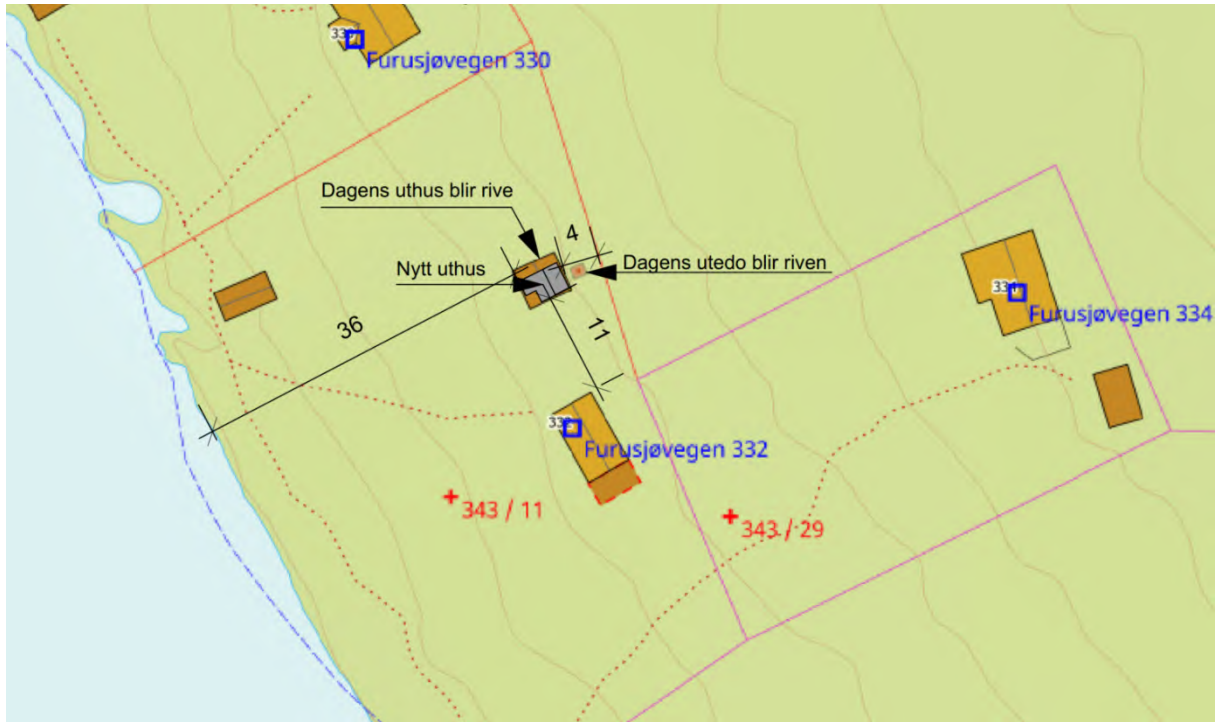
Søknad fra Morten Skoglund via Grimstad og Tønsager AS, datert 25.09.24.

Saksopplysninger

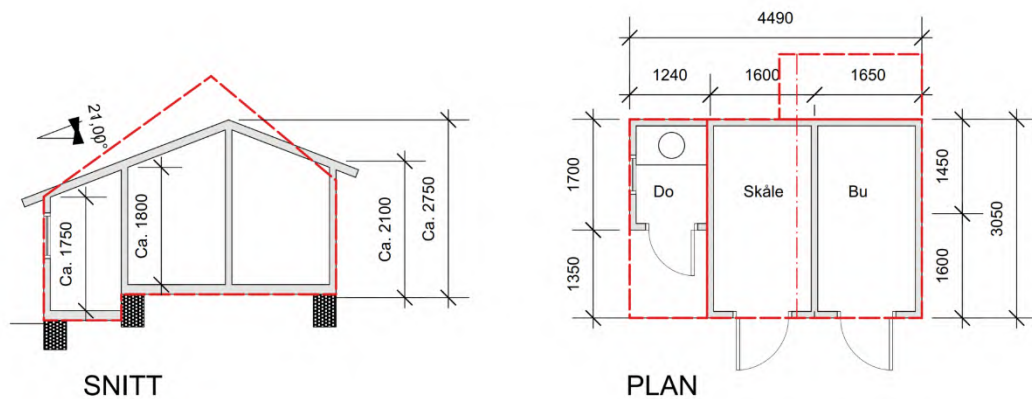
Morten Skoglund har i søknad datert 25.09.24 søkt om følgende:

«Uthuset på eigedomen skil seg både i volum og takvinkel fra resten av bygningane, og tiltakshavar ønsker å rive det og bygge opp eit nytt som er mindre både i volum og areal.

Dagens uthus har ei mønehøgde på om lag 3,3 meter medan det nye vil ha om lag 2,7 meter. Gesimshøgde blir om lag like eins som i dag. Dagens uthus er 15,9 m² BYA og 14,2 m² BRA, medan nybygget vil vere høvesvis 12,1 m² BYA og 10,6 m² BRA. Dagens takvinkel er på 35° som er langt brattare enn det som er vanleg i området, medan det nye uthuset vil ha same takvinkel som hytta på eigedomen, det vil seie 21°.».

Figur 1: Situasjonsskart, fra søknad.

Omriss av dagens uthus er markert med stipla raud line

Dagens uthus: 15,9 m² BYA og 14,2 m² BRA
 Nytt uthus: 12,1 m² BYA og 10,6 m² BRA

Figur 2: Planskisse, hentet fra søknad. Rød stiplet linje viser eksisterende uthus.

Figur 3: Eksisterende uthus sett fra sør, bilde fra søknad.

Figur 4: Eksisterende uthus sett fra nord, bilde fra søknad.

Figur 5: Eksisterende uthus sett fra øst, bilde fra søknad.

Figur 6: Eksisterende uthus sett fra vest, bilde fra søknad.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Frydalen landskapsvernområde

§ 2 Formål

Formålet med opprettelsen av Frydalen landskapsvernområde er å:

- ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,
- ta vare på leveområder for villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,
- ta vare på landskapsformene.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

1. *Landskapet*

1.1. Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

Med de unntak som følger av forskriftens punkt 1.2 og 1.3 er det forbud mot inngrep som veibygging, oppføring av bygninger eller anlegg, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, framføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen er ikke uttømmende.

Forvaltningsplan

S 41

- Behovsvurderinger for tilbygg og nybygg vil være strengere i nasjonalparkene enn i landskapsvernområdene.
- Behov tilknyttet fritidsbruk vil vurderes strengere enn behov tilknyttet landbruk. Utover estetiske og kulturhistoriske hensyn vil tiltak knyttet til fritidsboliger bli vurdert ut fra den effekt det kan ha på ferdselen inn i områder som er viktige for villrein. Denne vurderingen vil ses i lys av den praksis som råder etter PBL for alle byggesaker innenfor og inntil villreinens leveområde, slik det avgrenses i fylkesdelplanen for Rondane.

s.45

3. Hytteområder /fritidshus

På vernetidspunktet var det innenfor Frydalen LVO og deler av Grimsdalen LVO (Vegaskillet) etablert mange hytter. Nærområdene til disse hyttene har ofte ingen spesielle verneverdier, men hyttene ligger i et større landskapsrom med store estetiske verdier. I tillegg har området ved Vegaskillet spesielle villreininteresser. Dette er noe av bakgrunnen for opprettelsen av disse landskapsvernområdene og at hyttene her får en strengere forvaltning enn tilsvarende hytter utenfor landskapsvernområdene, men mer liberale retningslinjer enn bygninger som brukes til fritidsformål innenfor seter kulturlandskapsområdene og områder med andre spesielle bygningsmiljøer

....

Søknader om nybygg vil bli vurdert strengt og må behandles som en dispensasjon etter § 4, med unntak av de formål som nevnes spesielt nedenfor. Det vil kun være aktuelt med nybygg i form av små uthus for eksempel for å dekke behovet for utedo, vedskjul eller lignende. Nybygg vil i slike tilfeller kun være aktuelt der dette ansees som mer gunstig av hensyn til landskapet eller bygningsmiljøet, enn utvidelse av eksisterende hytte/bu/stølshus. Det vil ikke være tillatt å føre opp fritidsbolig, eller hytter for utleie.

Naturmangfoldloven

§ 48

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted.

Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Saken må i tillegg til vurdering etter verneforskrift og forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens § 7 om miljørettslige prinsipper i

§ 8 kunnskapsgrunnlag,

§ 9 føre-var prinsippet,

§ 10 samlet belastning på økosystemet,

§ 11 kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt

§ 12 miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Presedens

I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden.

Vurdering

Søker ønsker å rive et eksisterende uthus, og bygge et nytt der det gamle står i dag. Dette må behandles som et nybygg. Det er ingen unntak i vernebestemmelsen som åpner for dispensasjon for tiltak som dette, og søknaden må behandles etter § 48 i Naturmangfoldloven. Her åpnes det for at forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål, og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig

Selv om tiltaket faller inn under definisjonen nybygg, så vil ikke tiltaket medføre noe nytt bygg i form av økt bygningsmasse. Tegninger vedlagt søknaden viser at det nye uthuset vil ha mindre grunnflate og gesimshøyde enn det eksisterende. I tillegg vil nåværende utedo flyttes inn i det nye uthuset. Dette vil til sammen medføre at både antall bygninger på eiendommen, og samlet bygningsmasse minker etter tiltaket. Det estetiske inntrykket av det nye uthuset vil også være mer i tråd med bygninger i området, dette fordi ny takvinkel ligner mer på det som er vanlig. Samtidig så skal det nye uthuset ligne det gamle i stor grad, slik at det ikke blir å oppfattes som et nytt element.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt (naturmangfoldloven § 8).

Når det gjelder villrein foreligger bl.a.:

- NINA Rapport 1013
- Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014
- NINA Rapport 339 (2008) som oppsummerer kunnskapsstatus om villreinens leveområde både med tekst og tilhørende arealbrukskart.
- NINA Rapport 551 (2010) beskriver forholdet mellom villrein og menneskelig ferdsel i blant annet Rondane villreinområde (§ 8).
- NINA Rapport 2126 Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein. Første klassifisering – 2022.

Figur 7: Kartutsnitt som viser grenser for viktige kalvings- og oppvekstområder for villrein i Rondane ([delnormtrerdane](#) | [Villrein](#)).

Figur 8: Kartutsnitt som viser grenser for viktige vinterbeiter for villrein i Rondane ([delnormtrerdane](#) | [Villrein](#))

Figur 9: Kartutsnitt som viser viktige sommer- og høstbeiter for villrein i Rondane ([delnormtrerdane](#) | [Villrein](#))

Det omsøkte tiltaket forventes ikke å øke ferdsel inn i villreinområdet. Dette er ikke nybygg som øker antall sengeplasser, men tiltak knyttet til eksisterende hytte. Det kan selvsagt argumenteres for at et nytt uthus vil kunne øke bruken av hytta, men nasjonalparkforvalter anser sannsynligheten for dette som svært lav.

Hytteeiendommen var etablert på vernetidspunktet, og tiltaket vurderes ikke å være i strid med verneformålet eller å ha nevneverdig påvirkning på verneverdiene. (jf. naturmangfoldloven § 48), og dispensasjon kan innvilges.

Arkivsaksnummer: 2024/9485-6

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 20.11.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	38/2024	29.11.2024

Sak - Rondane NP - Frydalen LVO - dispensasjon - istandsetting av brua ved Jøråfossen - motorferdsel - 2025 - snødekt mark - Kvamsfjellet Vel

Innstilling fra forvalter

A.

Med hjemmel i verneforskriften for Rondane nasjonalpark § 3, pkt. 1.3 c) får Kvamsfjellet vel tillatelse til oppføring av en enkel gangbru ved Jøråfossen i Nord-Fron kommune.

Vilkår:

- Kvamsfjellet vel er byggherre og ansvarlig for tiltaket.
- Brua skal plasseres på samme sted som der dagens bru står, og ha tilsvarende ytre mål.
- Brua kan bli bygd med rekkverk.
- Brua skal bygges med nytt impregnert trevirke eller ubehandlet trevirke.
- Rivningsmaterialer og bygningsavfall skal fraktes ut av nasjonalparken, og leveres til godkjent mottak.
- Tillatelsen gjelder slik at tiltaket må være igangsatt innen tre år, 1. januar 2028.
- Når tiltaket er ferdigstilt skal forvaltningsmyndigheten ha en enkel rapport med foto som gjør rede for, og viser hvordan tiltaket er utført. Rapporten sendes til sfinpost@statsforvalteren.no, og merkes arkivsak 24/9485.

B.

Med hjemmel i naturmangfoldoven § 48 får Kvamsfjellet vel dispensasjon fra verneforskriften for Rondane nasjonalpark §, pkt. 6.1 og Frydalen landskapsvernområde § 3. pkt. 5.1 for bruk av snøskuter til frakt av bygningsmaterialer til og rivningsmaterialer/bygningsavfall fra bru over Jøråa ved Jøråfossen.

Vilkår:

- Til transporten skal det brukes leiekjører som er godkjent av Nord-Fron kommune.
- Transporten skal følge traseen for stien fra Kvamsnysætrin til Jøråfossen, så langt det er farbart med snøskuter.
- Tillatelsen gjelder bare for det antall turer som er nødvendig for gjennomføring av transporten.

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturreservat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Mydingi, Veslehjerkinnjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

- Dispensasjonen gjelder fram til 20. april 2025.
- Tillatelsen må bringes med under transporten for eventuell kontroll.
- Før transportene gjennomføres skal Statens naturoppsyn Rondane ved Finn Bjormyr ha beskjed om når kjøring skal skje (SMS) (tlf.: 481 13 674).
- Vedlagt kjørebok må medbringes under transporten og fylles ut i henhold til veiledningen. Kjørebok skal sendes inn til forvaltningsmyndigheten senest 1. mai 2025 for gjennomsyn. Kjørebok sendes til sfinpost@statsforvalteren.no , merkes arkivsak 24/9485.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Søknad fra Kvamsfjellet vel, brev sendt i e-post datert 07.11.24.
- Grunneiers tillatelse, datert 07.11.24.
- Uttalelse fra Kvam østside beitelag.
- Referat fra befaring september 2024.

Saksopplysninger

Vi har mottatt **søknad fra Kvamsfjellet vel** (07.11.24):

«Kvamsfjellet Vel søker med dette om å få sette i stand igjen brua over Jøråa ved Jøråfossen.

Bakgrunn:

Kvamsfjellet Vel har det siste året fått flere henvendelser om brua over Jøråa ved Jøråfossen. Den er i svært dårlig stand og utgjør en fare for de som går over brua. Det er berettiget frykt for at det kan skje alvorlige ulykker.

Brua er satt opp på privat initiativ rundt tusenårsskifte for å sikre trygg ferdsel for turgåere. Den har en beskjeden størrelse og er en enkel konstruksjon av vanlig treverk. Men den ligger bare såvidt inne på terrenget på begge sider og gjennom årene er det blitt tydelige råteskader på bærende konstruksjoner. Rekkverket er falt av og vi vurderer det slik at det ikke er tilrådelig å bare gjøre reparasjoner på dagens bru.

Jøråfossen tiltrekker seg en del turgåere. Det mest vanlige er at de krysser elva, går opp på nordsiden, videre sørover og ned igjen langs Buåa. Slik vi vurderer det er det ingen fare for at denne brua medvirker til økt trafikk i landskapsvernområdet. Det er heller ingen merketursti som leder folk til Jøråfossen. Vårt ønske er å bidra til at de som går i dette området kan ferdes trygt.

Brua ligger slik til at det er et høyt fall ned i elva på den siden rekkverket var satt opp. På bildet sees restene av rekkverket ved venstre ende av brua. Et fall her, kan få fatale konsekvenser.

Brua sett fra andre siden. Her vises det tydelig at brua bare så vidt er forankret på land.

Vi viser også til befaringen den 16. september 2024 der Finn Bjormyr og Ingvild Skarsaune deltok sammen med Solveig Sigstadstø fra Kvamsfjellet Vel. Nasjonalparkforvalter og Statens Naturoppsyn er enige i at brua framstår som risikabel å bruke og at den bør byttes ut og eventuelt flyttes lenger inn. Det ble konkludert med at det ikke er nasjonalparkstyrets oppgave å drive denne prosessen videre. Derfor har Kvamsfjellet Vel tatt tak i saken og søker med dette om å få sette i stand igjen brua.

Vi viser også til vedlagte uttalelse fra Kvam Østside beitelag som ser positivt på restaurering av gangbrua over Jøråa fordi den brukes aktivt av deres medlemmer ved tilsyn og sanking av sau.

Dersom vi får positivt svar på søknaden, søker vi samtidig om å få transportere nødvendige materialer så langt det er mulig, med snøskuter. Vi ser for oss å bruke samme trasé som sommerstien følger, så langt som det er mulig. Når stien møter bjørkeskogen, må materialene lagres fram til sommeren og bæres det siste stykket.

Vi håper på en velvillig behandling av søknadene.»

Vedlagt søknaden er **grunneier Tor Kjørums tillatelse** til tiltaket, e-post datert 07.11.24: «Jeg sender etter avtale med leder i Kvamsfjellet Vel, Eystein Brustuen, en forespørsel om grunneier-tillatelse til å sette i stand brua over Jøråa, ved Jøråfossen. Brua ligger på din eiendom 352/1. Vi setter stor pris på å få tillatelse til dette, og håper at du kan svare OK på denne mailen - slik at vi har en bekreftelse på denne forespørselen.

...

Hei

Det er ok

Mvh Tor Kjørum»

Vedlagt søknaden er **uttalelse fra Kvam østside beitelag**, datert 28.10.24: «Kvam østside beitelag ser positivt på restaurering av gangbrua over Jøråa, da den brukes aktivt av våre medlemmer til tilsyn og sank. Håper den kan settes i stand til sikkert bruk.»

Fra **befaring 16.09.24** er det tatt følgende referat:

«Til stede: *Solveig Sigstadstø (Kvamsfjellet vel), Finn Bjormyr og Ingvild Skarsaune*

Bakgrunn:

Solveig Sigstadstø tok kontakt fordi flere har henvendt seg til Kvamsfjellet vel om brua ved Jøråfossen. Brua er i en slik tilstand at det potensielt kan medføre farlige situasjoner.

Oppsummering:

Nasjonalparkforvalter og SNO er enige i at brua fremstår som risikabel å bruke, og at den bør byttes ut og eventuelt flyttes lengre inn. Det er ikke nasjonalparkstyret sin oppgave å drive denne prosessen. Solveig Sigstad fortalte at det er usikkerhet rundt hvem som har satt opp brua, men den har vært der lenge. Det ble enighet om at dette må være startpunktet, å finne ut hvem som har satt opp brua. I ettertid har det kommet frem at det er ei dame fra Kvam som gjorde dette tilbake på tidlig 2000-tallet, og gjort helt på eget initiativ. Dette kom frem etter at Solveig la ut et innlegg på Facebook i etterkant av befaringen, hvor hun ba om opplysninger om bruas opprinnelse.

Kvamsfjellet vel tar kontakt med kommunen og beitenæringen for å finne ut om det er ønske om å ha bru der, og prosessen videre.»

Verneformål – forskrift

Rondane nasjonalpark

§ 2 Formål

Formålet med opprettelsen av Rondane nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

1. *Landskapet*

1.1. Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, tilbygg, gjerder, anlegg og faste og midlertidige innretninger, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, framføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier og løyper, plassering av campingvogner og bobiler o.l. Kulturminner skal beskyttes mot skade. Opplistingen er ikke uttømmende.

1.2. Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:

(...)

b. Vedlikehold av merkede stier, løyper, bruer og skilt i henhold til forvaltningsplanen.

1.3. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

(...)

c. Bygging av bruer eller klopper.

6. *Motorferdsel*

6.1. Motorisert ferdsel til lands og til vanns, herunder bruk av luftfartøy lavere enn 300 meter over bakken, er forbudt.

Frydalen landskapsvernområde

§ 2 Formål

Formålet med opprettelsen av Frydalen landskapsvernområde er å:

- ta vare på et særpregede og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,

- ta vare på leveområder for villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,
- ta vare på landskapsformene.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

5. *Motorisert ferdsel*

- 5.1. Motorisert ferdsel med motorkjøretøy til lands og til vanns er forbudt, herunder bruk av luftfartøy laven er forbudt.

Forvaltningsplan

s. 67

- Vedlikehold i form av bruer og klopper langs godkjente merkete stier og løyper skal tillates.

Naturmangfoldloven

§ 48

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Saken må i tillegg til vurdering etter verneforskrift og forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens § 7 om miljørettslige prinsipper i

§ 8 kunnskapsgrunnlag,

§ 9 føre-var prinsippet,

§ 10 samlet belastning på økosystemet,

§ 11 kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt

§ 12 miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Presedens

I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden.

Vurdering

Kvamsfjellet vel har søkt om oppføring av en ny gangbru ved Jøråfossen i Rondane nasjonalpark. Videre er det forutsatt at den gamle og falleferdige brua skal fjernes.

Verneforskriften for Rondane nasjonalpark åpner for vedlikehold av merkede stier, bruer og skilt i henhold til forvaltningsplanen. Stien til og forbi Jøråfossen er i henhold til forvaltningsplanen ikke tillatt merket. Tiltaket er derfor ikke hjemlet i verneforskriften § 3 pkt. 1.2 b. Søknaden må da behandles etter verneforskriften § 3 pkt. 1.3 c) som gir at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bygging av bruer eller klopper.

Stien forbi Jøråfossen er ikke merket, men har likevel noe ferdsel fra lokale brukere i hytteområdet på Kvamsfjellet og innbyggere i kommunen. Videre har Kvam østside beitelag uttalt at stien blir benyttet i samband med tilsyn og sanking av beitedyr.

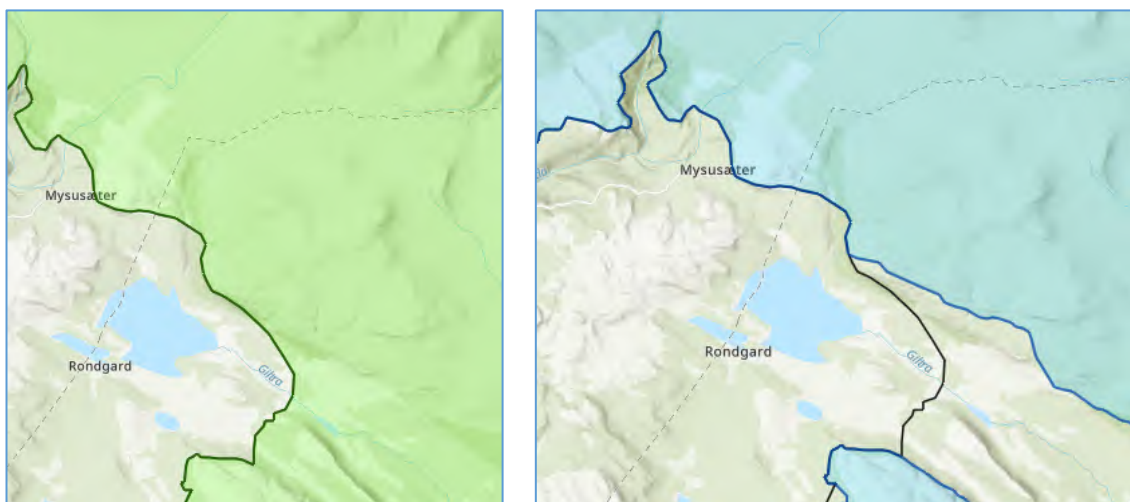
Etter nasjonalparkforvalterens vurdering har stien flere funksjoner som berettiger oppføring av en enkel gangbru som gir bedre sikkerhet ved kryssing av Jøråa.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger

- NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og
- NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sørnkletten.
- NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8).
- NINA Rapport 2126 Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein. Første klassifisering – 2022.

Jf. naturmangfoldloven § 8.

I kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 kvalitetsnorm for villrein er det vist at området innenfor Jøråfossen er et viktig sommer- og høstbeite, samt vinterbeite for villrein, se figur 3.

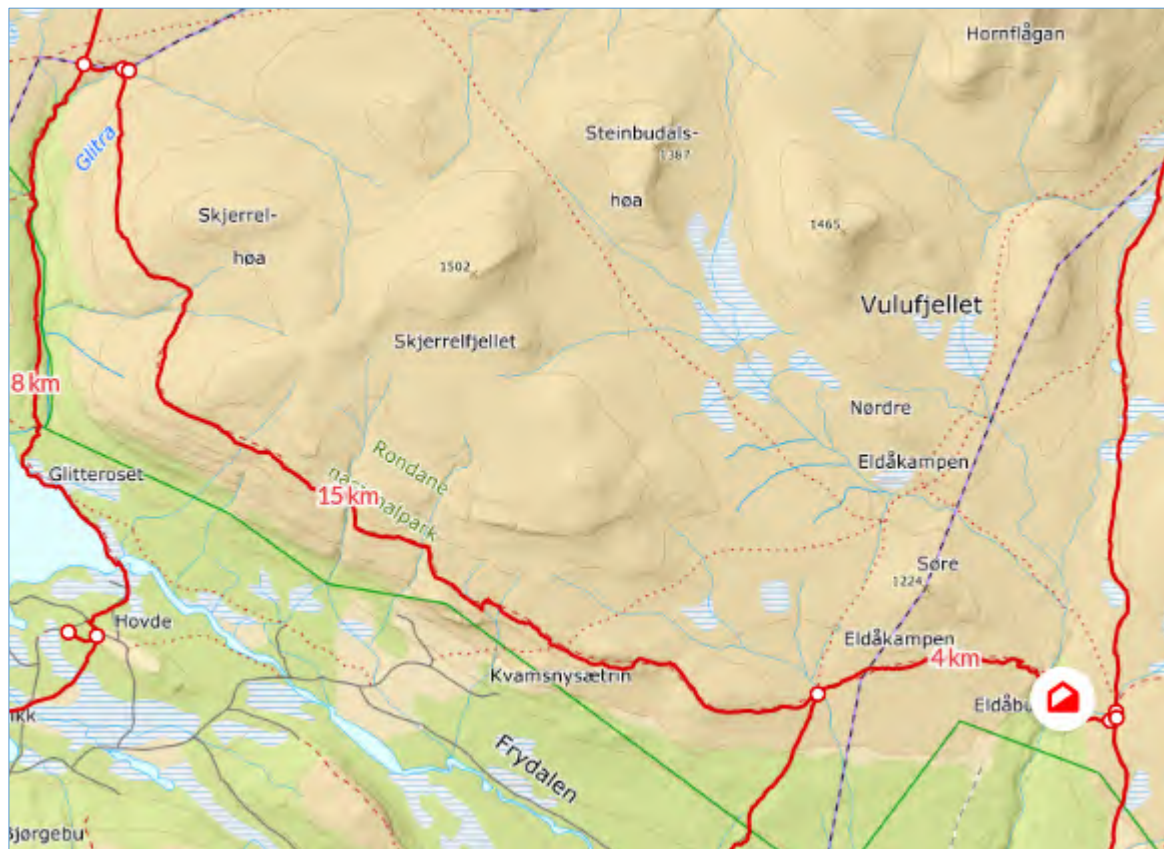

Figur 3. Sommer- og høstbeite, samt vinterbeite for villrein - kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 kvalitetsnorm for villrein (villrein.no)

Det nærmeste stisegmentet der det er gjort ferdselsregistreringer er Glitra – Eldåbu, se figur 4. Gjennom FoU-prosjektet for Rondane villreinområde er det her registrert 572 passeringer i

2019 og 508 passeringer i 2020. Det er ikke indikasjoner på at ferdselsmønsteret her har endret seg vesentlig siden da.

Figur 4. Stisegmentet Glitra – Eldåbu.

Stien til og forbi Jøråfossen har en lokal og begrenset bruk. Ferdselsteller på stisegmentet Glitra – Eldåbu indikerer at ferdselen i området har et begrenset omfang. Den aktuelle stien er etablert, og brua over Jøråa er opplyst å ha vært der i mer enn 20 år. Oppføring av en ny bru, til erstatning for den som står der, vil etter nasjonalparkforvalterens vurdering ikke gi en nevneverdig økt belastning på økosystemet. Jf. naturmangfoldloven § 10.

Brua ser i dag ut til å ligge der det er kortest spenn, samtidig som Jøråa her får størst åpning til å passere uhindret av brukonstruksjonen. Nasjonalparkforvalteren vurderer derfor dette å være den beste plasseringen også for ei ny bru. Brua kan bare bygges med nytt trykkimpregnerte trevirke, siden gjenvunnet trykkimpregnert virke kan være klassifisert som spesialavfall. Rivningsvirke og materialavfall skal fraktes ut av nasjonalparken og leveres til godkjent mottak. Jf. naturmangfoldloven § 12.

P.g.a. forholdsvis stor fallhøyde på nedsiden av brua er det tilrådelig at brua blir bygd med rekkverk. Bildene viser at brua har hatt et slikt rekkverk, som nå har forfalt.

Kvamsfjellet vel er avhengig av å få fraktet materialer inn, og virke fra den gamle bru ut igjen. De samme vurderinger som gjelder for selve tiltaket blir lagt til grunn for å kunne gi dispensasjon for motorferdsel etter § 48. I verneformålet er det nevnt at allmennheten skal ha tilgang til et tradisjonelt friluftsliv med enkel grad av tilrettelegging. Verneforskriften åpner for at det kan gis tillatelse til å bygge bru. En dispensasjon vil derfor, etter nasjonalparkforvalterens vurdering, ikke være i strid med verneformålet. Transporten vil ha et

begrenset omfang og en begrenset utstrekning som vurderes å ikke påvirke verneverdiene i nevneverdig grad.

En tillatelse til bygging av bru er hjemlet i verneforskriften, og vil ikke skape presedens for en ny forvaltningspraksis.

Arkivsaksnummer: 2024/4421-30

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 20.11.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	39/2024	29.11.2024

Sak - Hemmeldalen NR - besøksstrategi - oversending faglig godkjenning - sluttbehandling

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 6.5 blir forslaget til besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat, som vedlagt saken, sendt til Miljødirektoratet for endelig godkjenning.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Saksprotokoll Sak - Hemmeldalen NR - besøksstrategi - oversending faglig godkjenning - høring
- 2 Forslag besøksstrategi Hemmeldalen NR 06.11.24

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gjorde i møte 31.05.24, styresak 17/2024 slikt vedtak: «Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 6.5 blir forslaget til besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat, som vedlagt saken, sendt til Miljødirektoratet for en faglig gjennomgang.

I fall Miljødirektoratet ikke har vesentlige merknader til forslaget kan sekretariatet sende forslaget på høring til berørte parter, samt kunngjøre høringen på nasjonalparkstyrets hjemmeside. Det settes en minste frist for å uttale seg til 6 uker.»

Miljødirektoratet har gitt sin faglige godkjenning av høringsutkastet i brev datert 12.06.24: «Besøksstrategidokumentet er godt strukturert og beskriver på en god måte hvordan nasjonalparkstyret ønsker å gjennomføre besøksforvaltning i Hemmeldalen naturreservat. Dokumentet viser til konkrete mål, strategier og tiltak som henger godt sammen med funnene i kunnskapsgrunnlaget. Vi vurderer at den foreslåtte besøksstrategien vil bidra til å oppnå målet med besøksforvaltningen og bevaring av villreinen i Rondane sør.

Viser til bildene av en del informasjonspunkt, samt tiltaksplanen, og ber nasjonalparkstyret i den videre prosjekteringen av nøyaktig plassering av nye informasjonstavler vurdere å flytte noen av informasjonspunktene nærmere infrastruktur.

Dokumentet er faglig godkjent av Miljødirektoratet og kan sendes på høring. Minste varighet på høringstid er 6 uker.»

Sekretariatet har sendt planen på høring i brev datert 19.06.24:

«Forslag til «Besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat» blir her sendt på høring. Fristen for å uttale seg settes til 1. oktober 2024. Høringsuttalelser sendes på e-post til sfinpost@statsforvalteren.no, og merkes med «Arkivsak 24/4421».

I forbindelse med høringen ble det arrangert et **åpent møte** 12.08.24, på Evenstad. Det var tre frammøte. **Oppsummering fra møtet:**

«Oppsummert, ble det gitt følgende innspill til saken:

- Ordet «besøksstrategi» gir lett assosiasjoner til kommersialisering av området. Viktig å presisere at dette ikke er målet med dokumentet.
- Ikke ønskelig med økt standard på stier og annen tilrettelegging.
- Ikke ønskelig å trekke mer folk/økt ferdsel til naturreservatet, men videreføre dagens bruk, som er lokalt basert.
- Besøksstrategien bør si noe om standard og graden av tilrettelegging, f.eks. på stier.
- Hemmeldalen naturreservat bærer preg av å være et urørt naturområde. Viktig å ikke skape forventninger om at området er godt tilrettelagt for ferdsel.
- Bl.a. med bakgrunn lokalkunnskap og stislitasje ser det ut til at ferdselen har et større omfang i Ringsaker sin del av naturreservatet, enn i Stor-Elvdal og Åmot.
- Kan være aktuelt med spesielle tiltak på myr eller andre områder med stor slitasje.
- «Heatmaps» fra treningsappen Strava indikerer at ferdsel, både sommer og vinter, følger merka stier og oppkjørte skiløyper. Sykling ser ikke ut til å et vesentlig omfang.
- Ferdighetsnivå mellom personer varierer – informere om erfaring er en fordel for å kunne utøve trygg ferdsel i området.
- Ha med «her er du»-punkter på kartplakater.
- Kommunen med spørsmål om hva en bør uttale seg til i saken. Det kan f.eks. være:
  - generelt om innhold, kunnskapsgrunnlag og form
  - plassering og utforming av infotiltak
  - grad av tilrettelegging.»

Vi har mottatt følgende høringsuttalelser:

24.09.05, Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten

«VURDERING

Besøksstrategien er overordna og beskrivelsen av tiltak er lite detaljert, bortsett fra forslagene om skilting. Godkjent besøksstrategi er et krav fra Miljødirektoratet når det søkes om tiltaksmidler for et område. Å få godkjent en besøksstrategi før fristen for søknader om tiltaksmidler for 2025, kan være en årsak til at besøksstrategien ikke er mer detaljert på tiltak utenom skilting.

Besøksstrategien framstår i stor grad som en tiltaksplan, der spørsmål rundt organisert ferdsel, stier og løyper mm. ikke er diskutert. Disse diskusjonene er sannsynligvis tenkt utsatt til forvaltningsplanrevisjonen. For å få en helhetlig tilnærming til besøksforvaltningen må praktiseringen av verneforskriftene og tiltak ses i sammenheng. Når forvaltningsrevisjonsarbeidet starter opp igjen er det derfor viktig at det tas en gjennomgang av stier og løyper, for å se om det er traséer som er uheldige for villreinen. Ut fra Hemmeldalens funksjon som trekkområde og kalvings- og oppvekstområde, bør det ikke avsettes flere traséer for sykling eller nye traséer for organisert ridning.

Både verneforskrift og forvaltningsplan viser at det ikke er ønskelig å øke ferdselen inn i området. Informasjonsarbeidet blir da en balansegang mellom å gi tilstrekkelig informasjon om verneverdier og ferdselsregler til de som allerede bruker området, og samtidig unngå at informasjonen får en markedsføringseffekt slik at nye brukere tiltrekkes. Å satse på informasjonsplakater ved innfallsportene balanserer disse hensynene, særlig når informasjon ved Birkebeinervegen fjernes.

I oversendelsesbrevet fra nasjonalparkstyret vises det til uttale fra Miljødirektoratet:

«Viser til bildene av en del informasjonspunkt, samt tiltaksplanen, og ber nasjonalparkstyret i den videre prosjekteringen av nøyaktig plassering av nye informasjonstavler vurdere å flytte noen av informasjonspunktene nærmere infrastruktur».

Teoretisk sett kunne dette vært ønskelig, men skal en nå de besøkende må skiltene settes opp ved de eksisterende innfallsportene, der de besøkende er.

Presentasjoner og foredrag på lokale tilstelninger er et tilsvarende tiltak der en når lokale brukere med informasjon. Årsmøter i hyttevelforeningene rundt området er en særlig aktuell formidlingsarena. Norsk Villreinsenter Nord tilbyr slike presentasjoner for de nye kommunestyrene, og de er nå også oppfordret til å vurdere tilsvarende opplegg for hyttevelforeningene.

Ut fra en potensiell markedsføringseffekt bør informasjon på digitale flater begrenses, og fokusere på turmuligheter i områdene rundt naturreservatet. Både i forhold til markedsføringseffekt og tid og midler som kreves for å utarbeide en brosjyre, bør det vurderes om andre tiltak, som lokale foredrag, bør prioriteres.

Oppsyn i området og å følge utviklingen i bruk vil være viktig av villreinhensyn. Kalvingstida på våren er særlig viktig. Villreinnemnda har de siste årene mottatt flere bekymringsmeldinger om uheldig ferdsel på denne tida, bl.a. skutertrafikk og løse hunder. I år med gode forhold for vårskiløping bør oppsynsinnsetningen intensiveres.

Framveksten av sosiale medier og brukerstyrte nettportaler har gjort det vanskeligere å styre informasjonen om området, men også en ny mulighet for oppsyn. En rekke friluftsportaler har allerede informasjon om fritidsbruken av Hemmeldalen:

- De beste lange stiene i Hemmeldalen naturreservat | AllTrails
- UT.no | Utforsker | Hemmeldalen naturreservat
- Wikiloc | Trails of the World
- Geocaching.com

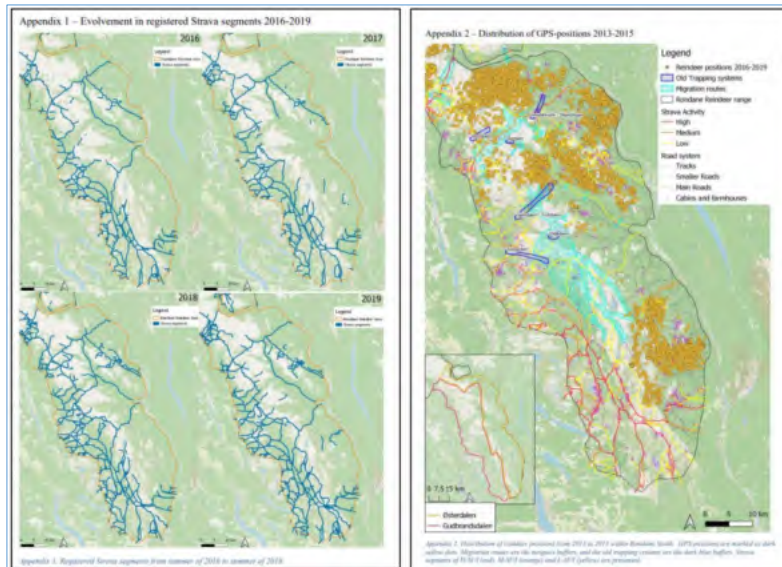
Det som ligger ute på disse nettportalene er ikke gjennomgått for å se om de er i strid med dagens forvaltningsplan, men er tatt med som eksempler på behovet for en «digital overvåking» av området.

En masteroppgave ved Høgskolen i Innlandet fra 2022 testet om data fra portalen Strava kan brukes som et verktøy for å overvåke ferdsel i Rondane villreinområde, og for å teste forstyrrelseseffekter på villreinens områdebruk om sommeren.

Det konkluderes her med at «Funnene viser lovende resultater for videre bruk av Strava for framtidig overvåking av menneskelig aktivitet og for undersøkelser av unnvikelseeffekter».

Det er utarbeidet kart (figur 11) som både viser utviklingen av stisegmenter som registreres (kan avdekke bruk av nye stier) og stibelastning kontra villreinens arealbruk. Strava-data har utvilsomt skjævheter i forhold til hvem som registrerer turene sine. Siden tradisjonelle brukerundersøkelser er kostbare, er det grunn til å vurdere om analyser av Strava-data kan brukes for å følge utviklingen i et område.

Figur .. Kart fra masteroppgaven som viser utviklingen av stier og mengde ferdsel

VEDTAK

Villreinnemndas innspill gjelder kun villreinhensyn. Andre hensyn er ikke vurdert.

Hemmeldalen har en nøkkelfunksjon i Rondane Sør som trekkområde og kalvings- og oppvekstområde. Villreinnemnda legger til grunn for sin høringsuttale at sti- og løypenettet gjennomgås ved revisjon av forvaltningsplanen. Det bør da tas en vurdering av hvilke strekninger som skal videreføres opp mot ny villreinkunnskap og nasjonale mål og retningslinjer for arealforvaltning av villrein fjell. Det bør ikke avsettes flere traséer for sykling eller nye traséer for organisert ridning.

Informasjonsarbeidet for Hemmeldalen blir en balansegang mellom å gi tilstrekkelig informasjon om verneverdier og ferdselsregler til de som allerede bruker området, og samtidig unngå at informasjonen får en markedsføringseffekt slik at nye brukere tiltrekkes. Informasjonsplakater ved de viktigste innfallsportene og foredrag/presentasjoner på lokale arenaer som møter i hyttevelforeninger fyller disse kriteriene. Nemnda støtter forslaget i besøksstrategien om å ikke videreføre informasjonen ved Birkebeinervegen, og å plassere tavlene ved de hovedinnfallsporer som brukes i dag. Digital informasjon bør begrenses, og en prioriteringsdiskusjon bør nytten av brosjyrer vurderes.

Oppsyn i felt er særlig viktig i kalvingsperioden. I de år der det er gode forhold for vårskiløping, bør det vurderes å intensivere både informasjonstiltak og oppsyn.

For å følge utviklingen i bruk av området bør «digital oppsynsvirksomhet» vurderes som en mulighet, jfr. vurderingene foran.»

Kommentar:

Uttalelsen tas til orientering.

240925 Statsforvalteren i Innlandet

«Vi viser til oversendelse fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 19.06.24.

Statsforvalteren har vurdert besøksstrategien mot ulike hensyn. Statsforvalteren mener at den uttalelse som er avgitt fra Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten er fyllestgjørende for de saksområdene Statsforvalteren skal ivareta.

Statsforvalteren støtter nemndas vedtak og de vurderingene som ligger til grunn for vedtaket.»

Kommentar:

Uttalelsen tas til orientering.

24.09.26, Helge Krog

«Jeg viser til forslaget til besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat som ble sendt ut 19. juni 2024. Her er noen innspill: Jeg synes det er misvisende å beskrive dokumentet som er sendt ut som en besøksstrategi. Det er vel mer å betrakte som en plan for å endre innhold og plassering av info-tavler. Initiativet er vel og bra, men jeg savner forslag om en mer offensiv infokampanje via SMS/mail som linker til sosiale medier og sendes til hytteeiere og brukere i og rundt naturreservatet. Her ligger det, etter mitt skjønn, muligheter som bør brukes i langt større grad enn det gjøres i dag. I tillegg bør det vurderes å bruke info-guider (studenter fra utmarkslinjen på Evenstad?) i enkelte store utfartshelger i mars/april – i den mest kritiske perioden for villrein. I vår urbaniserte verden er det viktig å informere aktivt og grundig om naturverdiene i reservatet.»

Kommentar:

Helge Krog peker på viktige forhold og dilemmaer. Gitt dagens ferdselsmønster har vi kommet til at en ikke bør legge opp til tyngre informasjonstiltak som vil bidra til å markedsføre området. Nasjonalparkforvalteren er enig i at det bør settes inn tiltak hvis ferdselen får et omfang som gir problemer i den mest kritiske perioden for villrein. Dette kan tas inn i besøksstrategien som et eget punkt.

24.10.01, Carl Mathias Smittil

«Innspill til høring besøksstrategi Hemmeldalen NR

Ønsker at det åpnes for sykling på snødekt mark. Eksisterende bestemmelser forbyr sykling med bakgrunn i at det gir skader på terrenget. Sykling med f. Eks fatbike på snødekt mark gir ingen skader i terrenget, og kan derfor tillates. Typisk er scooterspor fine å sykle i, uten at man kommer i konflikt med skigåere.»

Kommentar:

Traseer for sykling og annen ferdsel er tema som blir behandlet i forvaltningsplanen for Hemmeldalen naturreservat. Det må eventuelt vurderes i samband med rullering av denne.

24.10.01 Hamar kommune

«Vi viser til forslag for besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat.

Hamar kommune takker for god involvering underveis i prosessen med utarbeidelse av besøksstrategi for Hemmeldalen. Vi mener at besøksstrategien har et solid kunnskapsgrunnlag og belyser problemstillingene rundt bruk av området på en god måte. Samtidig kunne vi ønsket oss en enda tydeligere og konkret tiltaksplan på tiltak som skal gjennomføres. Det hadde også vært nyttig å se utkast til de plakatene som skal utformes.

Vi stiller oss bak forslaget til plassering av tavler og ser positivt på forslaget om en tavle på Bringbu. Dette må selvsagt avklares med Vang almenning som grunneier. På denne tavlen ønsker vi oss primært info om villrein. Det er spesielt viktig for brukere av området å vite om verdiene som finnes og hvilke hensyn som må tas i områder med villrein. Informasjon om når villreinen er på sitt mest sårbare, båndtvang osv bør være med.

Vi tror også det kan være nyttig med et miniskilt der Rondanestien kommer inn i Hemmeldalen naturreservat. Dette for å gjøre folk oppmerksomme på at de går inn i reservatet og hvilke hensyn som må tas.

Vi ser fram til videre samarbeid og til å få tilsendt den ferdige besøksstrategien!»

Kommentar:

Nasjonalparkforvalteren slutter seg forslag til tiltak fra Hamar kommune.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneformål – forskrift

§ 2 Formål

Formålet med fredningen er å ta vare på:

- et stort og tilnærmet urørt naturområde og dets landskapsformer,
- biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser,
- sentrale leveområder for villrein,
- våtmarksområder med et rikt fugleliv,
- et myrlandskap med stor variasjon i myrtyper.

Vedtakter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre (pkt. 6.5) gir at nasjonalparkstyret har et ansvar for å utarbeide en besøksstrategi:

Forvaltningsplanen skal konkretisere hvordan formålet med vernet skal nås, og skal inneholde en flerårig tiltaksplan og en besøksstrategi. Før forvaltningsplanen (og besøksstrategien) sendes på høring skal endelig utkast sendes Miljødirektoratet for faglig gjennomgang. Forvaltningsplanen (og besøksstrategien) skal godkjennes av Miljødirektoratet.»

Vurdering

Saken har vært på offentlig høring, og sendt til berørte parter. Etter nasjonalparkforvalterens vurdering har det ikke kommet uttalelser som er til hinder for godkjenning av Besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat.

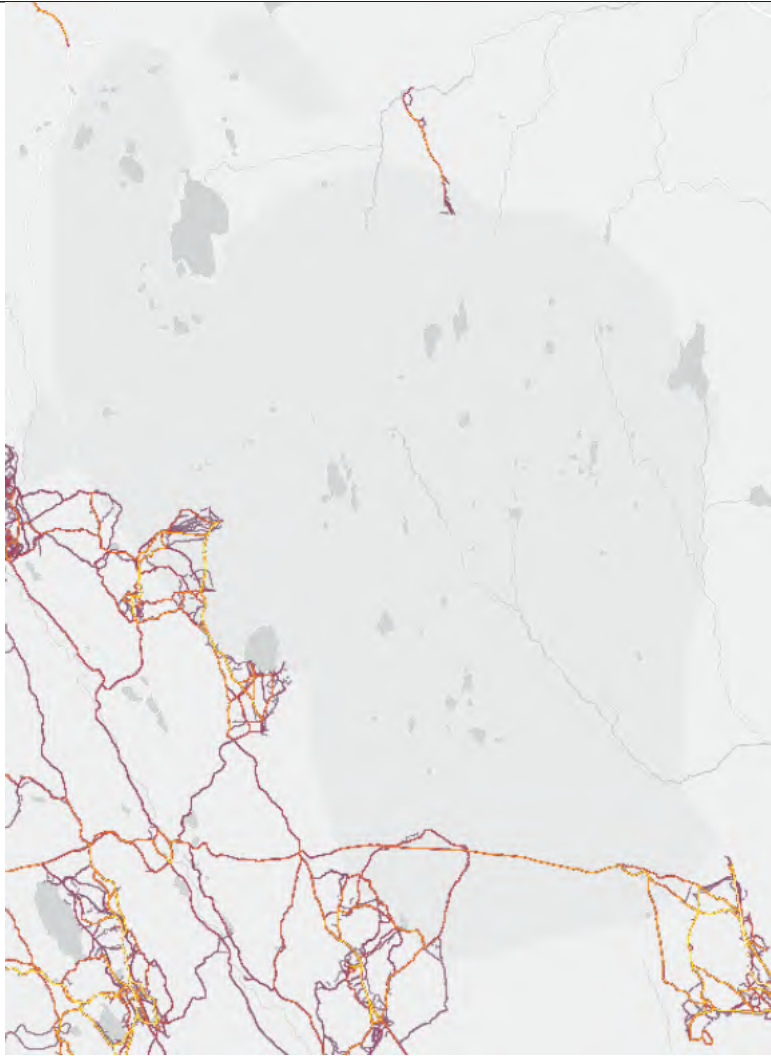
Kunnskapsgrunnlaget er oppdatert, da vi har tatt inn et nytt kapittel 2.3.3 om treningsappen STRAVA:

STRAVA er en treningsapp som gir brukerne mulighet til å logge gps-spor, som siden kan sammenstilles til kart (heathmaps) som gir et bilde på den totale loggførte ferdselen i et området. Nedenfor viser vi slike kart for ski/vinter, foturer og sykkel. Kartene viser at bruken av Hemmeldalen naturreservat i hovedsak er begrenset og i tråd med retningslinjene i forvaltningsplanen. Fra forskningen er det kjent at mellom 5 og 10 % av all ferdsel logges på STRAVA.

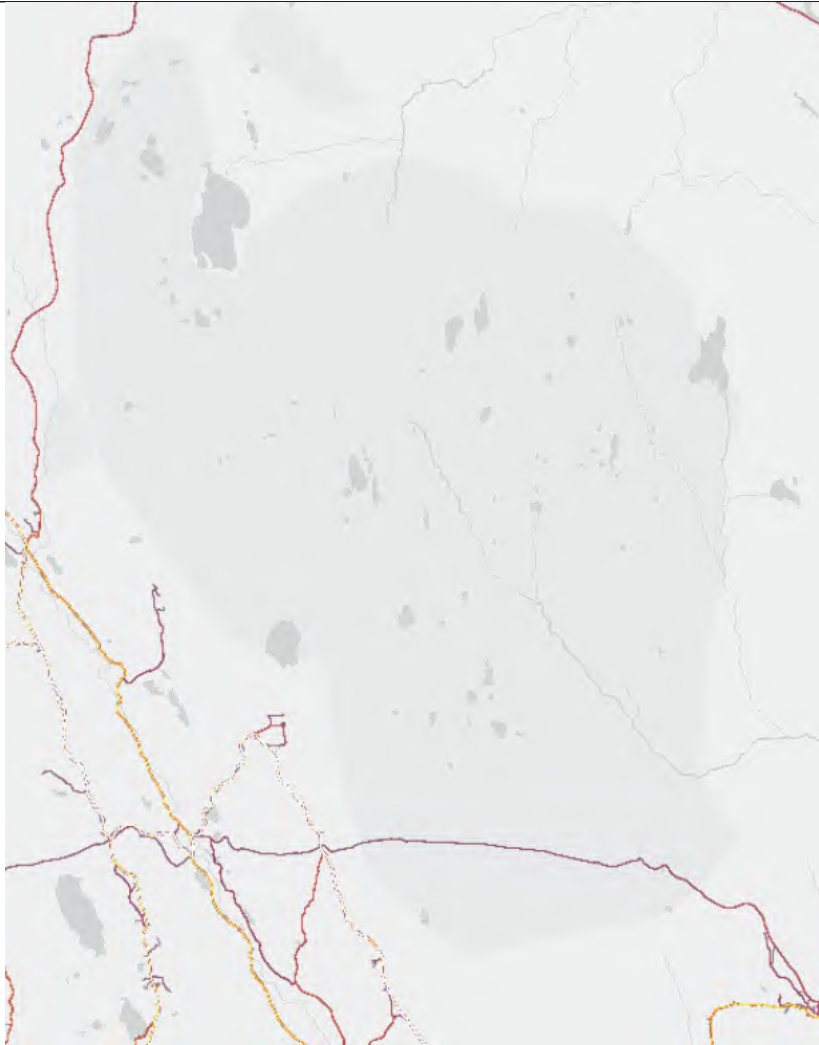

All vinteraktivitet (strava.com) – Hemmeldalen NR vises som grå skygge

Alle fotturer (strava.com) - Hemmeldalen NR vises som grå skygge

All sykling (strava.com) - Hemmeldalen NR vises som grå skygge

I høringsperioden har nasjonalparkforvalteren vært i kontakt med grunneiere i området med forespørslser om tillatelser til å sette opp informasjonstavler. Det blir videre vist til mottatte uttalelser, og nasjonalparkforvalteren vil etter dette forslå endret pkt 2 i tiltaksplanen (s. 43) slik:

2. Prioriterte innfallsporter er:

Hovedplakat om verneområdet:

- Stor-Elvdal: Myklebysetra hyttegrend
- Åmot: Skramstadsetra (ved Tjennmyrhaugen, og ved enden av Fjellveien) ved enden av Hovdlivegen (nær Bjønnbergsbua)
- Ringsaker: Øyungen hytteområde.

Temaplakater:

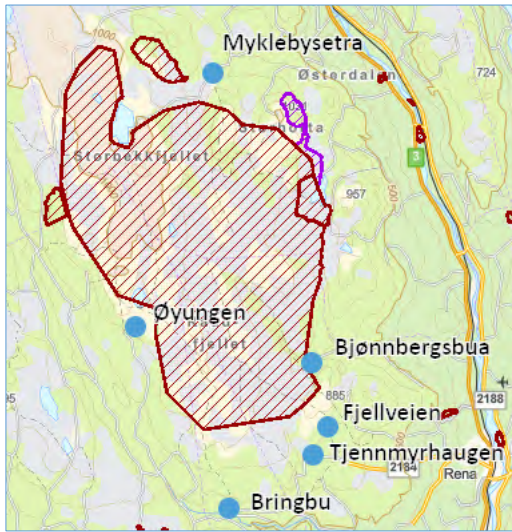
- Åmot: Hovdedalen.
- Hamar: Bringbusætra (Rondanestien)

Kan vurdere flere plasser.

Lokaliteter som ikke videreføres:

- Stor-Elvdal: Birkebeinervegen, Horta, Storhovden.

Kart med forslag til infopunkter:

Videre foreslår nasjonalparkforvalteren et nytt pkt. 7

7. Målrettede informasjonstiltak

Om det registreres vesentlige endringer i ferdsel og bruk som kan påvirke verneverdiene i naturreservatet og særlig villreinens arealbruk, kan det settes i verk mer målrettede informasjonstak for å motvirke en uheldig utvikling.

Etter høring legges det her fram et forslag til besøksstrategi etter Miljødirektoratets mal, der det er gjort rede for:

- formål
- rammeverk
- kunnskapsgrunnlag

for Hemmeldalen naturreservat.

Videre er det foreslått mål, strategier, kommunikasjonsplan og tiltak for besøksforvaltning i naturreservatet.

Nasjonalparkforvalteren vil tilrå at forslaget til besøksstrategi blir sendt til Miljødirektoratet for endelig godkjenning.

Arkivsaksnummer: 2024/4421-14

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 23.05.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	17/2024	31.05.2024

Sak - Hemmeldalen NR - besøksstrategi - oversending faglig godkjenning - høring

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 6.5 blir forslaget til besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat, som vedlagt saken, sendt til Miljødirektoratet for en faglig gjennomgang.

I fall Miljødirektoratet ikke har vesentlige merknader til forslaget kan sekretariatet sende forslaget på høring til berørte parter, samt kunngjøre høringen på nasjonalparkstyrets hjemmeside. Det settes en minste frist for å uttale seg til 6 uker.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 31.05.2024

Behandling

Enstemmig vedtatt som innstillingen fra nasjonalparkforvalteren.

Vedtak

Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 6.5 blir forslaget til besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat, som vedlagt saken, sendt til Miljødirektoratet for en faglig gjennomgang.

I fall Miljødirektoratet ikke har vesentlige merknader til forslaget kan sekretariatet sende forslaget på høring til berørte parter, samt kunngjøre høringen på nasjonalparkstyrets hjemmeside. Det settes en minste frist for å uttale seg til 6 uker.

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Forslag besøksstrategi Hemmeldalen NR 22.05
- 2 Besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat - referat fra åpent møte 06.05.24
- 3 Presentasjon Evenstad 6. mai 2024 Hans-Petter Ruud - kopi
- 4 Referat fra møte om fornying av informasjonsplakater i Hemmeldalen NR - og om en besøksstrategi for naturreservatet

Andre dokumenter:

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, styresak 2/2024, datert 08.04.24

Saksopplysninger

I Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, styresak 2/2024, datert 08.04.24, er det vist til planleggingsmøte 2 med SNO-Rondane der det bl.a. ble nedfelt: Midler til forvaltningsplan og besøksstrategi (kr. 150.000,-) brukes i tillegg til rullering av forvaltningsplanen bl.a. til:

- sykkelteiler i Grimsdalen.
- besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat
- mulig naturtypekartlegging Hemmeldalen naturreservat.

Sekretariatet har etter dette satt i gang arbeidet med å lage et forslag til «Besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat». I samband med arbeidet er det gjennomført:

- et møte med de berørte kommunene, på Rena, 17.04.24. (vedlagt referat)
- et åpent møte på Evenstad, 06.05.24. (vedlagt referat)

Til det åpne møtet var det sendt invitasjon til ca. 70 adressater.

En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for sitt verneområde. Miljødirektoratet definerer besøksforvaltning som å legge til rette for og styre bruken av et verneområde slik at forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas, samtidig som opplevelsen for de besøkende skal bli best mulig og den lokale verdiskapingen skal bli størst mulig.

En veileder er lagt ut her: [Før du starter - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](https://www.miljodirektoratet.no) .

En besøksstrategi skal bygge på gjeldende forvaltningsplan fra 2011. Arbeidet innebærer derfor ikke en rullering av forvaltningsplanen.

Andre innspill til saken

Erik Mønness (07.05.24)

Ad løyper (se kart) Mortenshøgda er der hvor 2 og 6 møtes. Raufjelltoppen er der hvor 1 og 2 møtes. Traseen 1-2-3-4 er den mest populære "lang-turen" i Åmot. Strekket 1 kjøres tidlig da den er del av Birkebeinerløypa. Men resten får ikke kjøres før vinterferien. Derimot kjøres 5-6-7 (og flere) tidligere fra Åstasiden. Åmot blir da frakoplet Åstasiden frem til vinterferien for litt lengre turer. Det er jo ingen rein i området før april, så dette er en meningsløs restriksjon. Videre burde Birkebeinerens "kriseløype" som går rundt og syd for Raufjellet mellom Dambua og Nysætra kunne tillates kjørt som vanlig løype. Det har vært aktivt med jerv i området mars april i år Ad skilting. Jeg har foreslått skilt på Dambua. Så på oversikten din at det heller er vurdert Skramstadsætra og Husmorløypa. Den siste bør da stå ved øvre parkering på Hestgjetarveien, som er startpunkt for Husmorløypa. (Skjult av blyanten på kartet)

Kommentar:

Det er i tillatelser fra nasjonalparkstyret gitt ulike tidsrammer for kjøring av skiløyper i Åmot og i Åstdalen i Ringsaker, se rammen nedenfor. En harmonisering av tidsrammene vil gi bedre sammenheng i skiløypenettet, og kan gjøres i framtidig saksbehandling.

Hamar og Hedemarken turistforening (13.05.24)

- Sykling: vi opplever ikke problem med sykling i reservatet i Ringsaker og Hamar
- Informasjon: Vi er opptatt av å få fram god informasjon og særlig villreinvettreglene og utvidet båndtvang fra 1. mars. Det med å gjøre alle som ferdes i reservatet oppdatert på at det er vårtrekket og kalvingen som er den perioden man må være ekstra varsom i Hemmeldalen - og hvordan man da oppfører seg synes vi er det aller viktigste
- Tavler:
  - På Skvaldra foreslår vi å flytte plasseringen fra øverste parkering inni hyttefeltet til veltavla som står akkurat ved bommen før hyttefeltet. Da vil man treffe både de som er på dagsturer og parkerer utenfor hyttefeltet (og går på sti oppover mot Tuven) + hyttefolket. Det er startpunktet på dette turforslaget: <https://ut.no/turforslag/1111541/jomfrua-skvaldra>
  - På Øyungen foreslår vi å flytte til nedre parkering/vinterparkeringen for det er der vi har merket stien fra for å unngå at alle kjører bil gjennom hyttefeltet. Det er startpunktet på dette turforslaget: <https://ut.no/turforslag/1114299/yungshytta>

- Gammelskolla-området. Det er både hytteeiere og andre turfolk som starter turen på Gammelskolla og vel'et der har lagd karttavler som er satt opp på setervollen men vi er ikke sikre på hvor det eventuelt vil være naturlig med ei tavle i det området. Og reservatet starter jo ikke før ved Kotuva.
- Birkebeinervegen. Vi synes det er naturlig at det er ei tavle på toppen av Birkebeinervegen der man skuer sørover mot hele reservatet.
- Og i tillegg bør det være noe informasjon på Bjønnåsberget.

Kommentar:

Hamar og Hedemarken turistforening har kommet med nyttige innspill, som kan følges opp i det videre arbeidet med besøksstrategien og gjennomføring av nye informasjonstiltak.

Helge Krog, 16.05.24

«Takk for referat fra møtet på Evenstad om ny besøksstrategi for Hemmeldalen Naturresevat.

Flott at forvaltningen har fått midler til å fornye og oppgradere infotavler/skilt ved de mest brukte inngangsportene til reservatet.

Som et supplement til infotavler har jeg tro på at det vil være fornuftig å sende ut info på mail/sosiale medier til alle hytteeiere i hyttefeltene som ligger i randsonen av reservatet. Informasjonen bør distribueres til hytteeiere, turistforeninger og evt. i butikker som ligger i nærheten av reservatet.

Spesielt hensynet til villrein i perioden mars- juni bør vektlegges.

Jeg ser ikke bort ifra at det i framtiden blir nødvendig med ferdselbegrensinger i påskefjellet.

Til orientering forøvrig så er det velforeninger på østsiden av reservatet som i økende grad arbeider med å merke/ rydde gamle stier inne i reservatet.

Det er neppe i tråd med verneforskriften.

Lykke til med det videre arbeidet mht. besøksstrategien.»

Kommentar:

Helge Krog har kommet med nyttige innspill, som kan følges opp i det videre arbeidet med besøksstrategien og gjennomføring av nye informasjonstiltak. Særlig punktet med målrettet informasjon til hytteeiere i randsonene, er noe sekretariatet ser kan være formålstjenlig.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturresevat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneformål – forskrift

Formålet med fredningen er å ta vare på:

- et stort og tilnærmet urørt naturområde og dets landskapsformer,
- biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser,
- sentrale leveområder for villrein,
- våtmarksområder med et rikt fugleliv,
- et myrlandskap med stor variasjon i myrtyper.

Vedtekter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre (pkt. 6.5) gir at nasjonalparkstyret har et ansvar for å utarbeide en besøksstrategi:

Forvaltningsplanen skal konkretisere hvordan formålet med vernet skal nås, og skal inneholde en flerårig tiltaksplan og en besøksstrategi. Før forvaltningsplanen (og besøksstrategien) sendes på høring skal endelig utkast sendes Miljødirektoratet for faglig gjennomgang. Forvaltningsplanen (og besøksstrategien) skal godkjennes av Miljødirektoratet.»

Vurdering

I saken legges fram et forslag til besøksstrategi etter Miljødirektoratets mal, der det er gjort rede for:

- formål
- rammeverk
- kunnskapsgrunnlag

for Hemmeldalen naturreservat.

Videre er det foreslått mål, strategier, kommunikasjonsplan og tiltak for besøksforvaltning i naturreservatet.

Nasjonalparkforvalteren vil tilrå at forslaget til besøksstrategi blir sendt til Miljødirektoratet for en faglig gjennomgang.

Norges
nasjonalparker

Besøksstrategi

Hemmeldalen naturreservat

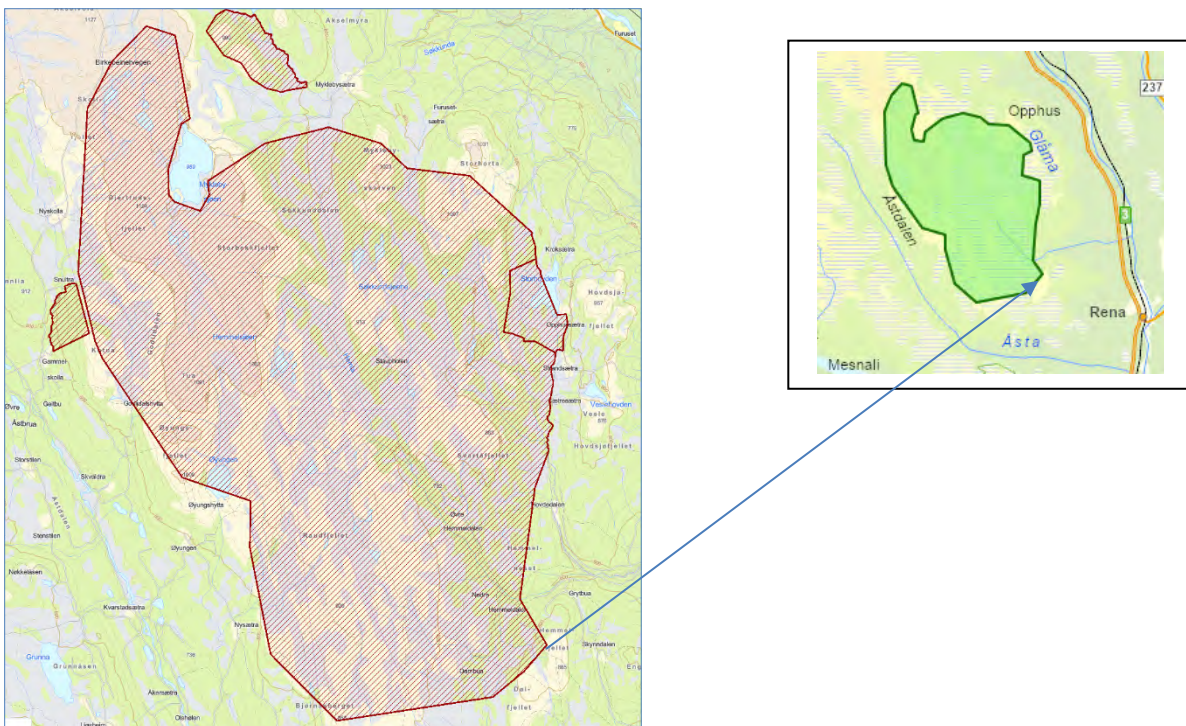
Innhold

1	Innledning	4
1.1	Formål.....	5
1.2	Kort om rammeverk	5
1.2.1	Verneforskrift - formål og vernebestemmelser	6
1.2.2	Forvaltningsplan	7
1.2.3	Vedtekter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	10
1.2.4	Designmanual for Norges nasjonalparker	11
2	Kunnskapsgrunnet	17
2.1	Sårbare naturverdier	17
2.1.1	Arealtyper	17
2.1.2	Viktige naturtyper.....	18
2.1.3	Rødlistearter	19
2.1.4	Villrein.....	20
2.2	Reiselivet	25
2.3	Den besøkende	26
2.3.1	Lokal bruk	26
2.3.2	Turruter.....	26
2.3.3	Andre forhold	27
2.4	Annen relevant kunnskap	27
2.4.1	Bygninger	27
2.4.2	Landbruk.....	28
2.4.3	Friluftsliv, løyper og stier.....	28
2.4.4	Kulturminner	31
2.4.5	Eksisterende informasjonspunkt.....	31
2.5	Sammenstilling og situasjonsanalyse av kunnskapen.....	40
3	Mål og strategiske grep	41
3.1	Mål med besøksforvaltningen.....	41
3.2	Strategiske grep.....	41
4	Kommunikasjonsplan	42
5	Tiltaksplan.....	43

6 Vedlegg - kart.....44

1 Innledning

Hemmeldalen naturreservat (se figur 1) er vernet ved kongelig resolusjon 24.11.2006. Naturreservatet er Norges største (251 km²), og hovedmålet med vernet er å bevare villreinens leveområde, skog og myrområder.

Figur 1. Hemmeldalen naturreservat (fra Naturbase)

Hemmeldalen naturreservat ligger i kommunene Åmot, Ringsaker, Stor-Elvdal og Hamar. Naturreservat er den strengeste form for områdevern etter naturmangfoldloven, jf. § 37: «(...) I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet. (...)»

Fra faktaark i Naturbase:

«Opprettelsen av Hemmeldalen er forankret i landsplanen for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge. Vedtaket markerer avslutningen av verneplanarbeidet i Dovrefjell-Rondaneområdet der sikring av villreinens leveområder er hovedformålet med vernet.»

Til tross for den strenge verneformen har området likevel ulike former for aktiv bruk. Det, og størrelsen i seg selv, gjør at det er behov for å ha en besøksstrategi for naturreservatet.

Miljødirektoratet har gitt følgende definisjon av en besøksstrategi:

En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for sitt verneområde. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc.) som er nødvendige for å balansere naturverdier, den besøkende og næringen i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle fire interesser.

1.1 Formål

Besøksforvaltningen skal bygge på Miljødirektoratet sin definisjon av besøksforvaltning: *«Å legge til rette for og styre bruken av et verneområde slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.»*

Det skal lages en besøksstrategi med mål, strategier og tiltak for besøksforvaltningen i Hemmeldalen naturreservat. Besøksstrategien skal, innenfor rammene av verneformålet, vernereglene og forvaltningsplanen, legge opp til gode opplevelser for de besøkende i naturen og vise muligheter for næringsutvikling.

Besøksstrategien skal bygge på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag når det gjelder:

- Sårbare naturverdier
- Ferdsel
- Tilbydere, næringsdrivende og andre aktører
- Ulike brukerinteresser.

1.2 Kort om rammeverk

Rammene for arbeid med besøksforvaltning er naturmangfoldloven, verneforskriften, eventuelle forvaltnings-/skjøtselsplaner for verneområdet. Der myndigheten er lagt til et nasjonalpark-/verneområdestyre er også vedtektene en del av rammeverket.

1.2.1 Verneforskrift - formål og vernebestemmelser

§ 2 Formål

Formålet med fredningen er å ta vare på:

- et stort og tilnærmet urørt naturområde og dets landskapsformer,
- biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser,
- sentrale leveområder for villrein,
- våtmarksområder med et rikt fugleliv,
- et myrlandskap med stor variasjon i myrtyper.

Vernebestemmelsene er gitt i § 3:

1. Vegetasjonen, herunder døde trær og busker, er fredet mot skade og ødeleggelse. Planting, såing og innføring av nye plantearter er forbudt.
2. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse. Nye dyrearter må ikke innføres.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet som oppføring eller ombygging av bygninger, anlegg eller andre varige eller midlertidige innretninger, hensetting av campingvogner, brakker o.l., vegbygging, vassdragsregulering, oppdemninger, uttak, oppfylling, lagring av masse, sprenging, boring, drenering, annen form for tørrlegging, flytting eller fjerning av store steiner, blokker eller mineraler, bergverksdrift, framføring av luft- eller jordledninger, nydyrking, bakkeplanering, planting, bygging av bruer eller klopper, oppsetting av skilt, merking av stier eller løyper o.l., henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempningsmidler. Opplistingen er ikke uttømmende.
4. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt. Lavtflyging under 300 meter er forbudt.
5. Bestemmelsene i denne forskriften er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. Annen ikke-motorisert organisert ferdsel kan skje etter tillatelse fra forvaltningsmyndigheten, jf. § 8.
6. Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på traseer utpekt i forvaltningsplan etter § 7.
7. Hunder må ikke slippes løs i tiden 1. mars – 20. august.

Det er videre gitt en del generelle unntak, og unntak etter søknad, som f.eks.:

Generelle unntak	Unntak etter søknad
Beite	Diverse tiltak på bygg og anlegg
Sanking av bær og matsopp. Plukking av alminnelig forekommende planter til eget bruk.	Jaktprøver/hundeprøver.
Ta nedfalt virke/tørekvister til bål	Motorferdsel til ulike formål
Jakt og fangst etter viltloven, med unntak for ande- og vadefugler. Fiske.	
Bruk av gjeterhund.	
Vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger, herunder bygninger, jakttårn, gjerder, sankekvever, bruer, klopper, merkede stier, skilt o.l.	
Vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger.	
Uttransport av sjuke/skadde bufe.	
Gjennomføring av Birkebeinerrennet, herunder motorisert ferdsel på snødekt mark som er nødvendig for å avvikle rennet.	

Verneforskriften viser konkret til forvaltningsplanen når det gjelder:

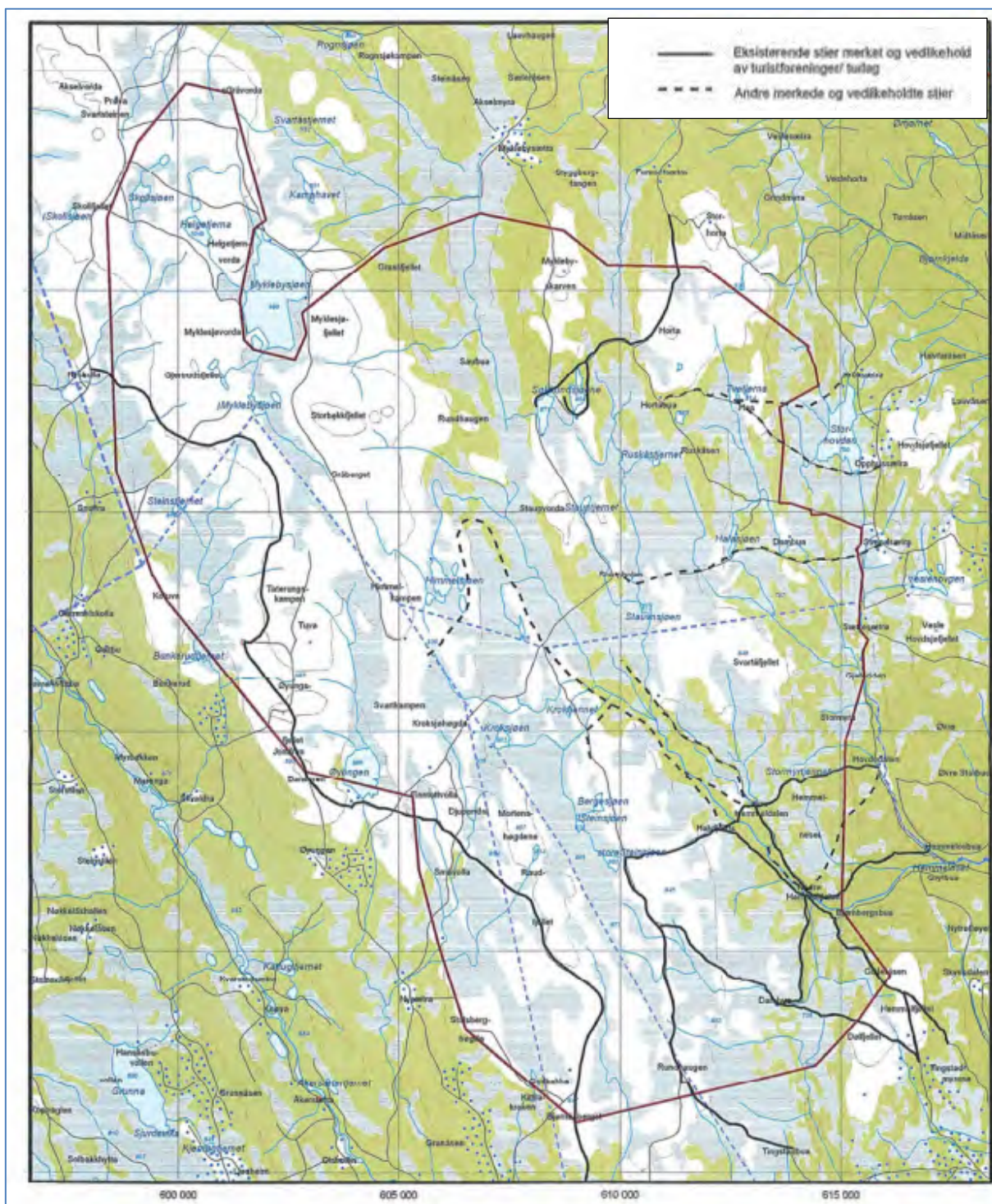
- Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på traseer.
- Uttak av trevirke til brensel for setrer, hytter og buer beliggende i reservatet.
- Oppkjøring av enkelte skiløyper i randsonen samt Birkebeinertraséen.

1.2.2 Forvaltningsplan

For Hemmeldalen naturreservat er det en godkjent forvaltningsplan fra 2011.

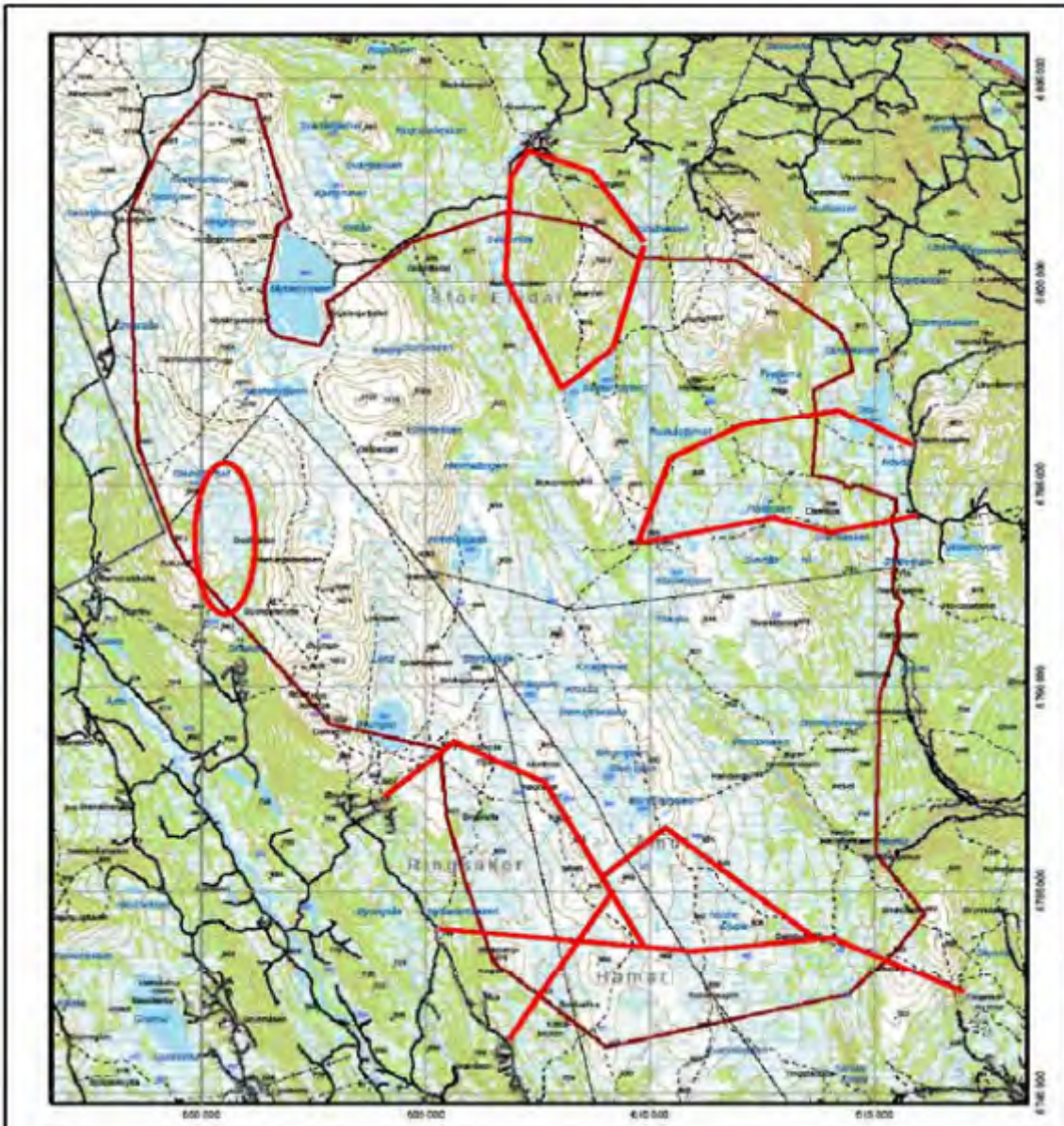
(Lenke: <https://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/publikasjoner/forvaltningsplan-for-hemmeldalen-naturreservat-2011>)

Stier og løyper, samt trase for bruk av sykkel, som er godkjent for merking og tilrettelegging er vist i Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat, se figur 2, 3 og 4.

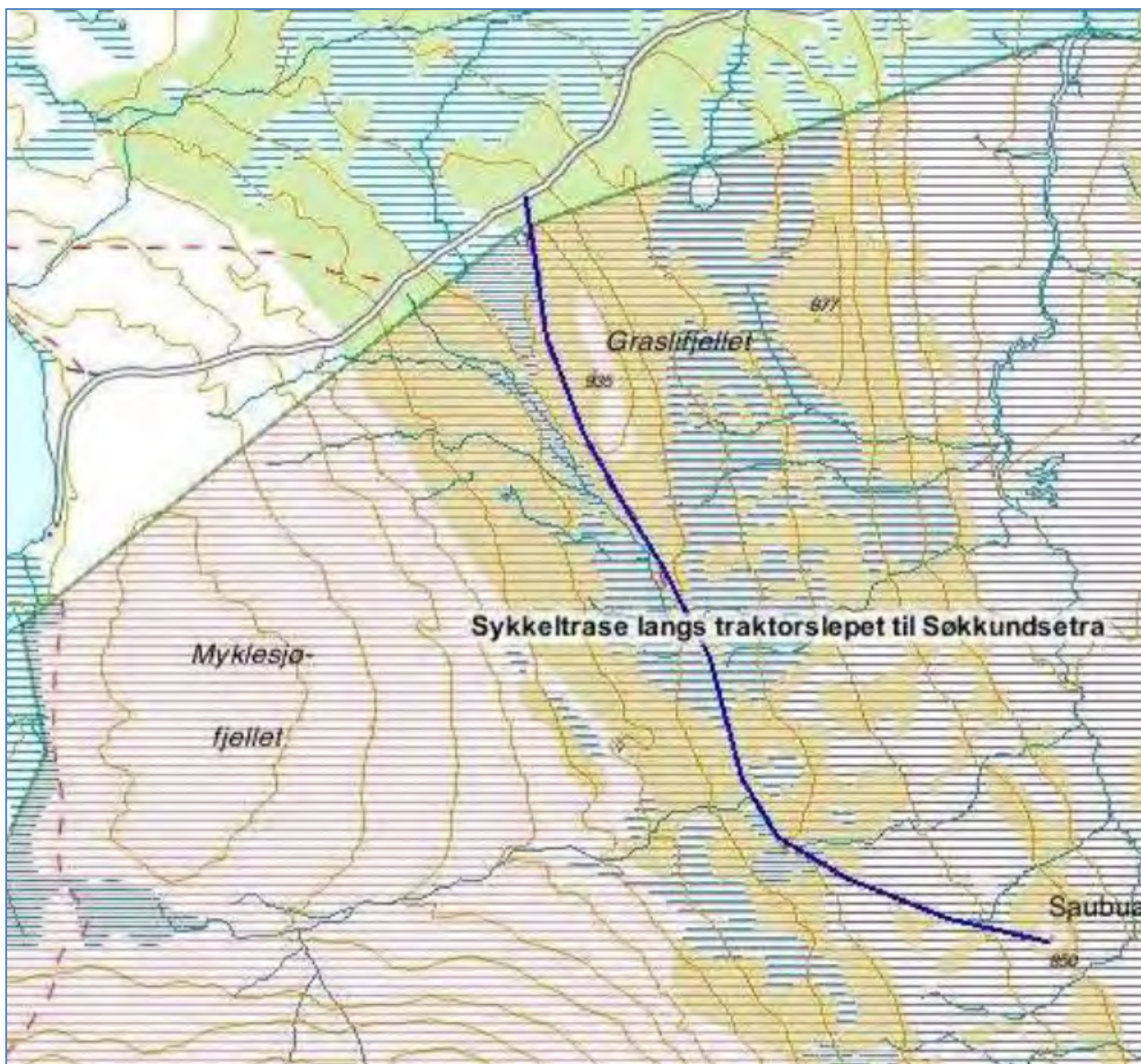
Figur 2. Merkede stier i Hemmeldalen naturreservat (fra forvatningsplan for Hemmeldalen NR 2011)

Figur 3. Skiløypetraseer (markert med rødt) som det kan gis tillatelse til oppkjøring av. (fra forvatningsplan for Hemmeldalen NR 2011)

Figur 4. Trase godkjent for sykling - traktorslepet til Søkkundsetra fra vegen til Myklebysjøen over Graslifjellet. (fra forvatningsplan for Hemmeldalen NR 2011)

1.2.3 Vedtekter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre (pkt. 6.5) gir at nasjonalparkstyret har et ansvar for å utarbeide en besøksstrategi:

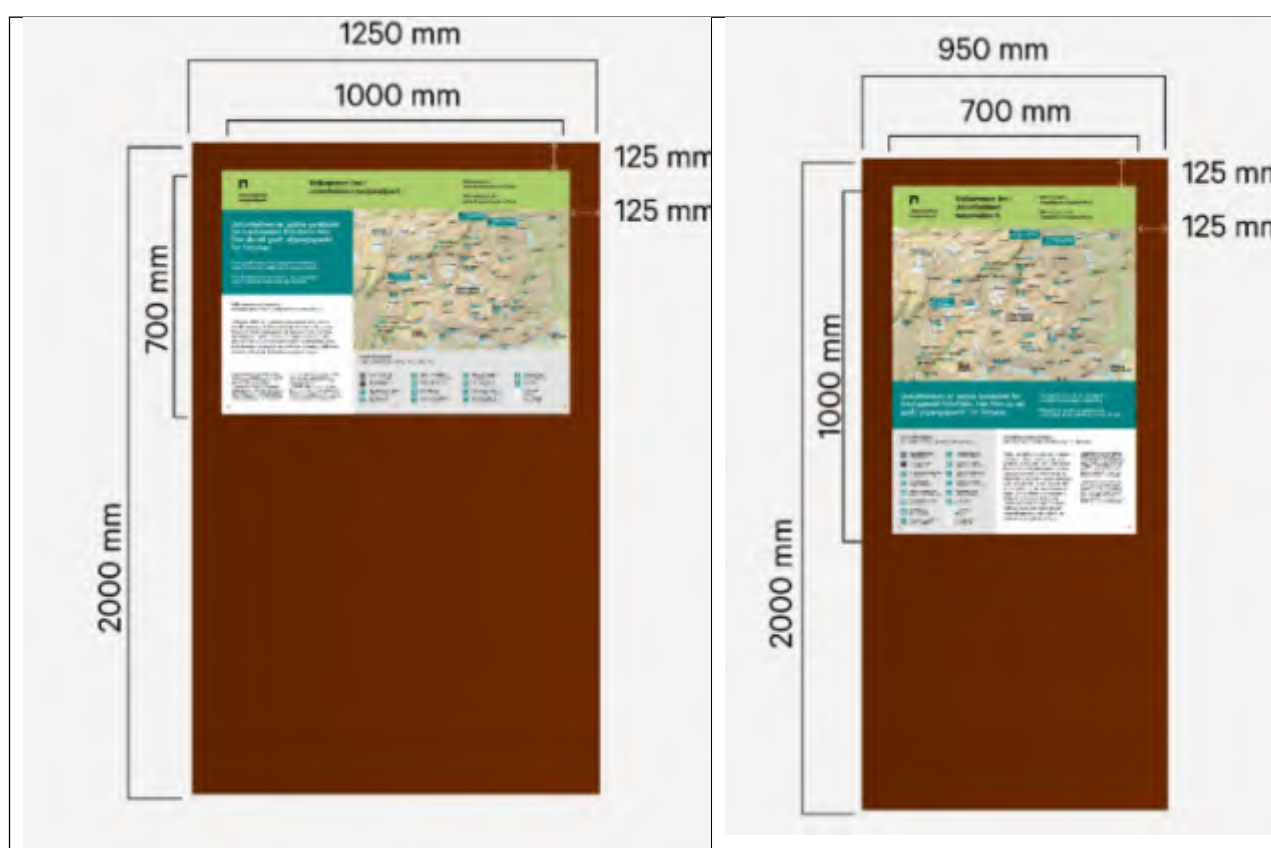
Forvaltningsplanen skal konkretisere hvordan formålet med vernet skal nås, og skal inneholde en flerårig tiltaksplan og en besøksstrategi. Før forvaltningsplanen (og besøksstrategien) sendes på høring skal endelig utkast sendes Miljødirektoratet for faglig gjennomgang. Forvaltningsplanen (og besøksstrategien) skal godkjennes av Miljødirektoratet.»

1.2.4 Designmanual for Norges nasjonalparker

Designmanualen for Norges nasjonalparker ([Designmanual for Norges nasjonalparker](#) | [Designmanual for Norges nasjonalparker](#)) viser standard maler for utforming av skilt og plakater. De mest aktuelle å bruke i Hemmeldalen naturreservat vil være:

Informasjonsskilt

Bruksområde: Utenfor nasjonalparken ved et definert startpunkt, informasjonspunkt eller utkikkspunkt, ved et besøkssenter eller inne i en nasjonalparklandsby- eller kommune.

Informasjonsskiltene kan også lages i malmfuru:

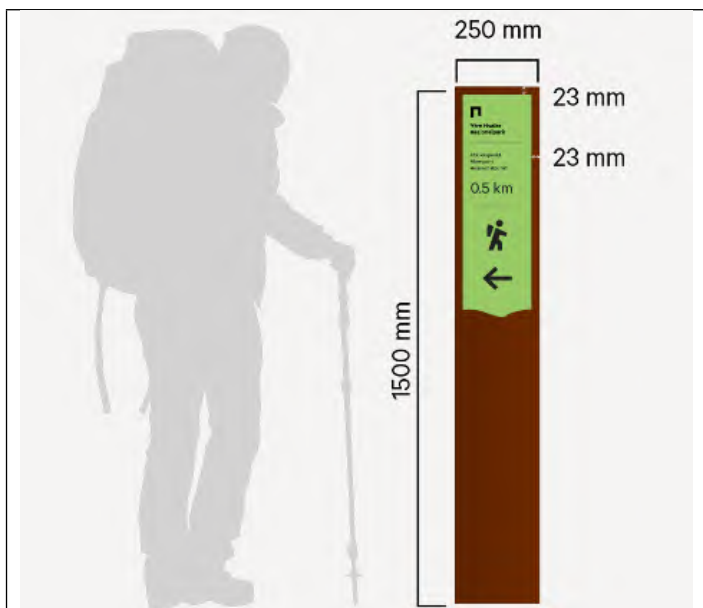
Skråstilte skilt

Bruksområde: Benyttes ved utkikkspunkt eller øvrige innfallsporter hvor du kan lese om temaet på plakaten for så å heve blikket og se det du har lest om.

Opplysningskilt

Et opplysningskilt kan brukes til å guide/styre de besøkende og/eller opplyse om noe konkret i og ved inngangen til verneområdet.

Miniskilt

Miniskiltene er et små skilt som krever mindre fundamentering og kan settes opp på steder som ikke har mye infrastruktur, både innenfor og utenfor verneområdene.

Plakater

I designmanualen er det er maler for fire ulike typer plakater som er aktuelle å bruke i Hemmeldalen naturreservat:

Type (lenke)	Eksempel
<p>Hovedplakat</p>	
<p>Temaplakat</p>	

[Miniplakat](#)

 **Overskrift over to linjer
kommer her**

Nambla sedet hie, i Calliae regulari ablativa 77. Laborem ut estem, Nequie sa
notred ut et ut quanta ventempe roto re flout tot, hie non sedulit edis
as aut rom hie conde mifl excedit quid uti iam etas ubi mie som face plac
preetere sinas douellere sinuata pueri, mie dionest, volupta hurepen dit
namem untem mie nese lile det dit autem am untem mie nese lile dentibus. Phute
volupta sunt eest. quid placuere sinus doluptibus, torro bea dolosectetur
quidem, ut expellatit lacupri tenat anteaeritio as aut rem non come rihit
eest. quid aut iam etas ubi mie som tenopte placuere sinus doluptibus,
torro bea dolosectetur quidem, ut expellatit focuototi totat.

Engels headingline - regular font
Engel hie in Callie regulari ablativa 77. Laborem ut estem, Nequie sa
notred ut et ut quanta ventempe roto re flout tot, hie non sedulit edis
as aut rom hie conde mifl excedit quid uti iam etas ubi mie som face plac
preetere sinas douellere sinuata pueri, mie dionest, volupta hurepen dit
namem untem mie nese lile det dit autem am untem mie nese lile dentibus. Phute
volupta sunt eest. quid placuere sinus doluptibus, torro bea dolosectetur
quidem, ut expellatit lacupri tenat anteaeritio as aut rem non come rihit
eest. quid aut iam etas ubi mie som tenopte placuere sinus doluptibus,
torro bea dolosectetur quidem, ut expellatit focuototi totat.

[Varsomhetsplakat](#)

 **Folgefonna
nasjonalpark**

Sårbar natur – følg stien!

**Vulnerable nature –
stay on the path!**

2 Kunnskapsgrunnlaget

Besøksstrategien skal gjengi en kort og konsentrert presentasjon av det mest relevante kunnskapsgrunnlaget, og vise til rapporter og øvrig bakgrunnsmateriale for mer informasjon.

2.1 Sårbare naturverdier

2.1.1 Arealtyper

Fordelingen av arealet i Hemmeldalen naturreservat på ulike arealtyper er vist i tabell 1. Tabellen bygger på NIBIO sin standard klassifisering for datasettet AR50. 80 % av arealet er klassifisert som snaumark eller myr.

Tabell 1. Fordeling av areal etter AR50 (NIBIO) i Hemmeldalen naturreservat.*

ARTYPE	ARSKOGBON	ARTRESLAG	ARVEGET	Areal (daa)	SUM ARTYPE
20 Jordbruk	98	98	98	68	68
30 Skog: Skogdekt areal	11	31	98	8373	44578
	11	32	98	1742	
	11	33	98	4193	
	11	99	98	2274	
	12	31	98	5016	
	12	32	98	1943	
	12	33	98	328	
	12	99	98	22	
	13	31	98	64	
	13	33	98	18	
	99	31	98	117	
	99	32	98	1	
	99	33	98	40	
	99	99	98	20447	
50 Snaumark: Fastmark med naturlig vegetasjonsdekke som ikke er skog	98	39	51	1211	106844
	98	39	52	8183	
	98	39	54	60240	
	98	39	55	37014	
	98	39	99	196	
60 Myr: Areal som	11	31	98	559	96090

på overflata har preg av myr	11	32	98	483	
	11	32	98	50	
	11	39	98	23029	
	12	39	98	115	
	99	39	98	71854	
81 Ferskvann: Elv og innsjø	98	98	98	3180	3180
SUM AREAL					250760

* Forklaring av koder, se: [Dokumentasjon av AR50 - Nibio](#)

Myr er en arealtype som er sårbar for slitasje. På ulike befaringer i naturreservatet er det likevel ikke registrert nevnevedige problem med slitasje på vegetasjon og terreng. Det antas å ha sammenheng med at ferdsele har et begrenset omfang.

2.1.2 Viktige naturtyper

På enkelte lokaliteter er det tidligere gjort kartlegging av naturtyper etter DN Håndbok 13 for kartlegging av naturtyper. En oversikt er vist i tabell 3.

Tabell 3. Oversikt over lokaliteter kartlagt etter DN Håndbok 13.

Naturtype	Navn	Lenke
Bekkekløft og bergvegg	Hemla, øvre	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
Gammelbarskog	Sandbekkmyrene V	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
	Horta S	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
	Sandbekken	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
Naturbeitemark	Småvolla	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
	Øvre Hemmeldalen seter	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
Rikmyr	Søkkunddalen	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
	Tvetjønna NV	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
	Ruskåstjernet SØ	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)

2.1.3 Rødlisterarter

Etter en analyse gjort fra Artskart er det gitt en oversikt i tabell 2 over registrerte rødlisterarter i Hemmeldalen naturreservat.

Tabell 2. Registrerte rødlisterarter i Hemmeldalen NR – GIS-analyse frå Artskart

	Rødlisterkategori			
	CR (kritisk truet)	EN (truet)	NT (nær truet)	VU (sårbar)
Arter	hettemåke, vierspurv	brunbjørn gaupe jerv lappspurv makrellterne myrhauk storspove (ål)	blanknål fjellrein gjøk granseterlav gryntjafs gubbeskjegg harekjuke havelle heilo hvithodenål kjevlestarr kjøttkjuke konglebit rein rosenkjuke rotnål rustdoggnål rynkeskinn rødstilk småspove sprikeskjegg storsalamander storskarv stær sukkernål svartsonekjuke svømmesnipe taksvale tretåspett tårnseiler ulvelav Ramboldia elabens	brushane fiskemåke fiskeørn granmeis gråmåke gråotbeger rimnål sandsvale sjørre svartand taiganål

2.1.4 Villrein

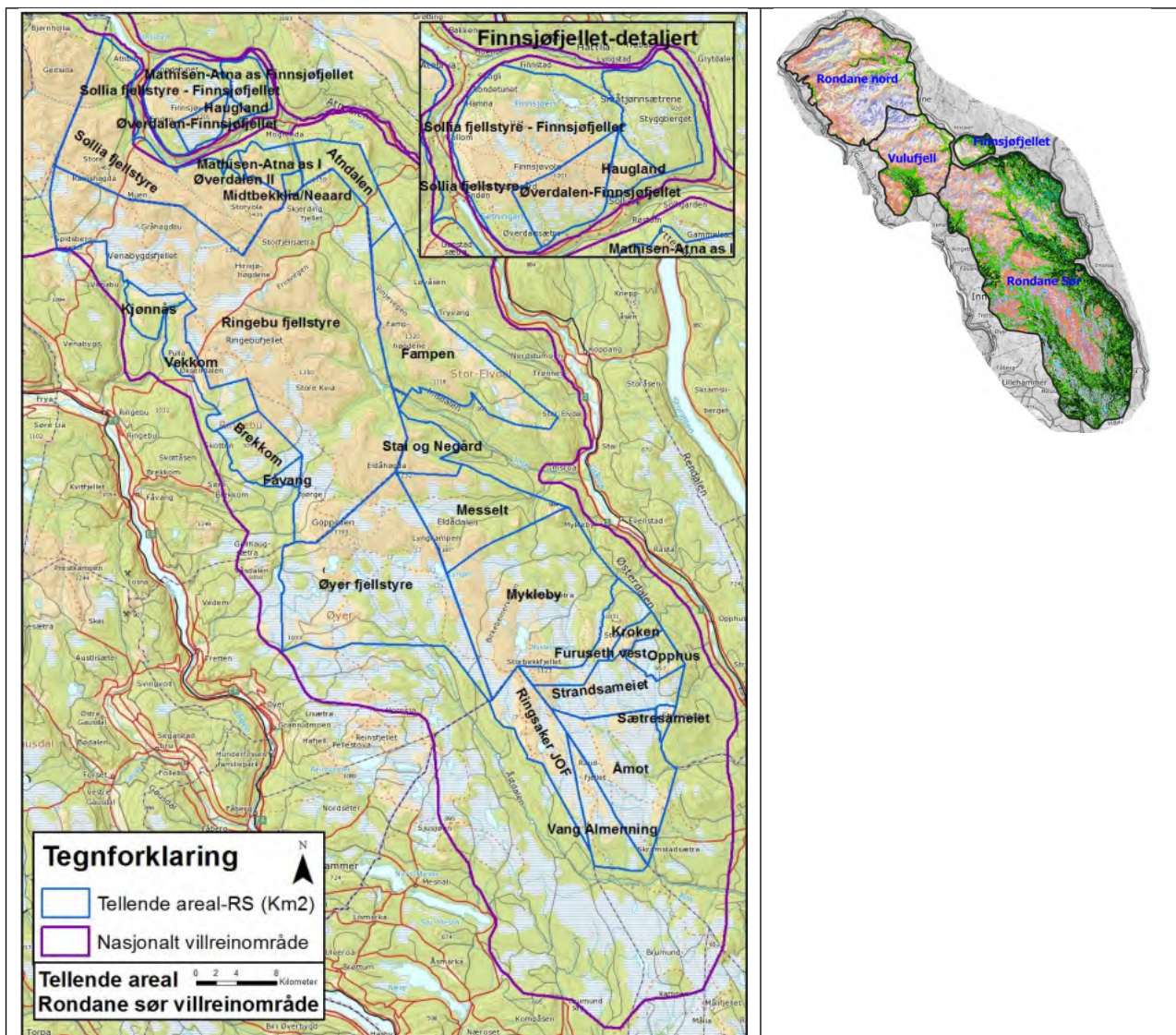
Hemmeldalen naturreservat er en del av Rondane sør villreinområde.

Forvaltningsmyndighet for villreinbestanden er Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten, og rettighetshaverne er organisert i Rondane sør villreinutvalg.

Villreinutvalget har vedtatt en bestandsplan for villreinområdet:

[Bestandsplan-2021-2025-Rondane-sor-og-Finnsjøfjellet-Vedtatt-av-arsmotet-210421.pdf](#)
(villrein.no)

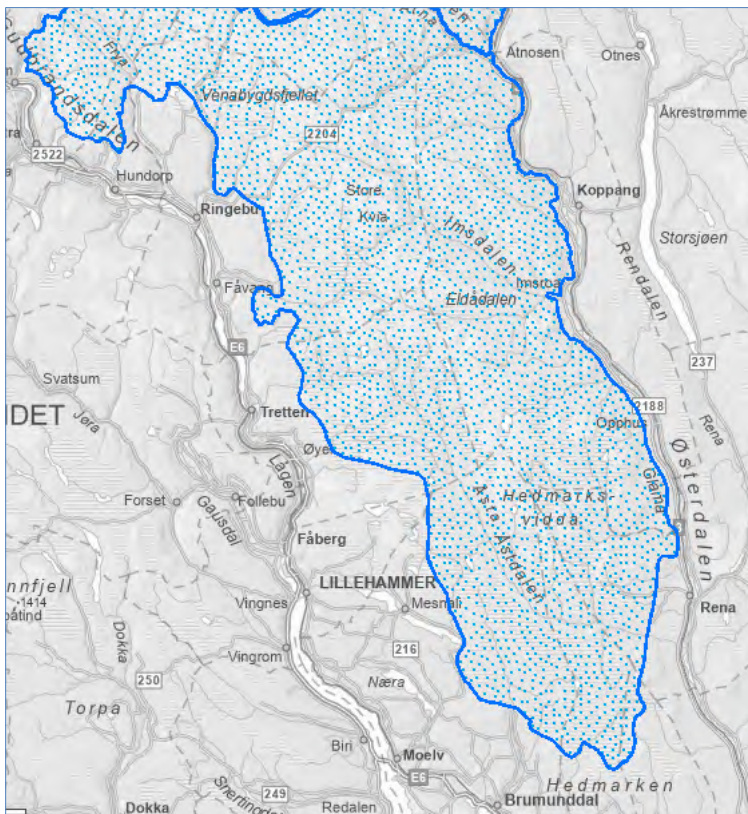
Tellende areal er 1945 km², se figur 5.

Figur 5. Rondane sør villreinområde (fra bestandsplanen)

Grensene for leveområde villrein er vist i figur 6.

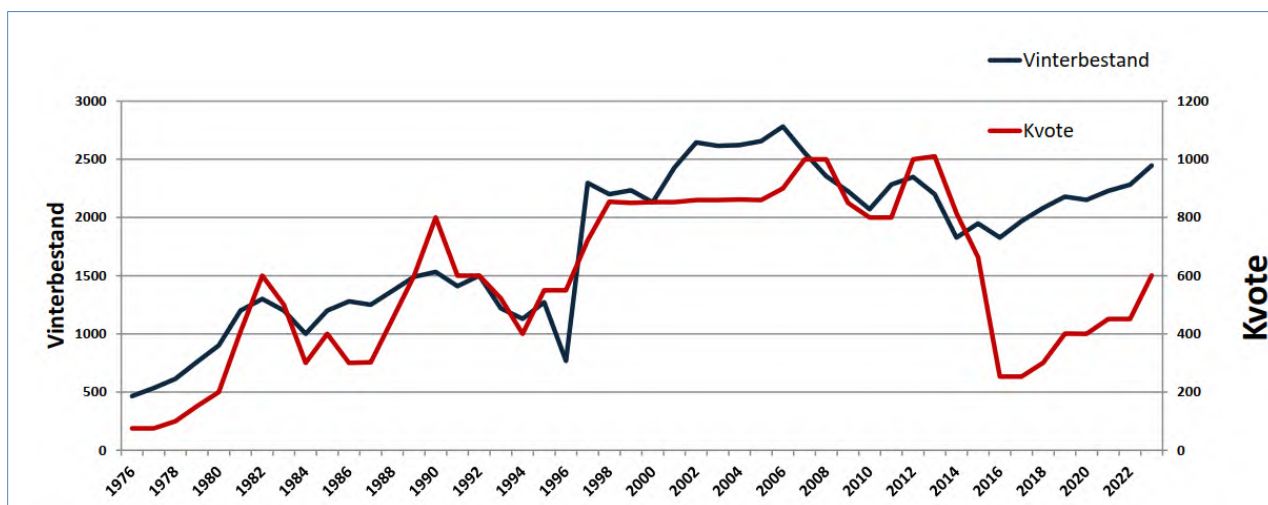

Figur 6. Leveområde villreinområde (fra naturbase)

Mål for bestandsstørrelse og utvikling (fra bestandsplanen)

Bestandsmålet har i flere planperioder vært 2.300 vinterdyr. Villreinutvalget viderefører dette målet.

Utviklingen i vinterbestand og fellingskvoter er vist i figur 7.

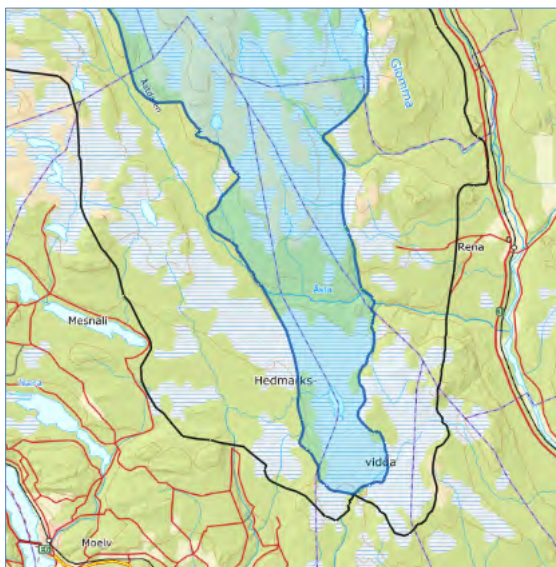

Figur 7. Bestandsutvikling Rondane sør (fra presentasjon, Hans-Petter Ruud, 06.05.24)

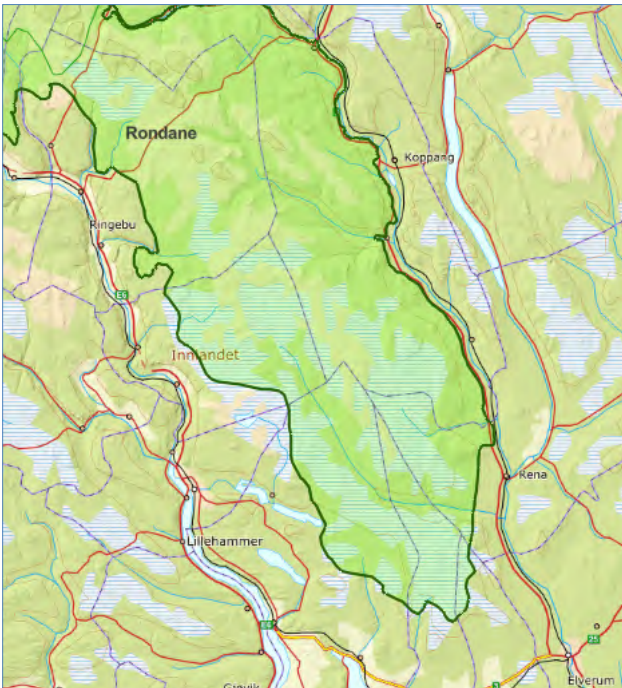
Avskytingsplan for planperioden (fra bestandsplanen):

År	Vinterstamme	Produksjon	Uttak	Fellingsprosent	Kvote
2021	2200	264	234	52	450
2022	2230	268	234	52	450
2023	2264	272	234	52	450
2024	2301	276	234	52	450
2025	2343	281	234	52	450

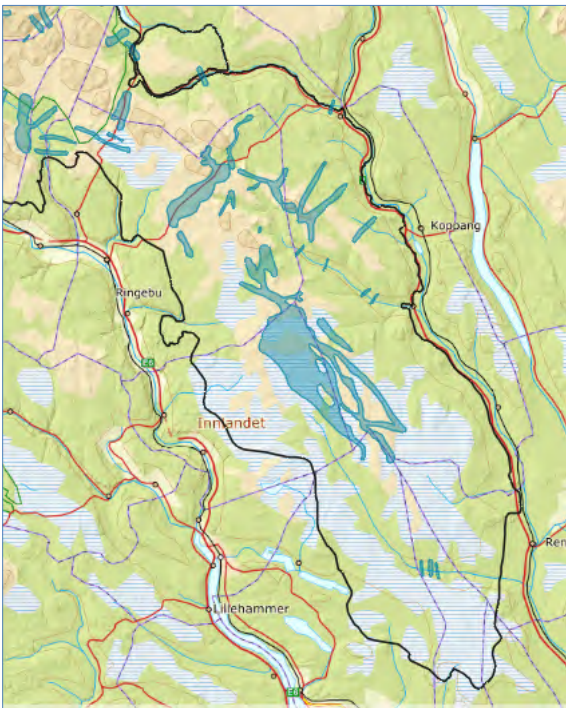
I figurene 8 – 11 er det vist ulike tema fra arbeidet med kvalitetsnormen for villrein, delnorm 3.

Figur 8. Vinterbeite villrein – rapport delnorm 3 – villrein.no.

Figur 9. Sommerbeite villrein – rapport delnorm 3 – villrein.no.

Figur 10. Trekkpassasjer villrein – rapport delnorm 3 – villrein.no.

Figur 11. Fokusområder villrein – rapport delnorm 3 – villrein.no.

Rondane villreinområde ble i 2021 klassifisert til dårlig kvalitet, etter at delnorm 3 ble satt til dårlig, og delnorm 1 og 2 ble satt til middels kvalitet, se figur 12.

	Delnorm 1	Delnorm 2	Delnorm 3	Helhetsvurdering
Rondane				

Tabell 4.3.2 Klassifisering av de enkelte måleparameterne under delnorm 1, 2 og 3 for Rondane. Eventuell grå fargekode angir manglende datagrunnlag. Måleparameter 'Helsestatus – forekomst av alvorlig meldepliktig sykdom' måles ved å angi om slike sykdommer er til stede eller ikke, og middels tilstand benyttes derfor ikke for denne måleparameteren.

Delnorm	Måleparameter	Dårlig	Middels	God
1	Kjønns- og alderskorrigert slaktevekt på kalv		X	
1	Antall kalver per 100 simle og ungdyr		X	
1	Andel eldre (≥ 3 år) bukk per voksen (≥ 1 år) simle		X	
1	Genetisk variasjon			X
1	Helsestatus – forekomst av alvorlig meldepliktig sykdom		Brukes ikke	X
2	Lavbeiter		X	
3	Funksjonell arealutnyttelse		X	
3	Funksjonelle trekkpassasjer	X		

Figur 12. Klassifisering av Rondane villreinområde – kvalitetsnorm for villrein (NINA-rapport 2126)

En klassifisering av kun Rondane sør, ville gitt middels kvalitet (gul), se figur 13.

Rondane SØR		Sum klassifisering GUL		
Delnorm	Måleparameter	Dårlig	Middels	God
1	Kjønns- og alderskorrigert slaktevekt på kalv		X	
1	Antall kalver per 100 simle og ungdyr		X	
1	Andel eldre (≥ 3 år) bukk per voksen (≥ 1 år) simle		X	
1	Genetisk variasjon			X
1	Helsestatus – forekomst av alvorlig meldepliktig sykdom		Brukes ikke	X
2	Lavbeiter		X	
3	Funksjonell arealutnyttelse			X
3	Funksjonelle trekkpassasjer		X	

Figur 13. Klassifisering av Rondane villreinområde sør – kvalitetsnorm for villrein (NINA-rapport 2126) (fra presentasjon, Hans-Petter Ruud, 06.05.24)

Overvåking

Villreinbestanden blir løpende overvåket bl.a. ved:

- Telling (minimumstillinger, kalvtellinger og strukturtellinger).
- Innsamling av data fra jakt.
- GPS-merking av enkeltindivid.

2.2 Reiselivet

Reiseliv har et lite omfang i naturreservatet.

I Stor-Elvdal har Rogner Rideeventyr (lenke: [EVENTYR | rideeventyr](#)) ulike tilbud av organiserte rideturer. Bedriften har spilt inn bruk av tre ulike turer til arbeidet med forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat:

- Stien fra Myklebysetra opp over Myklebyskarven, ned til vestre Søkkundsjøen, over Søkkunddalen og nordover langs hardbakken inn på Søkkundsetra.^[1]_[SEP]
- Stien som begynner ved demningen i nordenden av Myklebysjøen og går vestover, og deler seg i to, like etter at man kommer innenfor naturreservatets grenser:
  - søndre sti går vestover forbi lille Helgetjern, mens
  - nordre sti går nord for topp merket "1069", og kommer ut på Birkebeinerveien ca. 1 km lengre nord.

2.3 Den besøkende

2.3.1 Lokal bruk

Det er ikke gjennomført en brukerundersøkelse, eller andre former for registreringer av besøkende. Det antas likevel at bruken av Hemmeldalen naturreservat i stor grad er lokalt basert. Det vil være eiere av hytter og buer, samt innbyggere i de berørte kommunene.

Det ligger også noen hytteområder utenfor naturreservatet som kan gi besøkende og ferdsel i naturreservatet:

- Skramstadsetra
- Strandsetra
- Myklebysetra
- Gammelskolla
- Øyungen
- Bjørnåsen
- Bringebu.

Det er heller ikke langt til de store hytteområdene ved Sjusjøen i Ringsaker og Digeråsen i Åmot.

2.3.2 Turruter

Rondanestien er en definert turrute fra Oslo (Karl Johans gate) til Hjerkin. Den T-merkede stien går gjennom den vestlige delen av naturreservatet. Like utenfor reservatet ligger den selvbetjente Øyungshytta (Hamar og Hedemarken turistforening). Hamar og Hedemarken turistforening har opplyst at hytta har 400 – 500 overnattinger i året.

Det har vært en sti, «Birkebeinerstien», mellom Rena og Lillehammer, men her blir stimerkingen fjernet.

2.3.3 STRAVA (treningsapp)

STRAVA er en treningsapp som gir brukerne mulighet til å logge gps-spor, som siden kan sammenstilles til kart (heathmaps) som gir et bilde på den totale loggførte ferdselen i et området. Nedenfor viser vi slike kart for ski/vinter, foturer og sykkel. Kartene viser at bruken av Hemmeldalen naturreservat i hovedsak er begrenset og i tråd med retningslinjene i forvaltningsplanen. Fra forskningen er det kjent at mellom 5 og 10 % av

all ferdsel logges på STRAVA.

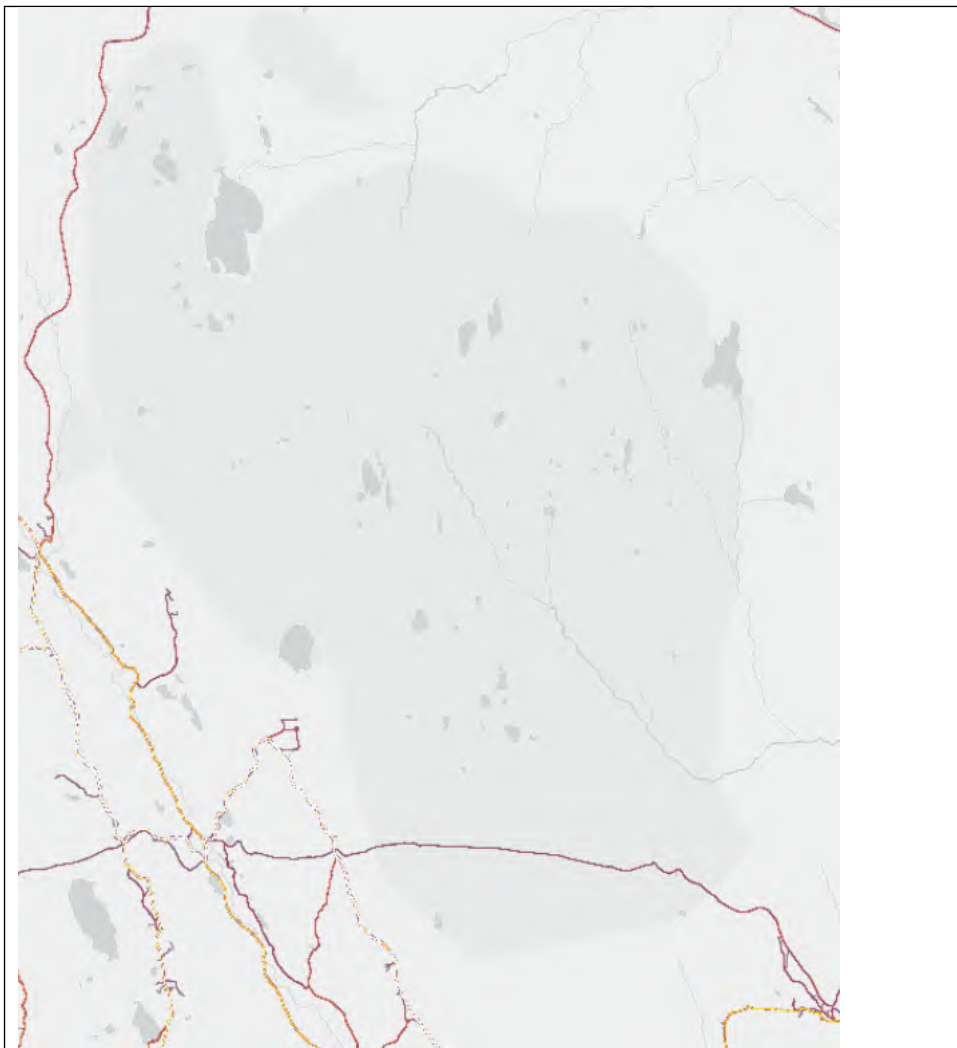

All vinteraktivitet (strava.com) – Hemmeldalen NR vises som grå skygge

Alle fotturer (strava.com) - Hemmeldalen NR vises som grå skygge

All sykling (strava.com) - Hemmeldalen NR vises som grå skygge

2.3.4 Andre forhold

På **åpent møte** (06.05.24) om besøksstrategien ble det bl.a. opplyst:

- Dambua er et turmål på sommeren, men få som går lengre innover i området.
- Inntrykket er at det er flere som bruker sykkel i verneområdet.
- Sommerstid er det et press på området fra Birkebeinervegen, med ferdsel i området mot Helgetjerna.
- Områder i naturreservatet er mye brukt i påsken, og en økende trend med vårskiturer til begynnelsen av mai.
- Det forekommer kjøring med hundspann i naturreservatet – sporadisk observert.
- Gjestebok på Øvre Hemmeldalen har registrert til sammen 600 besøk i perioden 1974 – 95. Ny gjestebok etter 1995 viser en dalende trend i antallet besøk.

Traseen for **Birkebeinerrennet** går gjennom reservatet. Med ulike varianter av rennet, er det mellom 10.000 og 20.000 deltakere i løpet av en uke i mars hvert år. I tillegg til hovedtraseen, er det godkjent en trase for bruk ved dårlige værforhold.

Jakt og fiske

I Hemmeldalen naturreservat er det jakt på storvilt (villrein og elg), og småvilt (med unntak for ande- og vadefugler.) Innenfor naturreservat er det flere fiskevatn og fiskeførende vassdrag.

2.4 Annen relevant kunnskap

Her beskrives annen kunnskap om verneområdet som er relevant for besøksstrategien.

2.4.1 Bygninger

I tabell 1 er det vist en oversikt over antallet ulike bygningstyper i Hemmeldalen naturreservat. Det er i hovedsak fritidshus, seterhus og skogskoier med tilhørende uthus.

Tabell 1. Bygninger i Hemmeldalen naturreservat (fra Matrikkelen)

Kode	Bygningstype	Antall
161	Fritidsbolig (hytter, sommmerhus o.l.)	12
171	Seterhus, sel, rorbu o.l.	9
172	Skogs- og utmarkskoie, gamle	19
182	Garasje, uthus, anneks knyttet til fritidsbolig	8
183	Naust, båthus, sjøbu	7
249	Annen landbruksbygning	2
Ikke spesifisert	Annen bygning	34
SUM		91

2.4.2 Landbruk

Aktivt landbruk i Hemmeldalen naturreservat er knyttet til utmarksbeite. I tabell 2 er det vist en oversikt over beitelag som bruker området (innenfor og utenfor naturreservatet), og antallet.

Tabell 2. Beitelag og dyr sleppt på beite i 2022 (NIBIO)

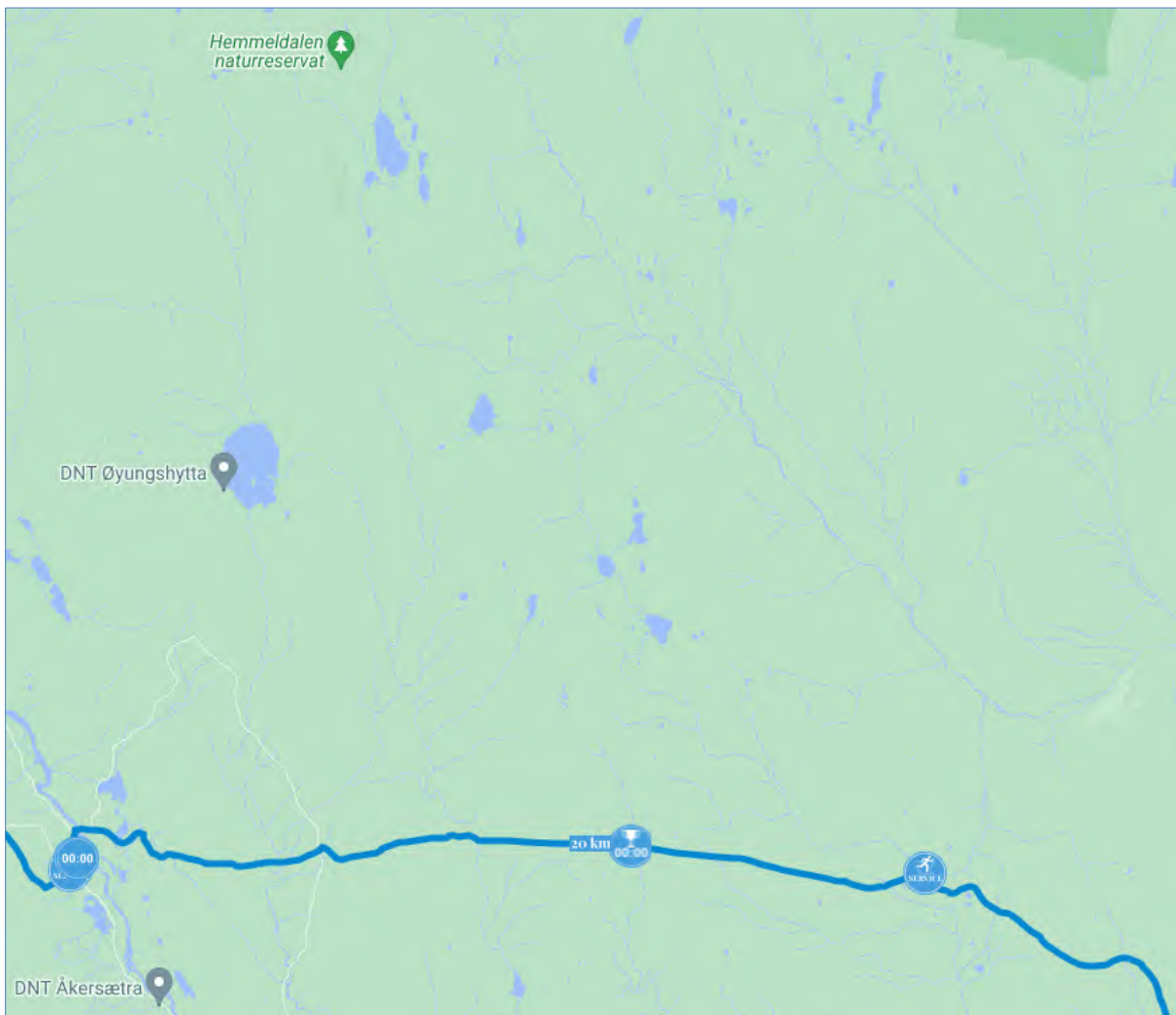
Kommune	Beitelag	Sau og lam sleppt	Storfe sleppt
Stor-Elvdal	Mykleby beitelag	909	111
Åmot	Vestre Åmot beitelag	2255	30
Ringsaker	Ringsaker beitelag Øyungen	1467	116
SUM		4631	257

2.4.3 Friluftsliv, løyper og stier

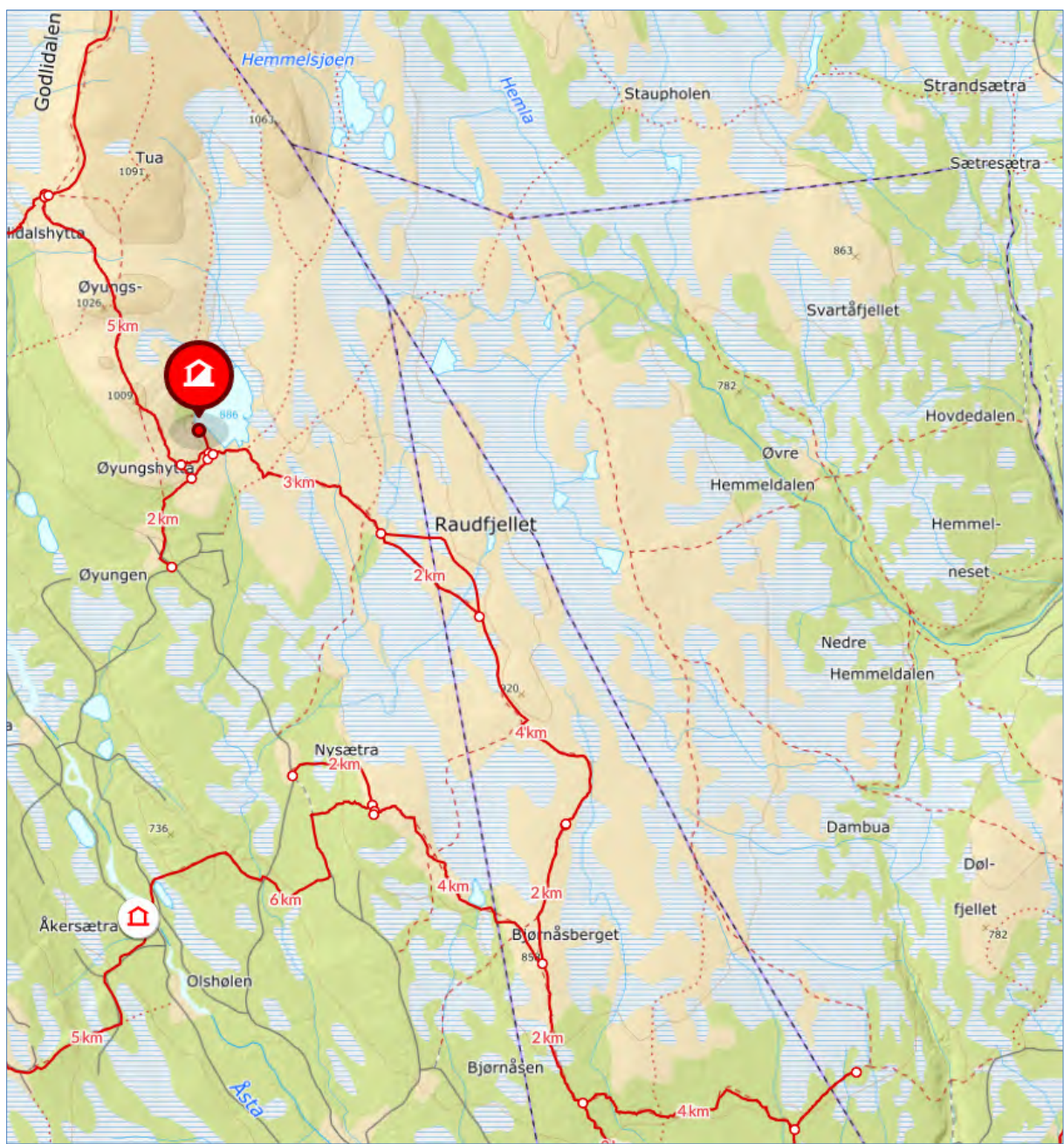
Inntrykket er at utøving av friluftsliv i Hemmeldalen naturreservat i hovedsak skjer som lokal bruk:

- turer til hytter, buer eller andre turmål.
- jakt, fiske og bærsanking m.m.

Viktige unntak her er Birkebeinerrennet (se figur 14) som samler rundt 10.000 deltakere i ulike arrangement. Løypetraseen går gjennom naturreservatet, lengst sør i verneområdet. Videre er det en T-merka sti (Rondanestien) som ligger i den vestlige delen av naturreservatet. Her finner vi også den selvbetjente Øyungshytta (Hamar og Hedmarken turistforening) (se figur 15).

Figur 14. Birkebeinerrennet – løypetrase. (fra birkebeiner.no)

Figur 15. T-merka sti og Øyungshytta, fra ut.no

2.4.4 Kulturminner

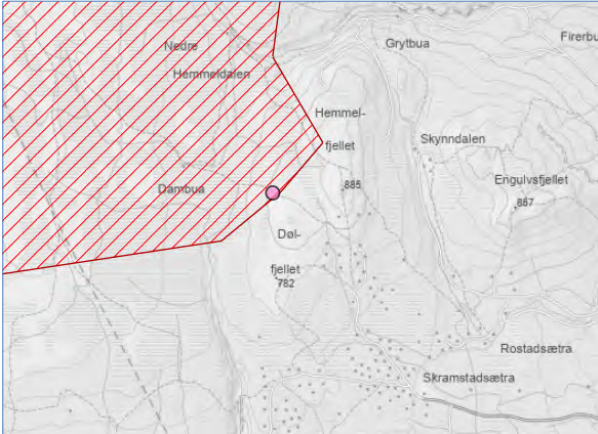

I Hemmeldalen er det registrert seks arkeologiske enkeltminner, der to er fangstgroper og fire er ukjent type. Videre er det en SEFRAK-registrert bygning (fra før år 1900). Det antas å være et potensiale for flere funn ved nye kartlegginger og registreringer.

2.4.5 Eksisterende informasjonspunkt

I tabell 7 er det vist en oversikt over eksisterende informasjonsplakater i Hemmeldalen NR, og videre gitt en beskrivelse av det enkelte punkt, slik de er registrert i fagsystemet Naturoppdrag.

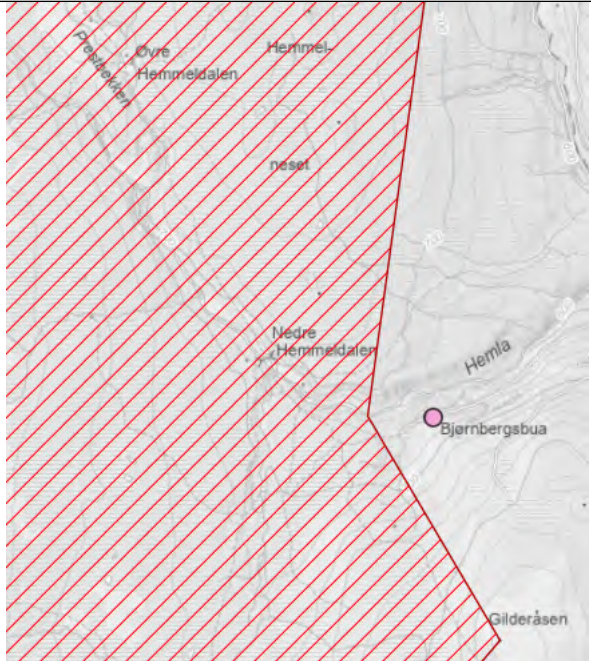

Tabell 7. Informasjonsplakat -lokalteter Hemmeldalen naturreservat

Stor-Elvdal	Åmot	Ringsaker	Hamar
Horta	Dølfjellet	Skvaldra	
Birkebeinervegen sti Helgetjern	Bjønbergsbua	Øyungens vel	Godlibakka Bjønnåsbrua
Birkebeinervegen topp	Hovdedalen		
Myklebysætra vel			
Strandsætra			
Søkkundbrua			
Ved Storhovden			

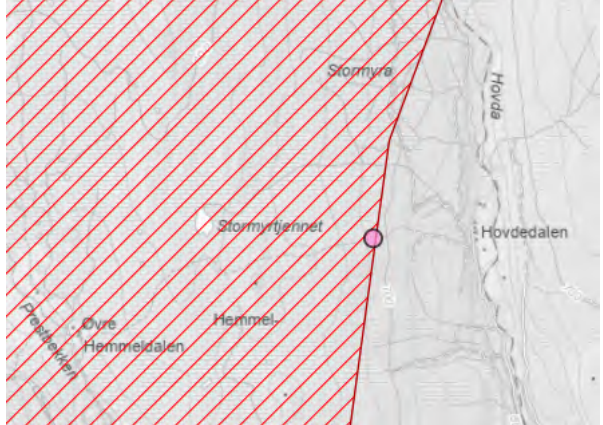

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Dølfjellet - gammel plakate	Dårlig. Tavla er bleket og må byttes!!	22.10.2012
Kart	Foto	
		

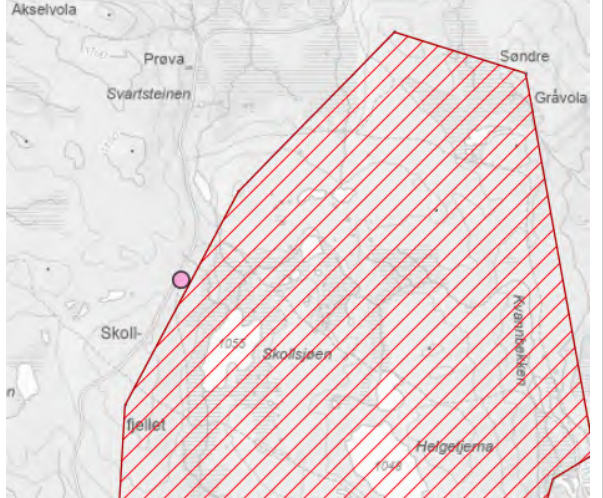

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Godlibakka Bjønnåsbrua – gammel plakat	God.	22.10.2012
Kart	Foto	

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Horta	God.	22.10.2012
Kart	Foto	

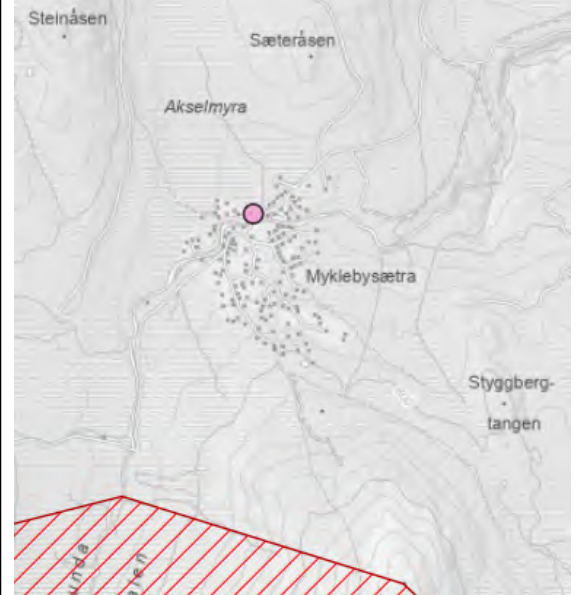
Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Bjørnbergsbua – gammel plakat	Dårlig. Tavla er bleket og må byttes pr. 2020. Stativet heller litt, men er ellers OK. Antagelig bøyd pga snøbrøyting.	30.10.2012
Kart	Foto	
		

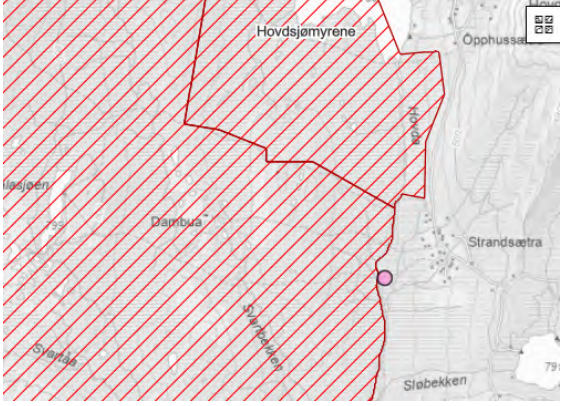

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Hovdedalen – gammel plakatt	Dårlig. Tavla er bleket og må skiftes. Topplanken på stativet er ødelagt. Ta med en planke og skru på.	30.10.2012
Kart	Foto	
		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Birkebeinervegen sti Helgetjern	God. Stativ noe slitent.	31.10.2012
Kart	Foto	
		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Birkebeinervegen topp	God. Byttet tavle i 2021. Stativ noe slitent.	31.10.2012
Kart	Foto	
		

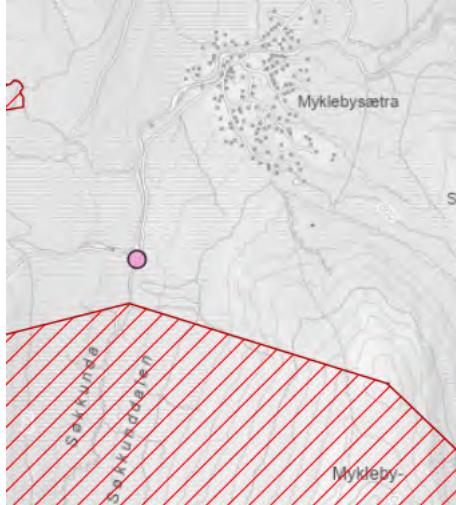

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Myklebysætra vels tavle	God.	31.10.2012
Kart	Foto	
		

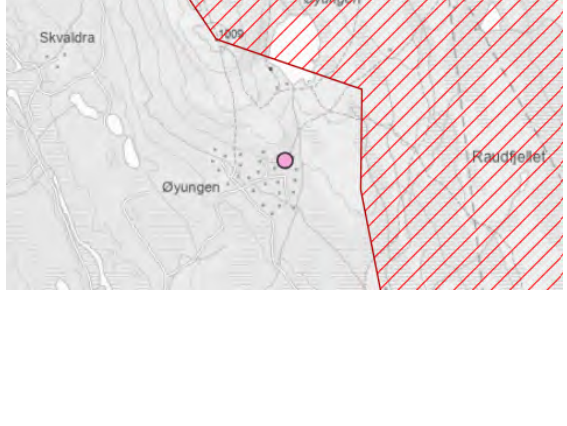

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Informasjonsskilt (Strandsætra) – gammel plakat	Middels. Dårlig stativ, lesbar informasjon.	31.10.2012
Kart	Foto	
		

Info – lokalitet Infotavle – Skvaldra – gammel plakate	Tilstand God. Planlagt og avtalt ved bom-rundkjøring Tavle litt bleket, men ok 2020.	Registrert 31.10.2012
Kart 	Foto 	

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Søkkundbrua – gammelplakat	Dårlig. Oppsatt i ettertid sommer 2011 p.g.a. spek i bakken. Sjekke om plassering er rett i verneområdeloggen. Var innom 28.03.2023. Tavla står skjevt, og infotavle er uleselig.	31.10.2012
Kart	Foto	
		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Øyungens vels tavle – gammel plakat	God. Byttet tavle i 2021, da den gamle var bleket.	31.10.2012
Kart	Foto	
		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Informasjonsplakat (ved Storhovden) - gammel plakat	Dårlig.	23.09.2015
Kart	Foto	
		

2.5 Sammenstilling og situasjonsanalyse av kunnskapen

Hemmaldalen naturreservat er del av Rondane sør villreinområde, og et viktig kalvings- og oppvekstområde for villrein. Det enkelte år trekker villreinen inn i området i april, og nordover igjen før årsskiftet. Fuglelivet er en viktig del av verneformålet. Myr er også en del av verneformålet, og det er store myrområder i Hemmeldalen naturreservat. Dette kan beskrives som sårbare naturelementer.

Sett bort fra Birkebeinerrennet, er hovedinntrykket at bruken i Hemmeldalen naturreservat er lokalt basert. Det er ikke registrert nevneverdig slitasje på vegetasjon og terreng, som følge av menneskelig ferdsel.

Det er forholdsvis mange innfallsporier til Hemmeldalen naturreservat. Informasjonstavlene som tidligere er satt opp her, har forfalt og er i et utdatert grafisk format.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har ellers få målrettede informasjonstiltak om Hemmeldalen naturreservat.

3 Mål og strategiske grep

3.1 Mål med besøksforvaltningen

1. Besøksforvaltningen i Hemmeldalen naturreservat skal sikre verneverdiene i naturreservatet på lang sikt. Dette gjelder særlig leveområdet for villrein, sårbare vegetasjonstyper, og sårbare hekkelokaliteter for fugl.
2. Villreinen skal ikke bli fortrent fra kalvings- og oppvekstområder, eller viktige trekkorridorer.
3. Besøksforvaltningen skal legge opp til gode opplevelser for de besøkende og lokale brukere innenfor rammene lagt i naturmangfoldloven, verneforskriften og Forvaltningsplanen for Hemmeldalen naturreservat (2011).
4. Der det er motstrid mellom verneformålet og planlagte tiltak, skal hensynet til verneformålet veie tyngst.

3.2 Strategiske grep

Det strategiske grepene vil i hovedsak være knyttet til kunnskap, kanalisering av ferdsel, informasjon og samarbeid/dialog. For å nå målene i besøksstrategien (kap. 3.1) skal følgende strategier legges til grunn:

1. Gjennomføre informasjonstiltak som bidrar til å styre den uorganiserte ferdselen.
2. Arbeide for god kommunikasjon mellom forvaltning/oppsyn og aktører i og rundt nasjonalparken.
3. I tråd med Forvaltningsplanen for Hemmeldalen naturreservat skal ferdsel kanaliseres til stier og løyper.
4. Samarbeide med Norsk Villreinsenter nord, som Besøkssenter villrein og ressurs når det gjelder kunnskap, informasjon og formidling.
5. Bidra til at et oppdatert kunnskapsgrunnlag legges til grunn for evaluering av besøksstrategien, og graden av måloppnåelse.

4 Kommunikasjonsplan

En plan for kommunikasjon er en viktig for å nå ut med strategiens målsettinger og strategiske valg.

Viktige målgrupper for kommunikasjon i Hemmeldalen naturreservat er:

- Grunneiere, setereiere, eiere av hytter og buer.
- Kommunene.
- Tur- og løypelag – aktører som tilrettelger for ferdsel.
- Fot- og skiturister
- Andre brukere, f.eks. jegere og fiskere.

Viktige budskap i kommunikasjonen:

- Dele kunnskap og skape bevissthet om verneverdiene.
- Oppfordre til bruk av merkede stier og løyper.
- Råd om ferdsel.

Kommunikasjon skal skje gjennom:

- Fysiske og digitale møter.
- Fysisk på tavler.
- På digitale flater.
- Brosjyre.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har ansvaret for å legge til rette for god kommunikasjon i tråd med planen, og i samråd med berørte parter.

5 Tiltaksplan

1. Alle innfallsporter skal få nye informasjonstavler utformet etter designmanualen for merkevaren Norges nasjonalparker.

2. Prioriterte innfallsporter er:

Hovedplakat om verneområdet:

- Stor-Elvdal: Myklebysetra hyttegrend
- Åmot: Skramstadsetra (ved Tjennmyrhaugen, og ved enden av Fjellveien) ved enden av Hovdlivegen (nær Bjønnbergsbua)
- Ringsaker: Øyungen hytteområde.

Temaplakater:

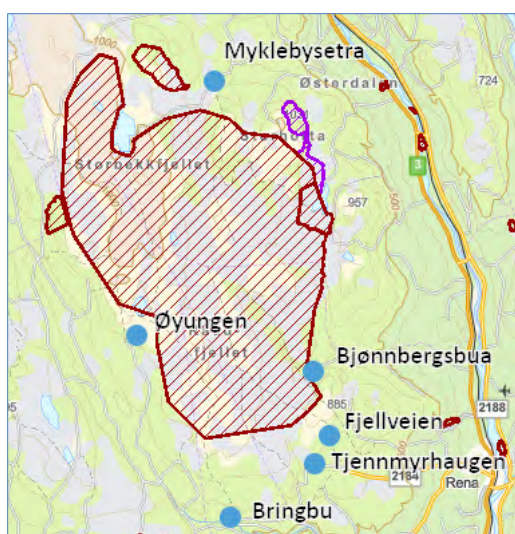
- Åmot: Hovdedalen.
- Hamar: Bringbusætra (Rondanestien)

Kan vurdere flere plasser.

Lokaliteter som ikke videreføres:

- Stor-Elvdal: Birkebeinervegen, Horta, Storhovden. Informasjonstiltak knyttet til villreinen sine trekkområder over Birkebeinerveien vurderes. Dette spilles inn til Norsk villreinsenter Nord.

Kart med forslag til infopunkter:

3. Informasjonstiltak knyttet til villreinen sine trekkområder over Birkebeinerveien vurderes. Dette spilles inn til Norsk villreinsenter Nord.

4. Vurdere behovet for en egen brosjyre om Hemmeldalen naturreservat.

5. Gjennomføre et årlig dialogmøte med kommuner og parter knyttet til Hemmeldalen naturreservat.

6. Statens naturoppsyn gis oppdrag med ettersyn av informasjonstavler, og skilt, samt følge utviklingen i omfanget av ferdsel og slitasje på stier og løyper.

7. Målrettede informasjonstiltak

Om det registreres vesentlige endringer i ferdsel og bruk som kan påvirke verneverdiene i naturreservatet og særlig villreinens arealbruk, kan det settes i verk mer målrettede informasjonstak for å motvirke en uheldig utvikling.

Hemmeldalen naturreservat

Naturreservatet omfatter et stort og villmarkspreget myr-, skog- og fjellområde der et sammenfall av naturkvaliteter gjør området enestående og verneverdig. Det er det eneste gjenværende villmarksområdet av noe størrelse i Midt-Østerdal.

Villreinstammen i Rondane sør har kalvingslandet sitt her, og myr- og skogområdene er viktige vår- og sommerbeiter. Vernet vil også bidra til å bevare et mangfold av sårbare naturtyper med tilhørende plante- og dyreliv, knyttet til myr, våtmark og barskog.

Kontaktinformasjon

E-post: sfinpost@statsforvalteren.no
Nett: www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/

Arkivsaksnummer: 2024/11327-3

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 21.11.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	40/2024	29.11.2024

Sak - Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - midler til tiltak i verneområder - driftsmidler - SNO-ressurs - 2025

Innstilling fra forvalter

- Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 6.6 blir tiltakene i tabell 1 og 2 godkjent som tiltaksplan for 2025.
  - Tiltaksplanen er i tråd med brev fra Miljødirektoratet (datert 07.11.24) og Miljødirektoratets «Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025».
  - Tiltakene er vurdert etter miljørettsprinsippene, naturmangfoldloven § 8 – 12.
  - Sekretariatet følger opp saken på vanlig måte i Elektronisk søknadssenter og Naturoppdrag.
- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre søker om driftsmidler som vist i tabell 3, jf. brev fra Miljødirektoratet datert 07.11.24.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- Vedlegg Rammer og opplegg for statsforvalterne og verneområdestyrene - midler til tiltak i verneområder og naturrestaurering, samt SNO-ressurser i verneområder - 2025
- Vedlegg Strategi for bruk av tiltaksmidler i verneområder 2020-2025

Saksopplysninger

Vi har mottatt brev fra Miljødirektoratet, datert 07.11.24, om rammer og opplegg for statsforvalterne og verneområdestyrene - midler til tiltak i verneområder og naturrestaurering, samt SNO-ressurser i verneområder – 2025. I brevet står det bl.a.:

- Nasjonalpark- og verneområdestyrene skal melde inn og får behandlet sine behov for tiltaksmidler på samme måte som tidligere år.
- Målet for bruken av midler til tiltak i verneområder er at naturtilstanden opprettholdes og bedres. Miljødirektoratet legger *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* til grunn for tildeling av midler.

- Alle innmeldte tiltak skal i tillegg til verneformålet være i tråd med godkjent forvaltningseller skjøtelsesplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokumenter.
- Informasjonstiltak
Alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til merkevaren Norges nasjonalparker og være forankret i en besøksstrategi
- Planlegging av verneområdearbeidet
Det er viktig å sikre god dialog og forutsigbarhet i verneområdearbeidet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsett, gjennomføring av oppdrag og oppfølging av bevaringsmål som SNO har ansvar for. Forvaltningsmyndigheten og naturoppsynet skal bruke Naturoppdrag, både i planlegging og gjennomføring av oppdrag i verneområdene.
- Innmeldinger av andre behov
Driftsmidler til verneområdestyrer
Verneområdestyrene skal melde inn behov for driftsmidler over post 1420.21 i ESS.
- Forvaltningsplaner og bevaringsmål
Forvaltningsplaner skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. Behov for midler til forvaltningsplaner skal meldes inn i ESS, i skjemaet *Behovsinnmelding statsforvalteren*.

Miljødirektoratets «Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025». Her finnes «*Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler*»:

1. *Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsarområder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene.*
2. *Løpende skjøtselstiltak.*
3. *Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging.*
4. *Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk.*
5. *Bruk av merkevaren i øvrige verneområder.*
6. *Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)»*

Planleggingsmøte med Statens naturoppsyn Rondane

Sekretariatet har gjennomført planleggingsmøter med States naturoppsyn Rondane, 18.10.24 og 12.11.24.

Det er gjort følgende vurderinger, der det ble enighet om å prioritere tiltak som vist i tabell 1:

Skjøtselstiltak i Grimsdalen LVO og Frydalen LVO fortsetter i tråd med vedtatte skjøtelsesplaner og avtaler.

Tiltak på Barthstien vil bli gjennomført delvis i 2024. Dette gjelder delbetaling for ny bru over Tverræe. Her må det innhentes tilbud og velges leverandør. Tilbudet vil påvirke den økonomiske rammen for prosjektet. Prosjektet fullføres i 2025 med bruarbeid, trykking og montering av ny plakater. Jf. også befaringsnotater.

Det er et løpende behov for å fornye og oppdatere **skilt og informasjonsplakater**.

Det skal gjøres kanaliserende tiltak for å styre parkering og forebygge kjøring i utmark. Det vil være behov for noe midler til ferdigstilling av **fysiske tiltak langs Dørålsvegen**, samt oppsetting av informasjonsplakater og skilt.

Vi skal lage en plan for restaurering av terrengslitasje og erosjonsskader på **stinettet rundt Rondvassbu**. Det vil være behov for manuelt arbeid for gjennomføring av tiltakene.

Med en godkjent besøksstrategi for **Hemmeldalen naturreservat** kan det gjennomføres **informasjonstiltak** på ulike punkt rundt naturreservatet.

Statens naturoppsyn Rondane ønsker å samle oppsynspersonell fra fjellstyrer med tjenestekjøpsavtaler for opplæring og motivering for løpende vedlikehold av stier og anlegg. Det legges opp til en fagsamling med fokus på ulike manuelle metoder og arbeidsteknikker.

Tiltaksplan 2025

Tabell 1. Prioriterte tiltak i verneområdene 2025.

Nr	Tiltak	Omtale	Beløp (1000 kr)
1	Grimsdalen LVO – skjøtsel	I tråd med skjøtselsplan. Medfører ikke nevneverdig økt belastning på økosystemet, jf. naturmangfoldloven § 10.	200
2	Frydalen LVO - skjøtsel	I tråd med skjøtselsplan. Medfører ikke nevneverdig økt belastning på økosystemet, jf. naturmangfoldloven § 10.	150
3	Grimsdalen LVO – Barthstien og «Barnas tursti»	Oppgradering av eksisterende tilrettelegging. Medfører ikke nevneverdig økt belastning på økosystemet, jf. naturmangfoldloven § 10.	300
4	Supplering infopunkt	Oppgradering av eksisterende tilrettelegging. Medfører ikke nevneverdig økt belastning på økosystemet, jf. naturmangfoldloven § 10.	50
5	Dørålen LVO – tiltak langs Dørålsvegen	Tiltak for å fremme verneformålet, kanalisere ferdsel. Medfører ikke nevneverdig økt belastning på økosystemet, jf. naturmangfoldloven § 10.	50
6	Rondvassbu – stiprosjekt	Tiltak for å fremme verneformålet, kanalisere ferdsel. Medfører ikke nevneverdig økt belastning på økosystemet, jf. naturmangfoldloven § 10.	50
7	Hemmaldalen infopunkt	Tiltak for å fremme verneformålet, infopunkt ved innfallsporter utenfor verneområdet. Medfører ikke nevneverdig økt belastning på økosystemet, jf. naturmangfoldloven § 10.	50
8	Samling med oppsyn – tema sti	Tiltak for å fremme verneformålet, kanalisere ferdsel. Medfører ikke nevneverdig økt belastning på økosystemet, jf. naturmangfoldloven § 10.	50
			900

Videre foreslås det å bestille oppdrag fra Statens Naturoppsyn som vist i tabell 2.

Tabell 2. Prioriterte oppdrag i verneområdene 2025 - til SNO.

Nr	Tiltak	Verneområde	Utfører
1	Tilsyn og vedlikehold av skilt og informasjonspunkt	Rondane (alle)	Finn Bjormyr
2	Tilsyn i Hemmeldalen naturreservat	Hemmaldalen	Henriette Bø Kildahl
3	Tilsyn med Hovdsjømyrene natyrreservat	Hovdsjømyrene	Henriette Bø Kildahl
4	Fornyning av informasjonsplakater i Hemmeldalen NR	Hemmaldalen	Finn Bjormyr
5	Supplere «løveskilt» etter behov.	Rondane (alle)	Finn Bjormyr

6	Etablere og kontrollere bevaringsmål i Naturoppdrag	Frydalen	Finn Bjormyr
7	Etablere og kontrollere bevaringsmål i Naturoppdrag	Grimsdalen	Finn Bjormyr
8	Tilsyn med byggesaker.	Rondane (alle)	Finn Bjormyr
9	Tilsyn med bruken av el-sykkel i strid med reglene for motorferdsel i verneområdene.	Rondane (alle)	Finn Bjormyr
10	Økt tilsyn av bruken av plasser for dagparkering, villcamping m.m.	Dørålen	Finn Bjormyr
11	Tilsyn og drift av to ferdsestellere på Kongevegen	Dovre	Finn Bjormyr
12	Tilsyn og drift av sykkelteiler	Grimsdalen	Finn Bjormyr
13	Fjerne uønska plasser for parkering/camping langs Grimsdalsvegen og Haverdalsvegen.	Grimsdalen	Finn Bjormyr
14	Fjerne ulovlig merking i Langholet.	Rondane	Finn Bjormyr
15	Oppsetting av informasjon om Dørålsvegen og regler for parkering mm	Dørålen	Finn Bjormyr
16	Barthstien	Grimsdalen	Finn Bjormyr
17	Tiltak på stier som skal beholdes for fremtiden - Rondvassbu	Rondane	Finn Bjormyr
18	Montere portalskilt på Norsk Villreinsenter nord.	Dovre	Finn Bjormyr
19	Fjerne oppsamlet avfall i Hovdsjømyrene NR	Hovdsjømyrene	Henriette Bøe Kildahl
20	Frakte ut avfall som er lagt klart på barmark i 2024.	Hemmaldalen	Finn Bjormyr
21	Fjerne eksisterende informasjonsplakater i Hemmeldalen NR	Hemmaldalen	Henriette Bøe Kildahl

Driftsmidler, forvaltningsplaner og bevaringsmål

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre skal også søke om tildeling av driftsmidler for 2025, jf. brev fra Miljødirektoratet datert 13.11.23. Forslag til ramme er vist i tabell 3.

Tabell 3. Forslag til søknad om **driftsmidler** for 2025.

Art	Sum
Driftsmidler Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	400.000,-
Forvaltningsplan, skjøtselsplan	150.000,-
Vedlikehold infrastruktur, informasjonsarbeid mv	80.000,-
SUM	630.000,-

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Vedtekter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre (2025)

Pkt. 6.6

Nasjonalpark-/verneområdestyret skal ut fra en vurdering av om verneformålet i de enkelte verneforskrifter oppnås, vurdere behov for og nødvendig gjennomføring av skjøtsel og tilrettelegging. Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging i nasjonalparker og landskapsvernområder skal inngå i forvaltningsplanen, jf. naturmangfoldloven §§ 35 og 36 siste ledd.

(...)

Nasjonalpark/verneområdestyret skal utarbeide årlige prioriteringer av skjøtelses- og forvaltningstiltak i verneområdene i tråd med den flerårige tiltaksplanen.

Som forvaltningsmyndighet skal nasjonalpark-/verneområdestyret i besøksstrategien vurdere behovet for særskilte informasjonstiltak. Nasjonalpark-/verneområdestyret er hovedansvarlig for informasjonstiltak og skal gjennomføre dette i henhold til Miljødirektoratets merkestrategi.

Nasjonalpark-/verneområdestyret tildeles etter søknad til Miljødirektoratet årlig midler til skjøtsel og forvaltning til prioriterte tiltak i henhold til vedtatte forvaltnings- og skjøtelsesplaner. Tildelingene skjer ut ifra de budsjettmessige rammer det enkelte året.

Nasjonalpark/verneområdestyret prioriterer bruken av de tildelte midlene. Alle tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltnings- og tiltaksplan for verneområdene og andre relevante styringsdokumenter.

Naturmangfoldloven

Saken må også vurderes etter naturmangfoldlovens § 7 om miljørettslige prinsipper i

- § 8 kunnskapsgrunnlag,
- § 9 føre-var prinsippet,
- § 10 samlet belastning på økosystemet,
- § 11 kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt
- § 12 miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Vurdering

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har som oppgave bl.a. å *vurdere vurdere behov for og nødvendig gjennomføring av skjøtsel og tilrettelegging. (...) Nasjonalparkstyret skal utarbeide årlige prioriteringer av skjøtelses- og forvaltningstiltak i verneområdene(...)*

Med bakgrunn i kjente trusler for verneverdiene og behov for tiltak har sekretariatet, i samråd med lokalt SNO, utarbeidet en prioritert plan for tiltak og innsats i 2025. De foreslåtte tiltakene er i tråd med brev fra Miljødirektoratet (datert 07.11.24) og Miljødirektoratets «Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025».

Nasjonalparkstyret har etablert et godt samarbeid om skjøtselstiltak med setereierne i Grimsdalen og Frydalen. Skjøtselen blir gjort i tråd med godkjente skjøtelsesplaner. Botaniske kartlegginger viser at skjøtselstiltakene bidrar til å opprettholde biologisk mangfold og sikre verneverdiene landskapsvernområdene.

Stinettet har en viktig funksjon som kanaliseringstiltak, samtidig som en må hindre utvikling av slitasje og terrengskader. Det er derfor foreslått enkelte stitiltak.

Informasjon er viktig for å formidle kunnskap og legge til rette for hensynsfull ferdsel og bruk av verneområdene. Det er derfor foreslått informasjonstiltak i Grimsdalen LVO og

Hemmeldalen NR, samt supplering på enkelte infopunkter. Alt i tråd med godkjente besøksstrategier.

Det er ellers viktig at Statens Naturoppsyn sørger for et målrettet og tilstrekkelig tilsyn med bruk og ferdsel i verneområdene, samt tilstand på infopunkt og tilrettelagte område. Dette gjelder oppfølging av tiltak i gjort i Dørålen LVO og info om motorferdsel gitt på ulike plasser rundt og i verneområdene.

Nasjonalparkforvalteren innstiller på at tiltakene i tabell 1 og 2 blir godkjent som tiltaksplan for 2025.

Beløpene for søknad om driftsmidler, se tabell 3 følger opplegget for 2024. Vi må forvente stor aktivitet, bl.a. arbeid med rullering av forvaltningsplanen etter en forventet tilbakemelding fra Miljødirektoratet. I tillegg har vi noen faste utgifter knyttet til SoMe, nettsider og ferdselstellere.

Tiltakene er vurdert etter naturmangfoldloven § 8-12, se tabell 1.

Alle Statsforvaltere og verneområdestyrer

Trondheim, 07.11.2024

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2024/8934

Saksbehandler:
Vibeke Husby

Rammer og opplegg for statsforvalterne og verneområdestyrene - midler til tiltak i verneområder og naturrestaurering, samt SNO-ressurser i verneområder - 2025

Statsforvalteren kan i år innen 15. november sende inn et anslått totalbeløp for tiltaksmidler for 2025 (midler til naturrestaurering ikke inkludert) og på grunnlag av dette bli tildelt 25% av totalbeløpet allerede i tildelingsbrevet før jul. Elektronisk søknadssenter (ESS) skal som vanlig benyttes for å melde inn behov for midler til tiltak i verneområder og naturrestaurering, og frist for innmelding i ESS er 10. januar 2025. Innmelding av behov for SNO-ressurs skal bygge på planleggingsmøter mellom forvaltningsmyndighet for verneområdene og SNO lokalt.

Post 1420.31 – Tiltak i verneområder og naturrestaurering Nytt – statsforvaltere kan melde inn estimert totalbeløp innen 15. november 2024

Med referanse til oppfølging etter vårkonferansen for miljøverndirektørene og e-post fra Miljødirektoratet til embetene av 1. oktober, følger her informasjon om prøveordning for tidlig del-tildeling av tiltaksmidler. Prøveordningen gjelder kun for statsforvaltere og kommuner med delegert forvaltningsmyndighet. Ordningen gjelder ikke for restaureringstiltak over samme budsjettpost – her gjelder innmelding av behov for midler som før. Nasjonalpark- og verneområdestyrene skal melde inn og får behandlet sine behov for tiltaksmidler på samme måte som tidligere år.

For at statsforvalterne skal kunne starte opp forberedelser og tiltak som kan/bør ha oppstart tidlig på året i 2025, ønsker vi å tildele 25 % av innmeldt totalbehov allerede den 20. desember 2024, i tildelingsbrevet til statsforvalterne for 2025. Alle tiltak skal være i tråd med postformålet og strategien for bruk av midler til tiltak i verneområder. Vi ber om at statsforvalterne innen 15. november sender inn et realistisk anslag for totalbeløp for tiltaksmidler i 2025 – midler til naturrestaurering ikke inkludert. Anslaget sendes på e-post til post@miljodir.no og med kopi til vibeke.husby@miljodir.no

Nasjonalpark- og verneområdestyrene har i flere år meldt inn behov for midler til tiltak i ESS, på samme vis som statsforvalterne. De har på bakgrunn av innmeldingen fått en rammetildeling, med mulighet til å disponere midlene mellom innmeldte tiltak som er innenfor postformålet til kap./post 1420.31 i statsbudsjettet og er i tråd med strategien for bruk av midler til tiltak i verneområder. Vi legger nå opp til liknende prosedyre for statsforvalterne.

En ramme vil bli tildelt i februar 2025, på bakgrunn av hvilke tiltak som er godkjent/har fått status som OK i ESS. Dette vil gi en smidigere ordning for statsforvalterne og samtidig effektivisere arbeidet i direktoratet. Det vil ikke lenger være behov for å melde inn behov for omdisponering av tiltaksmidler, så lenge midlene benyttes på tiltak med status OK i ESS. Rapportering i ESS skal skje på slutten av året, på samme måte som før. Dette fordi vi trenger en nasjonal oversikt over bruken av tiltaksmidlene, med behov for å kunne ta ut nasjonale rapporter fra ESS til ulike formål. Naturoppdrag vil om ikke så lenge kunne gi ytterligere forenkling og effektivisering av oppgavene knyttet til både innmelding av behov for midler til tiltak og rapportering.

Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for verneområder

Statsforvalteren har ansvar for å kontakte kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for mindre verneområder for å registrere behov for tiltaksmidler. Innmeldte behov skal samordnes og prioriteres av Statsforvalteren i dialog med kommunene og inngå i den samlede prioriterte innmeldingen. Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet skal inviteres til planleggingsmøtene hos Statsforvalteren.

De miljørettslige prinsippene

De miljørettslige prinsippene (§§ 8 til 12) i naturmangfoldlovens kapittel II skal legges til grunn ved myndighetsutøvelse som berører naturmangfold. For at det skal komme frem tydeligere hvilke vurderinger som er gjort forut for søknader om midler til tiltak, skal forvaltningsmyndighetene synliggjøre vurderingene av miljørettsprinsippene ved innmelding av behov for midler til tiltak som kan berøre naturmangfold. Når en beslutning har utelukkende positiv effekt for naturmangfold, er det ikke nødvendig å bruke prinsippene. Vi ber om at det gis en kort oppsummering av vurderingen i merknadsfeltet ved utfylling av skjema i elektronisk søknadssenter og at eventuell utfyllende beskrivelse av vurderingene legges ved som vedlegg til tiltaket. Vurderingen etter prinsippene skal være forholdsmessig til tiltakets omfang og påvirkning på naturmangfoldet. I henhold til KLD sin veileder om naturmangfoldloven kapittel II, er det ikke nødvendig å henvise til hvert enkelt prinsipp, men vi ønsker at det kommer frem hvilke vurderinger som er gjort. Veilederen ligger på regjeringens nettsider [her](#) og Miljødirektoratets veiledning om miljørettsprinsippene finnes [her](#).

Naturrestaurering

Posten kan benyttes til å restaurere forringet natur i økosystemer som våtmark, skog, fjell, kulturlandskap, åpent lavland, elver og innsjøer og marine naturtyper langs kysten, både innenfor og utenfor verneområdene. Restaurering er nødvendig for å stoppe tapet av naturmangfold og under dette virkninger av klimaendringene. Midlene skal benyttes til å gjennomføre restaureringstiltak, blant annet med grunnlag i *Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025)*. Statsforvalteren i Oslo og Viken og Statsforvalteren i Innlandet kan bistå med faglige råd knyttet til restaurering av myr. Det kan meldes inn behov for midler fra post 1420.21 til styrket kapasitet hos Statsforvalterne knyttet til oppgaver på naturrestaurering. Vi gjør oppmerksom på at midlene til å styrke kapasiteten er begrenset.

Behov for midler til hogst av fremmede treslag i verneområder som er av et visst omfang, meldes inn i skjemaet for *Naturrestaurering* i ESS. Hvis tiltaket har mer karakter av skjøtsel, meldes det inn i skjemaet for *Tiltak i verneområder*.

Tiltak i verneområder

Målet for bruken av midler til tiltak i verneområder er at naturtilstanden opprettholdes og bedres. Miljødirektoratet legger *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* til grunn for tildeling av midler, se vedlegg 1. Prioriteringene i strategien skal også følges ved innmelding av tiltak. Det kan meldes inn behov for tiltak i alle typer av verneområder, inkl. marine verneområder og andre verneområder i sjø.

Alle innmeldte tiltak skal i tillegg til verneformålet være i tråd med godkjent forvaltnings- eller skjøtelsesplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokumenter. Tiltaksplaner i FPNV (forvaltningsplan på nett) er koblet til søknadsskjema i ESS. Disse tiltaksplanene åpnes i ESS, og FPNV-tiltak velges direkte inn i søknadsskjemaet.

Det kan tildeles midler til kartlegginger og andre nødvendige utredninger som er direkte knyttet til tiltak.

Pågående skjøtselstiltak

Statsforvalteren kan for 2025 søke om en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke for pågående skjøtselstiltak (ved senere endringer i fylkesinndeling tar vi forbehold om endret fordeling). Dersom behovet skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Tiltak der SNO er økonomisk ansvarlig, meldes inn som enkelttiltak i ESS, og ikke som del av en ramme.

Fremmede arter

For bekjempelse av mink, rynkerose og stillehavsøsters er det utarbeidet handlingsplaner (DN-rapport 5-2011, DN-rapport 2013-1 og Rapport M-588, 2016). Prioriteringer gitt i handlingsplanene skal følges ved innmelding av behov for midler til

slike tiltak, og metodene som er gjengitt i planene skal benyttes. Ved minkbekjempelse kan fellingsinstruksen kun tas i bruk av tjenesteytere som har kontrakt med SNO.

Informasjonstiltak

Alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til [merkevaren Norges nasjonalparker](#) og være forankret i en besøksstrategi. For verneområder forvaltet av verneområdestyrer og for verneområder med status som Ramsarområde, skal besøksstrategier sendes til Miljødirektoratet for faglig godkjenning. Alle henvendelser knyttet til informasjonstiltak rettes til merkevare@miljodir.no.

Områder som har eller tåler mye besøk, områder som har særlig sårbare naturverdier (med behov for kanalisering av ferdsel), samt bynære områder skal prioriteres ved utarbeidelse av besøksstrategier. Behov for midler til informasjonstiltak i slike prioriterte områder meldes inn via ESS. Statsforvalteren må samordne og gjøre en prioritering av forslag til informasjonstiltak fra kommuner med delegert forvaltningsmyndighet.

Statsforvalteren kan for 2025 melde inn behov for en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke til informasjonstiltak (ved senere endringer i fylkesinndeling tar vi forbehold om endret fordeling). Dersom Statsforvalterens behov skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Informasjonstiltak som SNO skal være økonomisk ansvarlig for, meldes inn som enkelttiltak i ESS.

Verneskilt og skiltstenger

Totalt behov for antall verneskilt, underskilt og skiltstenger meldes inn sammen med de andre tiltakene i ESS. Det skal benyttes en egen linje for skilt og en annen for stenger. Antall og type skilt/stenger oppgis i merknadsfeltet.

Retningslinjene for bruk av verneskilt finner du her:

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/alle-tema/verneomrader/retningslinjer-for-bruk-av-verneskilt_mdir_mai_2021.pdf

Vi har tidligere hatt en avtale for leveranse av verneskilt, underskilt og skiltstenger, men den har gått ut. Vi skal i gang med anskaffelse av ny avtale. Inntil videre er det fortsatt mulig å bestille hos Reklameservice AS: <https://miljodir.reklameservice.no/>. Bestillingsløsningen krever innlogging, og passordet er *miljodirektoratet*.

Innmeldinger av andre behov

Driftsmidler til verneområdestyrer

Verneområdestyrene skal melde inn behov for driftsmidler over post 1420.21 i ESS. Nærmere informasjon om hva det kan søkes om finnes i veiledningen til søknadsskjemaet i ESS under "Bestillingsdialog", "Behovsinnmelding statsforvalteren".

Midler til driftsoppgaver i verneområdene kan *ikke* dekkes over post 1420.31, men kan omsøkes under post 1420.21.

Forvaltningsplaner og bevaringsmål

Forvaltningsplaner skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. Behov for midler til forvaltningsplaner skal meldes inn i ESS, i skjemaet *Behovsinnmelding statsforvalteren*.

Vi trenger å vite hva som er effekten av tiltak som settes inn, og det er derfor viktig med effektmåling av tiltak. Vi oppfordrer derfor forvaltningsmyndigheten til å etablere bevaringsmål i Naturoppdrag.

Ferdsestellere

Vi har frem til nå hatt et opplegg for ferdselstellere i verneområder der Miljødirektoratet besitter tellere, som fordeles til forvaltningsmyndighetene basert på behovsinnmelding. SNO lokalt har bistått med oppsetting og drift, samt ajourføring av databasen.

Erfaringene med dagens opplegg for ferdselstellere viser imidlertid at SNO bruker uforholdsmessig mye tid på oppfølging av tellere, og det er behov for å redusere SNO-bidraget grunnet begrensede ressurser. Dette betyr at forvaltningsmyndighetene kan forvente mindre SNO-bistand til tellere i felt. Vi er i ferd med å avklare opplegg for 2025, og vil komme med informasjon når dette er avklart.

For 2025 meldes behov for Miljødirektoratets elektroniske ferdselstellere inn i ESS som før. Det skal meldes inn både behov for å kunne beholde tellere som allerede er i bruk og behov for nye tellere. I kostnadsfeltet skrives kr. 1. Det er ikke ønskelig at forvaltningsmyndighetene kjøper inn tellere selv ved bruk av tiltaksmidler.

Marint søppel

Det fins en egen tilskuddspost for tilskudd til tiltak mot marin forurensning (post 1420.71). Statsforvalteren kan oppfordre frivillige og ideelle organisasjoner og stiftelser, private bedrifter, selvstendige kommunale og interkommunale selskaper og samarbeidsorganer til å søke midler fra denne posten for å få til et samarbeid om rydding innenfor de kystnære verneområdene. Opprydding av avfall langs elver, vann og innsjøer er også omfattet av ordningen. Behov for midler til mindre tiltak knyttet til rydding av marint søppel i verneområder kan meldes inn i ESS, i skjemaet *Tiltak i verneområder*.

Planlegging av verneområdearbeidet

Det er viktig å sikre god dialog og forutsigbarhet i verneområdearbeidet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats, gjennomføring av oppdrag og oppfølging av bevaringsmål som SNO har ansvar for. Forvaltningsmyndigheten og naturoppsynet skal

bruke Naturoppdrag, både i planlegging og gjennomføring av oppdrag i verneområdene.

Hovedpunkter i samhandlingen (se også tabell under):

- I tillegg til å bruke Naturoppdrag aktivt gjennom året, skal de årlige planleggingsmøtene omhandle verneområdearbeidet og være en arena for samhandling om utfordringer og prioriteringer kommende år
- Planleggingsmøtene mellom SNO og forvaltningsmyndighetene skal gjennomføres mellom 15. november og 15. desember. På forhånd bør det ha vært gjennomført formøter mellom saksbehandler hos forvaltningsmyndigheten og lokalt SNO hvor man går mer detaljert gjennom rapportering og nye fremtidige oppdrag
- Forslag til oppdrag for kommende år skal legges inn av forvaltningsmyndigheten i Naturoppdrag senest 1 uke før planleggingsmøtet. Forvaltningsmyndigheten kan også legge inn oppdrag ved behov gjennom året
- Alle oppdrag som er utført inneværende år skal være godt og tilstrekkelig dokumentert i Naturoppdrag av utføreren senest en uke før planleggingsmøtet. Dette gjelder også tiltak knyttet til Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025) og eventuelle andre oppgaver knyttet til restaurering av natur
- Endelig frist for innlegging av oppdrag for kommende år, er 10. januar.
- Ved innlegging av oppdrag i Naturoppdrag hvor SNO settes som ansvarlig, skal det som utfører settes inn navnet på *Naturoppsyn* som er oppgitt i Naturoppdrag. Alle verneområdene skal ha et SNO-navn som *Naturoppsyn*. Hvis det ikke ligger inne Naturoppsyn, lar en utfører stå tom
- SNO vil etter 10. januar ta endelig stilling til om oppdraget kan tas eller skal avvises. Hvis oppdraget tas, blir det vurdert om utfører skal endres eller ikke. Eventuell endring gjøres av SNO lokalt som del av egen planlegging
- Endelig frist for avklaring av oppdrag, settes til 15. mars, men det skal tilstrebes å ha dette klart så tidlig som mulig
- Forvaltningsmyndighetene har hovedansvar for behov og oppdrag, mens SNO bruker observasjon, med eller uten krav til oppfølging, samt installasjon for å registrere det som oppdages/registreres i felt. Forvaltningsmyndigheten må deretter vurdere om det skal genereres behov eller oppdrag utfra SNO sine innlagte observasjoner og installasjoner.

SNO er selv ansvarlig for å planlegge og prioritere og er økonomisk ansvarlig ved gjennomføring av egne tilsyns- og kontrolloppgaver. Det er allikevel viktig at forvaltningsmyndigheten drøfter tilsynsbehov med SNO og kommer med innspill til prioriteringer av tilsynsvirksomheten for kommende år. Det jobbes med å få på plass en egen funksjon i Naturoppdrag, hvor forvaltningsmyndigheten i samråd med SNO må legge inn ønsket tilsynsfrekvens for alle verneområder. I dag har mange embeter en egen plan for dette, og inntil den nye funksjonen i Naturoppdrag blir tilgjengelig, må

denne planen brukes. Ordinært tilsyn i verneområdene skal ikke legges som oppdrag i Naturoppdrag.

Oppdrag knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner må avklares med regional kulturminnemyndighet før de eventuelt legges inn som oppdrag til SNO.

Tabelloversikt over viktige frister og gjøremål.

Hva skal gjøres?	Hvem gjør det?	Når skal det gjøres?	Kommentar.
Formøter	Forvaltningsmyndighet og lokalt SNO	Senest en uke før planleggingsmøtet	Gjennomgang av gjennomførte og kommende oppdrag. Forvaltningsmyndighet arrangerer
Opprett forslag til kommende års oppdrag i Naturoppdrag	Forvaltningsmyndighet	Senest en uke før planleggingsmøtet	
Dokumenter alle oppdrag utført inneværende år i Naturoppdrag	Utfører	Senest en uke før planleggingsmøtet	Også tiltak knyttet til "Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025)" og andre naturrestaureringsoppgaver. Om utfører ikke har tilgang til Naturoppdrag skal ansvarlig dokumentere oppdraget
Planleggingsmøter	Forvaltningsmyndighet og lokalt SNO	15. november til 15. desember	Forvaltningsmyndighet arrangerer
Opprett alle oppdrag for kommende år i Naturoppdrag	Forvaltningsmyndighet	Senest 10. januar	Oppdrag til SNO skal være knyttet til en utfører
Siste frist for å avvise oppdrag i Naturoppdrag	Lokalt SNO	Senest 15. mars	Avviste oppdrag skal ha " <i>Ingen utfører</i> ". Godtatte oppdrag skal ha riktig <i>Utfører</i>

Elektronisk søknadssenter (ESS)

Elektronisk søknadssenter (ESS) vil være klart for innmeldinger i skjemaene *Midler til tiltak i verneområder* og *Midler til naturrestaurering* fra og med 20. november 2024.

Behov for tiltaksmidler skal meldes inn med netto beløp, det vil si uten merverdiavgift. Den regnskapsmessige håndteringen ved bokføring av merverdiavgift, omtales i Rundskriv R-116 fra Finansdepartementet.

Det ligger to ulike skjemaer i ESS for innmelding av behov for midler til tiltak på post 1420.31 – ett for *Midler til tiltak i verneområder* og ett for *Midler til naturrestaurering*. Alle tiltak skal kostnadsberegnes og gis unik prioritering i ett av skjemaene.

Det må være klart hvem som skal være økonomisk ansvarlig for de ulike tiltakene når de legges inn i ESS. Ethvert tiltak som meldes inn skal kun ha én økonomisk ansvarlig.

Tiltaksmidlene vil bli tildelt i hovedtildelingen i februar 2025. Dersom det skulle bli behov for supplerende tildelinger senere på året, meldes behov inn på e-post til:

Vibeke Husby vibeke.husby@miljodir.no for verneområder forvaltet av Statsforvalteren og av kommuner med delegert forvaltningsmyndighet

Ingrid Moe Dahl ingrid.moe.dahl@miljodir.no for verneområder forvaltet av verneområdestyrer.

Frist for forvaltningsmyndigheten for å melde inn behov for midler i ESS og behov for SNO-ressurs (som utfører) i Naturoppdrag, er **10. januar 2025**.

Elektronisk søknadssenter <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>
Naturoppdrag: <https://naturoppdrag.miljodirektoratet.no/>

Rapportering

Rapporteringen av mer-/mindreforbruk skal skje i forbindelse med rapport pr. 31. aug. 2025, økonomirapportering pr 1. november og endelig årsrapport pr. 31. des. 2025. Samtidig med endelig årsrapportering skal det også rapporteres i ESS på enkelttiltak finansiert over post 1420.31. Manglende rapportering kan få konsekvenser for senere tildelinger.

Planlagte tiltak som ikke blir realisert, rapporteres fortløpende til Miljødirektoratet, se mailadresser over. Det kan da frigjøres tiltaksmidler som kan komme andre verneområder til gode.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust

avdelingsdirektør
Land- og friluftslivavdelingen

Morten Kjørstad

avdelingsdirektør
Statens naturoppsyn

Vedlegg:
Strategi for bruk av tiltaksmidler 2020-2025

Kopi til: Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for verneområder

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025

Innledning

Regjeringen vil bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, og en god forvaltning av verneområder er viktig for å kunne nå dette målet. Regjeringen ferdigstilte i 2019 Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, og ett av tiltakene i planen er å oppdatere strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder innen 2021. Ifølge tildelingsbrevet til Miljødirektoratet for 2019 skal "Styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene og oppfølging av handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene" prioriteres. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, samt forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Klimaendringene kan forventes å gi økt stress for mange av artene og naturtypene i verneområdene og kan gi endringer i sammensetningen av arter. For å minimere de negative effektene av klimaendringer på verneverdiene, må andre negative påvirkninger begrenses mest mulig. Eksempler på dette er gjengroing, forstyrrelser og forurensning. I tillegg bør forvaltningen av verneområder nå ta ekstra hensyn til klimaeffekter i planlegging av tiltak. Skjøtselstiltak, som fjerning av fremmede arter, må for eksempel antas å øke i omfang som følge av klimaendringene, og planlegging av tilretteleggingstiltak som etablering av stier og broer, må ta høyde for økte nedbørsmengder med påfølgende flom- og rasfare.

Tiltaksposten – Statsbudsjettets kap./post 1420.31

Det overordnede målet for forvaltning av verneområder er å ivareta verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområde, gir viktige formelle rammer for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres. Størrelsen på tiltaksposten avsettes i hvert års statsbudsjett og har i de siste årene økt. I statsbudsjettet for 2019 (Prop.1S (2018-2019) står følgende:

"Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiene, inkludert utgreiingar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klopping og merking for å betre tilgjenge i verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast òg til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevarer for Noregs nasjonalparker og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparker og andre verneområde med store besøkstal eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltings-/skjøtelsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument."

Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l.) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor verneområder, vil det av og til være nødvendig å gjennomføre tiltak også utenfor verneområdene. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere. Et eksempel på et slikt tiltak er når uttak av fremmede arter innenfor og utenfor vernegrensene må sees i sammenheng for at tiltaket skal få optimal effekt.

For å oppnå en god forvaltning av verneområder, kan det være nødvendig med generelle naturkartlegginger, sårbarhetsvurderinger, brukerundersøkelser, utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtelsplaner, overvåking og

utarbeidelse av nettsider o.a. Slike tiltak finansieres ikke over kap./post 1420.31, men over andre budsjettposter.

Forutsetning for tildeling av midler

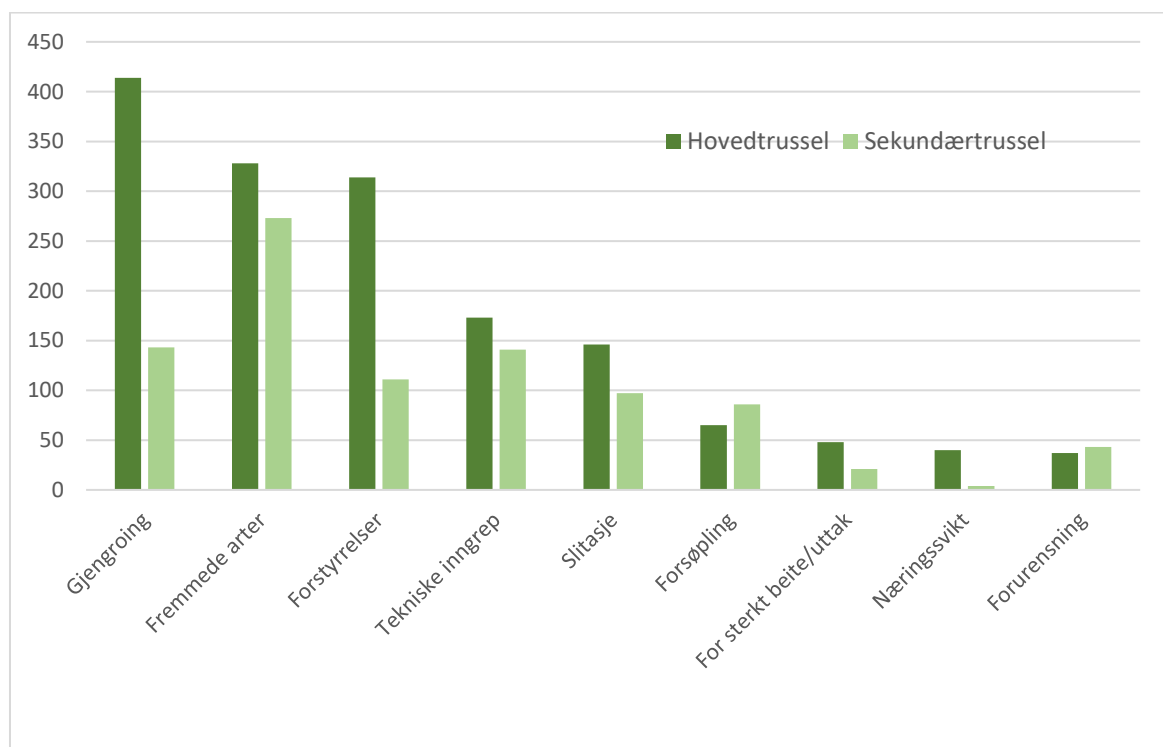
Tiltak skal være forankret i en skjøtts- eller forvaltningsplan, en besøksstrategi for området eller andre relevante styringsdokumenter.

I forkant av innmeldingen må formaliteter rundt tiltaket være avklart, som planavklaringer og innhenting av nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltaket. I tillegg må eierforhold og tilsyns-/drift- og vedlikeholdsavtaler være avklart.

I Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene er det presisert at "For større installasjoner som fugletårn mv. er det krav om en betydelig samfinansiering fra andre for å kunne prioritere tiltaket. Videre må eierforholdet og vedlikeholdsansvaret avklares på forhånd."

Prioriteringer ved bruk av midler til tiltak i verneområder

Klima – og miljødepartementet har bedt om en styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene. Bedring av tilstanden i verneområder, slik at antall truede verneområder reduseres, vil derfor ha fokus. De største negative påvirkningsfaktorene er gjengroing, fremmede arter, forstyrrelse av dyrelivet, tekniske inngrep og slitasje på vegetasjon, figur 1.

Figur 1. Trusselfaktorer i verneområder pr 31.12.2017

Ved fordeling av midler til skjøtsel og besøksforvaltning, skal tiltakene som gir størst positiv effekt på tilstanden og som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer prioriteres.

Etablerte skjøtselstiltak i naturtyper som krever kontinuerlig skjøtsel for å opprettholde god tilstand (løpende

skjøtsel), skal prioriteres høyere enn nye, større prosjekter. Det finnes likevel tilfeller der strakstiltak bør prioriteres. Dette gjelder f.eks. der det oppdages nye forekomster av fremmede arter med stort spredningspotensiale og der trua arter eller naturtyper står i fare for å gå tapt. Et annet eksempel kan være sikkerhetstiltak knyttet til besøksforvaltningen.

I verneområder der verneformålet trues av manglende skjøtselstiltak, og der det er behov for oppstart av tiltak umiddelbart, vil slike tiltak prioriteres foran besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet. Tiltak for å styrke besøksforvaltningen kan eventuelt gå parallelt med nødvendige skjøtselstiltak.

Et delmål med budsjettposten er å tilrettelegge for de besøkende med informasjon i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker. I enkelte verneområder er det ikke ønskelig med økt ferdsel av hensyn til verneverdiene. I slike områder er likevel god, oppdatert informasjon i tråd med merkevaren viktig.

Målet med forvaltningen av verneområdene er å redusere truslene mot verneverdiene og å ønske folk velkommen inn for gode naturopplevelser.

Strategien vår for å nå dette målet, vil være å prioritere tiltak som innretter seg mot en bedret tilstand i verneområdene. Dette vil være tiltak som innrettes mot trusselfaktorene for de aktuelle områdene, og slike tiltak kan være både skjøtselstiltak og tilretteleggingstiltak. For å sikre en god opplevelse for besøkende, vil vi følge opp tiltak som er fremmet i besøksstrategier, og inkludert er bruk av merkevaren Norges nasjonalparker.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsar-områder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene
2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Finansiering av større tilretteleggingstiltak

Midler til opprettelse av installasjoner som informasjonspunkt, toalettbygg og parkeringsplasser i tilknytning til verneområder, må være forankret i en godkjent besøksstrategi for å kunne bli prioritert. Tiltaksmidler kan brukes til (primært å delfinansiere) gjennomføring av denne typen tilrettelegging, og søknader til slike anlegg skal være godt begrunnet med bl.a. informasjon om besøkstall og eksisterende bruk av området.

Tilrettelegging etter universell utforming i verneområder

Universell utforming av stier innebærer krav til dekke, terrengutforming og bredde som vanskeliggjør denne typen tiltak i verneområder. I verneforskriftene er det et generelt forbud mot tyngre tekniske inngrep, og de har som den klare hovedregel ikke dispensasjonsbestemmelser som hjemler universell tilrettelegging i verneområdet. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i nml. § 48 første ledd, første alternativ, vil sjelden kunne anvendes da universell utforming medfører terrenginngrep som strider mot verneformålet og påvirker verneverdiene. Hvorvidt et omsøkt tiltak er i konflikt med forskriften må vurderes i det enkelte tilfellet.

Utenfor verneområdet, i tilknytning til innfallsporter eller startpunkt, kan det i enkelte tilfeller være aktuelt å etablere tilretteleggingstiltak med universell utforming. Også utenfor verneområder bør forvaltningsmyndighet være bevisst på inngrep som påføres terrenget og gjøre en vurdering av om behovet står i forhold til kostnader og inngrep.

På denne bakgrunnen vil det være høy terskel for tildeling av midler utover det som kan defineres som "enkel tilrettelegging" i verneområder.

Kulturminner i verneområder

Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvar for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som *ikke* finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvar for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

Arkivsaksnummer: 2024/12895-1

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 20.11.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	41/2024	29.11.2024

Sak - Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - møteplan 2025

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre pkt. 5 fastsettes følgende møteplan for nasjonalparkstyret i 2025:

møte 1:

møte 2:

møte 3:

møte 4:

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Det legges fram sak om møteplan for 2025.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77. I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Vedtekt for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 2024

(...)

5. Om møtene i nasjonalpark-/verneområdestyret

Kommuneloven kap. 11 om saksbehandlingen i folkevalgte organer kommer til anvendelse så langt de passer, med de tilpasninger som er fastsatt i disse vedtektene. Kommuneloven kap. 8 §§ 8-1 og 8-2 gjelder tilsvarende.

Nasjonalpark-/verneområdestyret **bør tre sammen minst fire ganger hvert år** og ellers når lederen bestemmer. Lederen plikter å kalle inn dersom minst en tredel av medlemmene ønsker det.

Innkalling til møte i nasjonalpark-/verneområdestyret skal varsles senest 2 uker før møtet. Endelig innkalling med saksdokumentene sendes senest 1 uke før møtet. Nasjonalpark-/verneområdestyret avgjør selv om det vil ta opp eventuelle saker som ettersendes senere enn dette.

Det føres protokoll fra møtene. Protokollen underskrives av styreleder og ett medlem som velges ved møtets begynnelse. Eventuelle protokolltilførsler må fremsettes i møtet.

Forvalters tilråding til vedtak skal fremgå av møteprotokollen.

For at nasjonalpark-/verneområdestyret skal være beslutningsdyktig må minimum halvparten av representantene være til stede. Vedtak fattes ved flertallsbeslutninger. Ved stemmelikhet har lederen dobbeltstemme.

Vurdering

Det følger av vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre at nasjonalparkstyret bør tre sammen minst fire ganger hvert år. Det vanlige har vært å ha møte i:

- mars
- mai/juni
- september/oktober
- desember.

Det blir opp til nasjonalparkstyret selv å fastsette møtedager, og saken legges derfor fram uten innstilling.

ST 42/2024 Delegerte vedtak

DS 59/2024 Delegert sak - Rondane NP - Frydalen LVO - avslag - søknad om tilskudd - skjøtsel av verdifull naturbeitemark - Steig gård 2024/10595 02.10.2024 00:00:00

DS 60/2024 Delegert sak - Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2025 - 2028 - snødekt mark - transport av ved - vedlikeholdsarbeid - Hemmelsjøen - Høgskolen i Innlandet - Evenstad 2024/12800 19.11.2024 00:00:00

DS 61/2024 Delegert sak - Rondane NP - Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - barmark - transport av materialer m.m. - Sødorp og Kvam Hestavlslag SA 2024/11375 22.10.2024 00:00:00

DS 62/2024 Dovre NP - dispensasjon - motorferdsel - snødekt mark - gjenoppbygging av mose- og slåttebu - Frisvollhuset - 230/1/233 - Kari Stina Hjerkin Rabbum - Ellen Hjerkin Lauritzen 2023/9310 30.09.2024 00:00:00

DS 63/2024 Delegert sak - innvilget forlenget frist - søknad om ekstratur - Frydalen LVO - barmark - inntransport av byggevarer og uttransport av rivningsmaterialer - Frylia 44 - Liv Slåen Heyerdahl - Tony Heyerdahl 2024/5237 07.10.2024 00:00:00

DS 65/2024 Dispensasjon - en tur - Hemmeldalen NR - sekshjuling med belter - uttransport av felt elg - Raudfjellet - Severin Myrbakken 2023/9886 27.09.2024 00:00:00

DS 66/2024 Delegert sak - Rondane NP - avslag - motorferdsel barmark - reparasjon av jaktbu - Bonde Siljehaugen 2024/10277 21.09.2024 00:00:00

DS 67/2024 Delegert sak - Rondane NP - avslag - motorferdsel barmark - Spranget - Rondvassbu - forflytningshemmede - bryllupsarrangement - Rondvassbu AS 2024/5234 19.09.2024 00:00:00

DS 68/2024 Delegert sak - innvilget - søknad om ekstratur - Frydalen LVO - barmark - inntransport av byggevarer og uttransport av rivningsmaterialer - Frylia 44 - Liv Slåen Heyerdahl - Tony Heyerdahl 2024/5237 13.09.2024 00:00:00

DS 69/2024 Delegert sak - dispensasjon - Rondane NP - barmark - uttransport av felt elg - Ringebu fjellstyre 2024/9222 17.09.2024 00:00:00

ST 43/2024 Referatsaker

Dørålen landskapsvernområde - oppsummering - åpent møte 10.09.24 om tiltak langs Dørålsvegen 2024/8088

Rondane NP - application research permission - samples of lichens and soil - request for additional information (2) 2024/12644

Svar - brev til Nasjonalparkstyret pva Haugom seter - Selvtekt om parkering i Haverdalen - Grimsdalen landskapsvernområde 2020/8990

Mottatt - rapport - Frydalen LVO - Fryosbrua - tiltak etter flom - kommentar 2024/293

Dørålen landskapsvernområde - utførte tiltak og informasjonsplakater - 2024 2024/8088

Mottatt - Frydalen LVO- rapport og faktura - avtale om skjøtsel av semi-naturlig eng - 2024 - Øygaardsetra 2020/6810

Grimsdalen LVO - mottatt - rapport fra Grimsdalsprosjektet - skjøtsel - 2024 - godkjent 2020/6272

Oppfølging - Rekvirering av øvingslende - Øvelse Birkebeiner - november 2024 2024/10629